บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารนิพนธ์

ของ

นางลักขณา พรมมินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

370.193
ค218บ
ร.3

บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทคัดย่อ

ของ
นางลักขณา พรมมินทร์

21 เม.ย. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
กุมภาพันธ์ 2546

ค157120

ลักขณา พรมมินทร์. (2546). *บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์ สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งวิธีการจัดทำบรรณนิทัศน์นั้นได้จัดเรียงลำดับตามปีพุทธศักราช 2539 – 2545 และจัดแยกตามประเภทของบรรณนิทัศน์ คือ บรรณนิทัศน์หนังสือ จำนวน 21 เล่ม บรรณนิทัศน์บทความ จำนวน 33 เรื่อง และบรรณนิทัศน์งานวิจัย จำนวน 50 เรื่อง

ผลการค้นคว้าเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ได้สรุปผลการศึกษาค้นคว้าตามขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน คือ หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา

ANNOTATION ON COMMUNITY PARTICIPATION FOR BASIC EDUCATION

AN ABSTRACT

BY

MRS.LAKKHANA PROMMIN

Presented in partial fulfillment of the reguirements

for the Master of Education degree in Educational Administration

at Srinakharinwirot University

February 2003

Lakkhana Prommin. (2003). *Annotation on Community Participation for Basic Education.* Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.

Project Advisor : Lect. Supepun Phatanapanit.

The purpose of this study was to investigate the documents from text books, articles and research related to community participation for basic education in order to make its annotation. This education was arranged according to the availability of information from 1996 to 2002 (2539 – 2545 B.E). The printed materials consisted of 21 text books, 33 articles, and 50 researches.

The results of this study revealed that the scopes of Community Participation for basic education can be divided into four aspects which were the stipulation of principle and concept for community collaboration in educational the management of education guidelines the participation in education administration and the utilization of human resources and other for education management.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา ทัพสุวรรณ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา แสวงศักดิ์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล)

วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ เมตตา ดูแล เอาใจใส่จากอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์ ซึ่งท่านได้ให้ความกรุณารับเป็นที่ปรึกษาและให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ให้กำลังใจ เป็นอย่างดีทุกขั้นตอน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา แสวงศักดิ์ และอาจารย์ ดร.มารศรี สุธานิธิ คณะกรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความกรุณาแนะนำวิธีการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์ ประธานคณะกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุดา ทัพสุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา แสวงศักดิ์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความกรุณา แนะนำในการแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจากท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการบริหารการศึกษาที่ได้ให้ความรู้และวิธีการแสวงหาความรู้แก่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่ได้ให้คำแนะนำในระหว่างการศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณผู้เขียนเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยทุกท่านที่เป็นแหล่งความรู้ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การดำเนินการศึกษาค้นคว้าสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณพันโทวิทยา พรมมินทร์ ที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการค้นคว้าและการจัดพิมพ์ทำให้การจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันเกิดขึ้นจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแด่บิดามารดาและคณาจารย์ทุกท่าน

ลักขณา พรมมินทร์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	หลักการ แนวคิด	7
	การศึกษาขั้นพื้นฐาน	7
	หลักการ แนวคิด การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	16
	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา	28
	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา	30
	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา	33
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
	งานวิจัยในประเทศ	35
	งานวิจัยในต่างประเทศ	37
	บรรณนิทัศน์	39
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	41
	วิธีการจัดทำบรรณนิทัศน์	41
	การลำดับเนื้อหาบรรณนิทัศน์	42
	การจัดทำดรรชนีบรรณนิทัศน์	46
	การจัดทำบรรณานุกรม	47
	วิธีการใช้บรรณนิทัศน์	48
	ผลการศึกษาค้นคว้า	49
4	บรรณนิทัศน์หนังสือ	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

5 บรรณนิทัศน์บทความ..... 64

6 บรรณนิทัศน์งานวิจัย..... 84

ดรรชนีผู้แต่ง..... 140

ดรรชนีชื่อเรื่อง..... 144

ดรรชนีหัวเรื่อง..... 151

บรรณานุกรม..... 153

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์..... 168

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ในอดีต ก่อนที่จะมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบครัว วัด และชุมชน จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ของคนในชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนจะถ่ายทอด ความรู้ ค่านิยม และวิธีการดำรงชีวิตให้กับบุตรหลาน ซึ่งเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นพ่อแม่ไปสู่ลูกหลาน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนมีการสืบทอด สะสม และพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ทำให้ครอบครัว วัด และชุมชนมีส่วนร่วมกันในการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิด (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. 2542 : 1) สอดคล้องกับ วิชิต นันทสุวรรณ (2541 : 22 - 26) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ว่ามีความสำคัญยิ่ง ชุมชนในอดีตได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ พลังศรัทธา และทรัพย์สินเงินทองจำนวนมากในการก่อสร้างและทำนุบำรุงวัด ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ซึ่งถือได้ว่าวัดเป็นสถาบันทางการศึกษาของชุมชนที่เกิดจากการร่วมมือกันของคนในชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของการศึกษา การจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของชุมชนในฐานะที่เป็นผู้กำหนดเป้าหมาย กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเนื้อหาสาระที่จะนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน การศึกษาของไทยในอดีตจึงเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและชุมชน

ต่อมาเมื่อการศึกษามีการขยายตัวและรัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเริ่มจัดการศึกษาตามระบบโรงเรียนและขยายตัวอย่างรวดเร็วส่งผลให้สถานภาพของชุมชนเปลี่ยนไป โดยเฉพาะการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ที่กำหนดการศึกษาภาคบังคับ ให้เด็กอายุ 7 – 14 ปี บริบูรณ์ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้ชุมชนเริ่มสูญเสียสถานภาพในการจัดการศึกษา รัฐบาลกลางอยู่ในฐานะผู้จัดการศึกษาของชาติ โดยมีชุมชนและประชาชนสนับสนุนและสละทุนทรัพย์เพื่อสร้างโรงเรียนประชาบาลเหล่านั้น ในระยะแรกปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีไม่มากนัก เนื่องจากครูผู้สอนยังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และโรงเรียนกับชุมชนมีลักษณะพึ่งพาอาศัยกันจนกระทั่งประเทศไทยได้ประกาศใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) ซึ่งเน้นการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาที่นำเข้ามาจากภายนอกโรงเรียนแปลกแยกจากชุมชนมากขึ้น บทบาทที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจที่สำคัญ เปลี่ยนมาเป็นบทบาทเพียงการสนับสนุนส่งเสริมทางด้านวัตถุเท่านั้น ความอ่อนแอของชุมชนประกอบกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริงทำให้เกิดปัญหาด้านการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียนมากขึ้น (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. 2542 : 2- 3)

จะเห็นได้ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศไทยในระดับท้องถิ่นแต่ดั้งเดิมมานั้นเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากพอสมควร อันเป็นการวางรากฐานประชาธิปไตยในแง่

ของการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่เมื่อรัฐบาลต้องการที่จะเร่งรัดการจัดการศึกษาก็ได้ดึงเอาการบริหารจัดการมาอยู่ในอำนาจรัฐมากขึ้น (กมล สุดประเสริฐ. 2544 : 102) การจัดการศึกษาของรัฐเป็นการศึกษาที่รับแบบอย่างมาจากตะวันตก ระบบบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทยเป็นระบบบริหารการศึกษาแบบรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดการเชื่อมโยงกับองค์กรส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ประชาชนไม่มีส่วนร่วม ขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบจึงทำให้ขาดประสิทธิภาพและมาตรฐาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายและนำไปสู่ความล้มเหลวทางการศึกษา ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ยากต่อการพัฒนาการศึกษาให้สนองตอบความต้องการของประชาชน ซึ่ง เสน่ห์ จามริก (2541 : 8-10) มีความคิดเห็นว่า กระบวนการศึกษาจะต้องอยู่ในกระบวนการทางสังคม การศึกษาเดิมทำให้ชุมชนแปลกแยกไป จำเป็นต้องสร้างกระบวนการทางสังคมใหม่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่แท้จริง

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม รวมทั้งสร้างทุนทางปัญญาแก่ประเทศ แต่สังคมไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาเท่าที่ควร (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2541 : 123) การจัดการศึกษาแต่เดิมจะขึ้นอยู่กับคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น แต่ขณะนี้มีความมุ่งหมายและเจตนารมณ์ชัดเจนว่า ทุกฝ่ายในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสามารถให้การศึกษากับทุกคนทั้งประเทศได้ (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 3) ด้วยเหตุนี้เองจึงก่อให้เกิดแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน พร้อมด้วยการกำหนดให้มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาจึงก่อให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น (กมล สุดประเสริฐ. 2544 : 129-130)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาของประเทศที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้บัญญัติสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน ในมาตรา 8 (2) ว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 9 (6) กำหนดให้การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ด้านแนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (6) ให้โรงเรียนและชุมชนมีการประสานความร่วมมือ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 29 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน ด้านการบริหารการศึกษา มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และมาตรา 57 กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สาระสำคัญเกี่ยวกับการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้นเป็นการเอื้อให้ทุกส่วนของสังคมได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ที่กำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลและชุมชน การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษานับว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นการจัดการศึกษาที่มีผู้เข้ารับการศึกษามากที่สุด เพราะเป็นทั้งการศึกษาภาคบังคับและเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับเดียวที่รัฐกำหนดนโยบายให้เป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า ทำให้เด็กมีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนและมีโอกาสได้เข้ารับการขัดเกลาทางสังคมจากโรงเรียน ให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีและมีคุณค่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีบทบัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับ หลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาหลายประการซึ่งสาเหตุเกิดจากการจัดการศึกษาภายใต้การดำเนินงานของรัฐในช่วงที่ผ่านมา ทำให้โครงสร้างทางการศึกษาของไทยขาดการยืดหยุ่น รัฐจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์และระบบราชการได้มอบภาระหน้าที่หลักให้โรงเรียนเป็นผู้จัดการศึกษา ชุมชนจึงมีความรู้สึกว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนฝ่ายเดียว การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน จึงเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรมเท่านั้น การจัดการศึกษาในชุมชนจึงไม่สามารถสนองต่อความต้องการของชุมชนได้

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 102 – 104)

ผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะแนวทางในการพัฒนาประเทศปัจจุบันนี้เน้นการพัฒนาคุณภาพของคน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจำเป็นจะต้องมีความรู้ในการสนับสนุนและหาแนวทางให้ผู้ปกครอง ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในลักษณะของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้ระบบการจัดการศึกษาในชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง บรรลุตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อจัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดจนผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้ในการวางแผน จูงใจ ให้ความรู้ความเข้าใจต่อชุมชนเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา

ขอบเขตของการศึกษามุ่งศึกษาเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา

1.3 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา

1.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา

2. ขอบเขตของเอกสารที่ศึกษา

เอกสารที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จากหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน คือ หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา โดยใช้เอกสารที่จัดพิมพ์ ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2539 – 2545 ดังนี้

2.1 หนังสือ จำนวน 21 เล่ม

2.2 บทความ จำนวน 33 เรื่อง

2.3 งานวิจัย จำนวน 50 เรื่อง

3. แหล่งที่ศึกษาค้นคว้า

3.1 หอสมุดแห่งชาติ

3.2 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

3.4 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.5 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.6 หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.7 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร

3.8 หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3.9 หอสมุดโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

3.10 ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

3.11 ห้องสมุดกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ

3.12 สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

3.13 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

3.14 สำนักงานปฏิรูปการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน การดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนในแผนจัดการศึกษา การดำเนินการจัดการศึกษา และการประเมินผลการจัดการศึกษา

2. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาทั้งหมดที่เกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ กัน แต่ล้วนมีเป้าหมายที่จะตอบสนองความจำเป็นแห่งการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

3. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกัน โดยคนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อ และกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตอย่างเดียวกัน

4. การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมสนับสนุนดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบเขตที่ศึกษา ดังนี้

5.1 หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

5.2 การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา อาจจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการการบริหาร คณะกรรมการสมาคม หรือการเข้าร่วมการประชุม

5.3 การมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมประชุมวางแผนการจัดการศึกษา ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

5.4 การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ ได้แก่ การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา การจัดตั้งกองทุน การบริจาคเงิน วัสดุ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้จัดการศึกษา การร่วมเป็นคณะทำงาน การเป็นวิทยากรท้องถิ่น

6. บรรณนิทัศน์ หมายถึง คำอธิบายถึงสาระสำคัญของหนังสือโดยย่อ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านรู้จักหนังสือเล่มนั้น ๆ โดยสังเขป

บทที่ 2
หลักการ แนวคิด
เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา
4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา
5. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. บรรณนิทัศน์

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กำหนดว่า บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยรัฐไม่เก็บค่าใช้จ่ายและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันจัดการศึกษา ซึ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 16 วรรคสอง บัญญัติว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ได้เสนอหลักการสอดรับกับรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2541 : 1-2) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การศึกษาที่จำเป็นที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นและฐานที่แข็งแรง มั่นคง เพียงพอกับการ (1) ดำรงชีวิตที่ดีในวันข้างหน้า (2) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดีมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (3) สามารถประกอบการงานอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และ (4) สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าตลอดจนมีสวนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ การสร้างพื้นฐานให้ครบทั้งสี่ด้านนี้คือ เป้าหมายที่ต้องการให้คนได้รับและเกิดขึ้นซึ่งก็คือ การวางพื้นฐานชีวิตด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีนั่นเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 15 – 29) ได้กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยได้กำหนดสาระแห่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความหมายของการจัด

การศึกษาขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นปัจจัยและมีประโยชน์ยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ หากประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือทั้งหมดขาดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็เท่ากับชีวิตขาดสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ชีวิตก็จะตกอยู่ในภาวะยากเข็ญด้อยคุณค่า ขาดความสมบูรณ์ ขาดคุณภาพ และขาดความปกติสุข ภาวะของการขาดเช่นนี้ จะมีผลกระทบต่อลูกหลาน และชุมชนที่ยากต่อการหลุดพ้นจากวงจรอันยากไร้ ความจำเป็นและประโยชน์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นที่ประจักษ์ในสังคมชาวไทย ฉะนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้กำหนดไว้ในมาตรา 43 มีสาระสำคัญว่า ประชาชนมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐต้องจัดให้ทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งระบบการจัดการศึกษา โดยทั่วไปจะเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดประสบการณ์ด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณค่าที่จำเป็นต่อชีวิต และทักษะในการสื่อสารทั้งด้านการพูดและการเขียน ด้านการคิดคำนวณ ด้านการวิเคราะห์ ด้วยเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ส่วนด้านคุณค่านั้น หมายรวมถึงการมีจิตใจอันงดงาม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักศาสนา การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันมีวิสัยทัศน์ที่ทันต่อการเป็นไปในสังคมอื่นและความก้าวหน้าในสังคมโลก

3. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม เหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่คุณธรรมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทย อย่างมีศักดิ์ศรี และภาคภูมิใจ สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลพอที่จะรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลก มีจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีความมุ่งมั่นในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาของไทย

4. นโยบาย รัฐจะจัดการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึง ให้กับทุกคนอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ด้วยหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน และการใช้นวัตกรรม ตลอดจนรูปแบบที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล และความแตกต่างของท้องถิ่น

5. ยุทธศาสตร์ ในระยะแรก แม้ว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี หมายถึงการจัดการศึกษาตั้งแต่ประถมปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ แต่สภาพโครงสร้างทางสุขภาพของเยาวชนไทย โดยทั่วไปยังต่ำกว่ามาตรฐาน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระยะแรกจึงรวมการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษาอยู่ด้วย ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพของเยาวชนไทยให้สูงขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับก่อนประถม ถึงระดับมัธยมตอนปลาย ในระยะต่อมา เมื่อการพัฒนาด้านสุขภาพของเยาวชนไทย มีมาตรฐานสูงขึ้นแล้ว ประกอบกับเมื่อเศรษฐกิจของผู้ปกครองและชุมชนโดยส่วนรวมดีขึ้น รัฐจะมอบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครองและชุมชน โดยรัฐจะมุ่งเน้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยวิธีการทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของพื้นที่และกลุ่มคน

6. มาตรการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังที่กำหนดไว้แล้ว จำเป็นต้องคิดวิเคราะห์ และใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพและมีความเป็นไปได้ในสภาวการณ์ปัจจุบัน มาตรการที่กำหนดไว้ต่อไปนี้ ส่วนหนึ่งนำมาจากข้อกฎหมายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 อีกส่วนหนึ่งเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นด้วยความเชื่อว่า จะทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี ทั่วถึงและมีคุณภาพ

มาตรการที่ 1 รัฐจัดการศึกษาให้มีรูปแบบหลากหลาย ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามศักยภาพและตามสภาพการณ์ท้องถิ่น

มาตรการที่ 2 มรดกของสังคมไทยที่ได้สั่งสมมาหลายร้อยปี ได้ช่วยให้ประเทศพ้นภาวะวิกฤติมาได้ทุกยุคทุกสมัย ต้องจัดให้มีแกนของการเรียนรู้ โดยปรับให้เหมาะสมกับอายุ ระดับ และท้องถิ่นของผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน มรดกดังกล่าวได้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันศาสนา ค่านิยม การเอื้ออาทร ความมีน้ำใจต่อกัน ความรักถิ่น รักชาติ การรักษาธรรมชาติ การรักษาสมบัติสาธารณะ มรดกด้านศิลปะ สถาปัตยกรรมไทย แพทย์แผนโบราณ อาหารไทย ระบบครอบครัว ปราชญ์ชาวบ้าน เครือข่ายประชาชน และภูมิปัญญาไทยด้านการผลิตและด้านอาชีพต่าง ๆ

มาตรการที่ 3 รัฐสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 43

มาตรการที่ 4 กำหนดบทบาทของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา

มาตรการที่ 5 รัฐสนับสนุนให้ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน ครอบครัว สถาบันศาสนา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมในการระดมทุนเพื่อการจัดการศึกษา

มาตรการที่ 6 ให้รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม - บาลี และ

แผนกสามัญศึกษา ได้เรียนอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกันกับการที่รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติของรัฐ

มาตรการที่ 7 รัฐจัดและสนับสนุนเอกชน และองค์กรต่าง ๆ จัดการศึกษาให้กับผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มเป้าหมายเป็นการเฉพาะ ทั้งการศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ ในรูปแบบการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ตามศักยภาพและสภาพของผู้เรียน

มาตรการที่ 8 สำหรับประชากรวัยแรงงานที่พลาดโอกาสทางการศึกษา ในระบบปกติให้รัฐจัดหรือสนับสนุนให้เอกชนหรือองค์กรต่าง ๆ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ โดยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ครอบคลุมและทั่วถึงประชากรในกลุ่มนี้

มาตรการที่ 9 รัฐจะจัดโครงการเฉพาะกิจเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็ก และเยาวชนในท้องถิ่นเสี่ยงภัย และทุรกันดารโดยเฉพาะ

มาตรการที่ 10 รัฐจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้จะมุ่งปฏิรูป 4 ด้าน คือ 1) หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การบริหารการจัดการ 4) การประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา

มาตรการที่ 11 รัฐกำหนดแนวทางการจัดงบประมาณ เพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความสามารถทางเศรษฐกิจของรัฐ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน การดำเนินงานของสถานศึกษา และส่วนที่เป็นค่าเล่าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ และจะอุดหนุนสถานศึกษาเอกชนเฉพาะส่วนที่เป็นค่าเล่าเรียน ในอัตราที่เท่ากันกับผู้ที่เรียนในสถานศึกษาของรัฐ เว้นแต่การจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รัฐจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ได้แก่ค่าที่พัก อาหาร เครื่องแต่งกาย แบบเรียน สื่อเสริมการเรียนรู้สำหรับคนพิการ

การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย ซึ่ง วิเศษ ชิณวงศ์ (2544 : 5-10) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานไว้ ดังต่อไปนี้

ลักษณะของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรแกนกลาง สำหรับการจัดการศึกษาในระบบ 12 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เริ่มหลังการศึกษาปฐมวัยหรือเมื่อเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 7 จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นำไปใช้

2. เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐาน ยึดผลการเรียนรู้เป็นหลัก (Outcome-based Curriculum) จำแนกสิ่งที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนเป็น 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม มีการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้หลายระดับ เพื่อควบคุมคุณภาพของการจัดการศึกษา ได้แก่

2.1 มาตรฐานหลักสูตร (Curriculum Standard)

2.2 มาตรฐานกลุ่มวิชา (Subject Area Standard)

2.3 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmarks)

2.4 ผลการเรียนรู้ช่วงชั้น (Learning Outcome)

3. จัดโครงสร้างหลักสูตรเป็นช่วงชั้น โดยยึดพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก แบ่งช่วงชั้นออกเป็น 4 ช่วง คือ ป.1-3, ป.4-6, ม.1-3 และ ม.4-6 โครงสร้างหลักสูตรกำหนดสาระการเรียนรู้หน่วยกิตและคาบเวลาเรียนเป็นช่วงชั้น ให้สถานศึกษานำไปจัดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน

4. จัดสาระการเรียนรู้เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสาระการเรียนรู้เป็น 2 ประเภท ตามสัดส่วนที่กำหนด ได้แก่

4.1 วิชาบังคับ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ที่เป็นแกนร่วม (Common Core Content) ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน โดยสถานศึกษานำสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้เป็นช่วงชั้นไปจัดตามสภาพปัญหาของท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำสาระที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 วิชาเลือก ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้เฉพาะ (Specific Content) สำหรับผู้เรียนที่เลือกเรียนสายต่าง ๆ เช่น สายสามัญ สายอาชีพ สายนาฏศิลป์ สายพระปริยัติธรรม และสายอิสลาม เป็นต้น

5. จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ของวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกตามหลักการของหลักสูตร เน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม นอกจากนี้ ยังกำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ซึ่งเรียกว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมเพื่อชีวิตและสังคม และกิจกรรมแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม ให้ผู้เรียนมีความเสียสละต่อสังคม รู้จัก เข้าใจตนเอง และมีแนวทางในการเรียน ทั้งในขณะที่เรียนและในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต

6. จัดให้มีระบบการเทียบโอน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรสำหรับการศึกษาในระบบ ส่วนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้กับหลักสูตรในระบบได้

สาระสำคัญของหลักสูตร

1. แนวคิด หลักการ จุดหมาย มาตรฐานหลักสูตร เป็นเป้าหมายหลักในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย รายละเอียดในกลุ่มวิชาทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมเพื่อชีวิตและสังคม และกิจกรรมแนะแนว

3. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร เป็นแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร

4. แนวการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ลักษณะการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเน้นให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เช่น ทำงานเป็นกลุ่ม แสดงออกอย่างอิสระ ปฏิบัติจริง ฯลฯ

5. การพัฒนาและการใช้สื่อการเรียนรู้ประกอบด้วย ลักษณะการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผลการเรียนและการเทียบโอน เป็นการประเมินผลการเรียนตามสาระหลัก (Strands) ซึ่งจะบ่งบอกถึงการพัฒนาทางการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และมาตรฐานกลุ่มวิชาข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินจะเอื้อประโยชน์สำหรับการเรียนการย้ายโรงเรียนของนักเรียนได้ด้วย

7. การแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ เป็นข้อแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการแนะแนว โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

8. การกำกับติดตามประเมินผลและรายงานการจัดการศึกษา เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการร่วมรับผิดชอบ และการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาของทุกฝ่าย

หลักการของหลักสูตร

1. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์
2. มีความสมดุล
3. มีความยืดหยุ่น
4. ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วม
5. มีการถ่ายโอนการเรียนรู้และประสบการณ์
6. มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
7. มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
8. เสริมสร้างเอกภาพของชาติ

จุดหมายของหลักสูตร

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

2. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสุนทรียภาพ

3. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา และมีวิสัยทัศน์

4. มีความรู้ ทักษะที่จำเป็น และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. รู้จักพึ่งตนเองแสวงหาและใช้ความรู้ในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

6. มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเป็นพลเมืองดี

7. มีความพร้อมที่จะร่วมมืออย่างสร้างสรรค์

โครงสร้างของหลักสูตร

1. โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย 8 กลุ่มวิชา ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมเพื่อชีวิตและสังคม และกิจกรรมแนะแนว

2. การจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นช่วงชั้น 4 ช่วง ได้แก่ ป.1-3, ป.4-6, ม.1-3, ม.4-6

3. ลักษณะการจัดกลุ่มวิชา แบ่งเป็นวิชาบังคับและเลือก

4. การจัดสัดส่วนวิชาบังคับและเลือก จัดไว้ดังนี้ ป.1-3 วิชาบังคับ 100% วิชาเลือกไม่มี ป.4-6 วิชาบังคับ 95% วิชาเลือก 5% ม.1-3 วิชาบังคับ 50-60% วิชาเลือก 40-50% ม.4-6 วิชาบังคับ 25-30% วิชาเลือก 70-75%

5. การจัดอัตราเวลาเรียน ป.1-3 กลุ่มวิชา 1,950 ชม. กิจกรรม 480 ชม. รวม 2,400 ชม. ป.4-6 กลุ่มวิชา 2,400 ชม. กิจกรรม 600 ชม. รวม 3,000 ชม. ม.1-3 กลุ่มวิชา 2,700-3,420 ชม. กิจกรรม 540 ชม. รวม 3,600 ชม. ม.4-6 กลุ่มวิชา 3,360-3,780 ชม. กิจกรรม 540 ชม. รวม 4,200 ชม.

การศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งวางรากฐานคุณภาพชีวิตรอบด้าน

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาเบื้องต้น ที่หล่อหลอมคนให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม โดยกำหนดไว้ในแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังนี้

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2. การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมือง การปกครอง ระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.2 ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อ ไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือให้กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิตของคนต้องอาศัยการเรียนรู้ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไป เพื่อให้การดำรงชีวิตดำรงอยู่อย่างสงบสุข ดังนั้น การจัดการศึกษาระดับนี้ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาทางด้านร่างกาย ให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมทั้งกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่และสุขภาพอนามัยโดยรวม

2. การพัฒนาทางด้านสติปัญญา คือ การกระตุ้นสมองให้เจริญเติบโต ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ จินตนาการ และการใช้เหตุผล

3. การพัฒนาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ฝึกการปรับและการควบคุมอารมณ์ จิตใจ การปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา

4. การพัฒนาทางด้านสังคม ฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อน การยอมรับ การเคารพในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม กฎหมายบ้านเมือง เพื่อเตรียมตนที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม

ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำรงชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพและปลอดพ้นจากอบายมุข สิ่งเสพติด และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหา

สาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริงได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

จากแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ศึกษาขอสรุปกรอบความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล และหลักสูตรแกนกลางของประเทศเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลก

2. หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2.1 ความหมายของชุมชน

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ของทุกระดับการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างมาสนับสนุนการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน คือ ชุมชน ที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรมากมาย เพียงแต่โรงเรียนต้องใช้กระบวนการในการจัดการให้ได้มาก็จะทำให้การบริหารงานวิชาการบรรลุตามความต้องการของโรงเรียนได้ในที่สุด (พนิจดา วีระชาติ. 2542 : 21-27)

มีผู้ให้ความหมายของชุมชนไว้มากมายต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายอย่าง ซึ่งมีความหมายที่สัมพันธ์กันกับพื้นที่ กลุ่มคน การอาศัยอยู่ร่วมกัน และจารีตประเพณีของกลุ่มคน ดังนี้

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539 : 22) กล่าวถึงความหมายของชุมชนไว้ว่า ชุมชน หมายถึง แหล่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกันที่มีขอบเขตแน่นอนในลักษณะของหย่อมบ้าน หมู่บ้าน

มีความหมายเหมือนกันด้านวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่

ประเวศ วะสี (2541 : 13) ได้กล่าวถึงความหมายของชุมชนว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน

จิรพันธ์ ไตรทิพย์จรัส (2542 : 5) กล่าวถึงความหมายของชุมชนว่า หมายถึงหมู่ชน กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ดันแฮม (พนิจดา วีระชาติ. 2542 : 12 ; อ้างอิงจาก Dunham. 1958 : 3) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน คือ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างแน่นอน ติดต่อกัน และมีส่วนสำคัญของชีวิตทั่ว ๆ ไปอย่างเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้จากมารยาท ประเพณีขนบธรรมเนียมและการพูด

จากคำจำกัดความดังกล่าวสรุปได้ว่า ชุมชนหมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยในบริเวณเดียวกัน มีวิถีทางการดำเนินชีวิต มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีร่วมกัน มีการกระทำร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ของสังคมให้บรรลุถึงความต้องการพื้นฐานและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

จากความหมายของชุมชนที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะที่โรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนที่ทำหน้าที่สำคัญทางการศึกษาให้ตอบสนองกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียนและรับผิดชอบให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ตามสมควร ซึ่งความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวไว้ ดังนี้

คณะศึกษาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (2539 : 2-3) กล่าวถึงความสำคัญของชุมชนไว้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนถือว่าเป็นเสาเอกของการพัฒนาที่ยั่งยืน ความจีรังยั่งยืนในการพัฒนานั้นสำคัญที่คนและชุมชน รัฐและผู้ให้การสนับสนุนต่าง ๆ จากภายนอกต้องรู้ที่จะปล่อยเมื่อถึงเวลาอันสมควร และมอบความไว้วางใจให้แก่ชุมชน หรือองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการตั้งแต่แรกจนถึงการตรวจสอบ

สิปปนนท์ เกตุทัต (2539 : 2) กล่าวไว้ว่า ทุกฝ่ายต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเกี่ยวกับการศึกษา ความตื่นตัวของชุมชนเป็นเงื่อนไขหลักของการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงได้

สุวัฒน์ มุทธเมธา (อำนวยพร ทรัพย์คง. 2542 : 22- 25 ; อ้างอิงจาก สุวัฒน์ มุทธเมธา. 2528 : 41- 45) กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนต่อชุมชนไว้ดังนี้

1. ชุมชนมีความสำคัญในการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

2. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการที่จะพัฒนาหลักสูตร

3. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการที่จะพัฒนาคนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชนนั้น

4. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการที่โรงเรียนจะพัฒนาปรับปรุงการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ของสังคมนั้น

5. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในอันที่โรงเรียนจะพัฒนา ปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

6. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน

7. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการที่โรงเรียนจะใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนให้มีประโยชน์

8. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในอันที่โรงเรียนจะพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องกันไป เพื่อชีวิตที่ดีของผู้เรียนและชุมชน

9. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการที่โรงเรียนจะอนุรักษ์ และถ่ายทอดวัฒนธรรม

10. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในการที่ชุมชนจะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

11. ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงานองค์การและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งตัวโรงเรียนเองด้วย

12. ชุมชนมีความสำคัญในการควบคุมและสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียน

ความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียนดังกล่าว มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องนำมาพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียน และโรงเรียนก็จะต้องสนองตอบความต้องการของชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการของชุมชน เมื่อชุมชนเห็นคุณค่าก็จะให้การสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 182-183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่า เป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน(Commitment) ต่อกิจกรรมและองค์การในที่สุด

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539 : 101) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนได้มีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนา หรือการมีประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม รวมตลอดถึงการใช้ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

ปัญญา แก้วกียูร (2541 : 12) กล่าวว่า การจัดการศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ทังภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการ เข้ามาเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานในทุกระดับ โดยเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิด วางแผน การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล และการฝึกอบรม เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตย และหลักการเบื้องต้นของการมีส่วนร่วม คือ การตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่ส่งผลกระทบถึงบุคคลเหล่านั้นควรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น โดยหลักการนี้ การมีส่วนร่วมจะตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า บุคคลแต่ละคนย่อมทราบดีว่าตนต้องการอะไร เพราะฉะนั้นการที่เหตุการณ์ใด ๆ ก็ตามจะส่งผลกระทบถึงบุคคลใด บุคคลนั้นย่อมทราบดีว่าต้องการหรือไม่ต้องการอะไร และอะไรบ้างที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง

ประยุทธ์ ตรีชัย (2544 : 33) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิก ผู้ร่วมงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่าง ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดบทบาทของบุคคลในการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิก ผลสุดท้าย คือ ความสำเร็จของราชการ

วอลท์ (Walsh. 1999 : 234-235) กล่าวว่า การร่วมมือกันของบุคคลในการพัฒนาการศึกษามีเป้าหมาย เพื่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนก้าวไปสู่อนาคตด้วยการมีความรู้ ความสามารถ และมีสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญที่จะทำให้การมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาเกิดความสำเร็จสูงสุด ดังเช่น บุคคลจะต้องมองเห็นถึงสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ของการศึกษา ต้องมีความเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์ที่สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย

คันนิ่งแฮม และคอร์เดียโร (Cunningham & Cordeiro. 2000 : 116) กล่าวว่า การเข้าร่วมมือกันของโรงเรียน สังคม และครอบครัว ในการพัฒนาการศึกษานั้นจะเป็นกระบวนการที่พยายามสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสถานศึกษาให้เร็วขึ้น โดยมีเป้าหมายในการประเมินคุณภาพการสอน ประเมินวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน และประเมินคุณภาพของการจัดการ

จากแนวคิดที่หลากหลายในเรื่องการมีส่วนร่วม ซึ่งคณาจารย์ และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการศึกษานั้นจะต้องให้ชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งตนเองได้ และพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตที่ผ่านมาเน้นพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนทางด้านการจัดการศึกษารัฐเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงฝ่ายเดียว จึงทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่ได้ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญเรื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดนโยบายไว้ชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ที่เปลี่ยนแนวทางการพัฒนาประเทศจากการเน้นพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มาเน้นการพัฒนาคนหรือให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งกำหนดนโยบายเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในด้านการพัฒนาทุก ๆ ด้าน และได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาไว้ในข้อ 5. คือ ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา ปรับเปลี่ยนการตัดสินใจจากกรมในส่วนกลางเป็นการตัดสินใจในพื้นที่ทุกส่วนของสังคม ตั้งแต่ ประชาชน ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเอกชน และองค์กรภาครัฐ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย มีการจัดการศึกษาที่ได้คุณภาพและสร้างความเป็นธรรมแก่คนในสังคมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 58)

นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2539 : 45) ได้กล่าวถึงในส่วนของการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หรือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและครอบครัว ยังเน้นให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนและครอบครัว โดยปฏิรูปการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน โดยการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น และกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ชุมชนสามารถกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ภายใต้การกำหนดโครงสร้างและมาตรฐานคุณภาพของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กรมการศาสนา. 2541) ได้กล่าวเรื่องนี้ไว้ในมาตรา 28 และ 43 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษาอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ และการจัดการ

อบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน

จากนโยบายในการจัดการศึกษาที่รัฐเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงฝ่ายเดียว มาเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนหรือองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่การวางแผน และกำหนดจุดหมายของการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนการสนับสนุนทรัพยากร และการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้การศึกษาของเยาวชนในชุมชนเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น โดยการจัดการในรูปแบบการบริหารในกลุ่มสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (คณะกรรมการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. 2539 : 212-213) และเห็นว่าสถานศึกษาในท้องถิ่นสามารถที่จะเป็นกลไกประสานความร่วมมือที่สำคัญระหว่างองค์กรในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด สถาบันศาสนา ชุมชนและโรงเรียน โดยเน้นการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดความใกล้ชิด การช่วยเหลือซึ่งกันและกันไปจนถึงการเป็นกลไกประสานงานกับองค์กรภายนอกท้องถิ่นได้ (คณะกรรมการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. 2539 : 219)

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตที่ผ่านมาภาครัฐมีบทบาทและหน้าที่เบ็ดเสร็จทุกขั้นตอน จะเป็นผู้กำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียนตามนโยบายของส่วนกลาง ซึ่งสั่งการตามลำดับขั้น ทำให้การจัดการศึกษาทั่วประเทศมีเนื้อหาและหลักสูตรที่เหมือนกัน โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างของชุมชน ท้องถิ่น ชุมชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาดังที่กล่าวมานี้มิได้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การจัดการศึกษาตามระบบที่เกิดจากโรงเรียนฝ่ายเดียวทำให้ระบบการศึกษามีปัญหามาก รุ่ง แก้วแดง (2544 : 2) กล่าวว่า เดิมการจัดการศึกษาจะขึ้นอยู่กับคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น แต่ขณะนี้มีความมุ่งหมายและเจตนารมณ์ชัดเจนว่า ทุกฝ่ายในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หมวด 3 ซึ่งว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของคนไทย มาตรา 43 วรรค 2 กล่าวว่า " การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ " (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 15-16)

จากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ (All For Education) และเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีผลบังคับ ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา คำว่า "ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา" จะเป็นคำพูดที่ได้ยินกันมากในวงการศึกษา

h15712o ส.3

จากข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว เบื้องต้น นงรัตน์ ศรีพรหม (2543 : 21-22) มีแนวคิดว่า ทุกโรงเรียนต้องเพิ่มการสนับสนุน และหาแนวทางให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมและส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีส่วนเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงาน และภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วม (ทัศนา แสวงศักดิ์. 2539 : 13) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 1) ที่มีแนวคิดว่า องค์กรท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา โรงเรียนจะพัฒนาได้ดี เกิดผลต่อการพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริงถ้าทุกฝ่ายทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน รักโรงเรียน ถ้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนรวมทั้งช่วยสนับสนุน ทั้งบุคลากรและงบประมาณ

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมเป็นการเอื้อให้ทุกส่วนของสังคมได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น แนวทางการพัฒนาการศึกษาโดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้ชุมชนและโรงเรียนมีความเข้าใจกัน มีความผูกพันกัน มีความสามัคคีกัน ร่วมแรงร่วมใจกัน ช่วยเหลือเข้าใจซึ่งกันและกันทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ที่สำคัญ คือ สร้างคุณลักษณะของโรงเรียนเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชนและนโยบายของรัฐ

2.4 หลักการแนวคิดการมีส่วนร่วม

ประเวศ วะสี (2539 : 19)- ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจนทำให้ประเด็นการศึกษาเป็นประเด็นทางการเมือง สังคมต้องเข้าใจว่าทุกส่วนของสังคมต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ชุมชนต้องเสนอแนะมีส่วนร่วมผลักดันนโยบายทางการศึกษา ติดตามกำกับและตรวจสอบ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของชุมชน ประชาคม และสร้างประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งทั้งหมดเป็นหัวใจทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน

ในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น วิธีการสร้างพลังสร้างสรรค์ให้เข้าถึงประชาชนเพื่อจะได้ข้อมูลและวิธีการพัฒนานั้น หลักการและวิธีการบริหารที่ดีที่สุดอีกวิธีหนึ่งก็คือหลักการ AIC ซึ่ง ประเวศ วะสี (2539 : 41) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า AIC เป็นหลักการและการบริหารที่พัฒนาขึ้นใหม่โดย บิลล์ สมิทธ ชาวอังกฤษ และทูริค ซาโต้ ชาวนอร์เวย์ เป็นหลักการที่ใช้กับการพัฒนาที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อน เช่น งานพัฒนาชนบท งานทางการเกษตร งานทางการปกครอง งานทางธุรกิจการเงิน งานกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหลายกรมประสานงานกันยาก องค์กรเอกชน งานนโยบายของ

รัฐบาล ฯลฯ การพัฒนาที่ยุ่งยาก สับสน ขัดแย้ง ไม่มีพลังสร้างสรรค์ที่เพียงพอและยากต่อการจัดการ AIC สร้างวิธีการและระบบให้มาเรียนรู้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงมิติทางสังคม จิตใจ วิทยาศาสตร์ และการบริหารจัดการ วิธีนี้นำไปใช้ในเรื่องยาก ๆ หลายประเทศ และกระบวนการ AIC มาจากคำ ต่อไปนี้

A = Appreciation คือ ช่วงซาบซึ้งในคุณค่า ทุกคนพูดถึงระบบและความคิดในจินตนาการเคารพในความคิดของผู้อื่นย่อมเกิดอิสรภาพและพลังสร้างสรรค์

I = Influence คือ ช่วงปฏิสัมพันธ์หรืออิทธิพลระหว่างกัน ทุกคนแสดงจินตนาการเต็มที่แต่ความจริงนั้นมีจำกัด ช่วยกันคิดว่าทำอย่างไรจะนำไปสู่ความคิดนั้น กลายเป็นพันธะทางสังคมที่ต้องนำไปปฏิบัติเป็นแผนปฏิบัติกลวิธี

C = Control คือ การเปลี่ยนแผนกลวิธีสู่แผนการปฏิบัติ มีการปรับปรุงแก้ไข และประสานสัมพันธ์

เหตุผลที่ใช้ AIC ได้ผลดีเพราะเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันโดยจะมีการร่วมอุดมการณ์หรือให้คุณค่าแก่กันเรียนรู้จากกัน ค้นพบปัจจัยร่วมมาจากการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกัน ค้นพบว่าแต่ละคนมีทักษะและการเจรจาต่อรอง เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อบรรลุความต้องการร่วมกัน เป็นการให้สัญญาต่อสาธารณะถึงพันธสัญญาที่ลงมือกระทำและเห็นคุณค่าร่วมกัน จึงเป็นวิธีการที่เป็นองค์รวม (Holistic Method)

ดังนั้นหลักการมีส่วนร่วม จึงจำเป็นต้องนำวิธีการของ AIC เข้าไปดำเนินการด้วยเพื่อผลของการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะกระบวนการใช้พลังสร้างสรรค์ของคณะกรรมการโรงเรียน ดังนั้นวิธีการปฏิบัติงานน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คณะกรรมการโรงเรียนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ โรเจอร์ และชูเมคเกอร์ (Roger and Shoemaker. 1971 : 312-316) มีแนวคิดว่า พลังในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในอำนาจอย่างกว้างขวาง

2. การตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง โดยมีการปรึกษากับพวกที่รับผลกระทบกระบวนการที่เกี่ยวกับการตัดสินใจดังกล่าว มีความสำคัญกับตัวแปร ดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง

2.2 การชักจูงและการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ

2.3 การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธอันมีผลจากการประเมิน

2.4 การสื่อสารเกี่ยวกับการตัดสินใจ

2.5 การกระทำตามการตัดสินใจ

จากหลักการแนวคิดการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการวางแผนร่วมกัน การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และการช่วยกันติดตามประเมินผลการศึกษาร่วมกัน จะกระทำโดยวิธีการใดก็ตาม หากเป็นการจัดการศึกษาโดยความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น และแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้ ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาที่ดีที่สุด

2.5 ขั้นตอนของการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้กล่าวแล้วนั้น นักวิชาการและนักการศึกษา ยังได้ศึกษาถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540 : ฆ-ง). ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ในการสอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้าน ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมโดยการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมโดยการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมโดยการประเมินผล

วิชิต นันทสุวรรณ (2541 : 11). ได้กล่าวถึง บทบาทของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนนั้น มีขั้นตอน ดังนี้

1. การร่วมคิด
2. การร่วมวางแผน
3. การร่วมปฏิบัติ
4. การร่วมประเมิน
5. การร่วมรับประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 91-95) ได้กล่าวถึงขั้นตอนที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนเริ่มดำเนินการ ขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่ประธานกรรมการโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้ดำเนินการ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ต้องการร่วมกันคิดที่จะดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ยังไม่มีข้อมูลเพียงพอ หรือยังไม่แน่ใจว่าจะดำเนินการอย่างไร เช่น ในการตั้งกองทุนการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะนำคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาไปศึกษาเรื่องนี้จากโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่แล้วและประสบผลสำเร็จ แล้วนำมาประยุกต์ดำเนินการในโรงเรียน หรือการที่ผู้บริหารโรงเรียนหาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียนก่อนที่จะย้ายมาอยู่โรงเรียนนี้ จากเพื่อนครูที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน หรือการที่ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาหาข้อมูลเรื่องการขอทุน-

จัดสร้างห้องสมุดโรงเรียนจากธนาคารที่มีการประชาสัมพันธ์ว่าจะให้ทุนสนับสนุน เป็นต้น

2. การสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน โดยช่วงแรกอาจจะเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยเริ่มจากการติดต่อพบปะพูดคุยกับคณะกรรมการสถานศึกษา และคนในชุมชนที่มีวัยใกล้เคียงกันก่อน หลังจากนั้นจึงเริ่มทำความคุ้นเคยกับคนในชุมชนทั่วไป อาศัยคณะกรรมการสถานศึกษาและเพื่อนวัยเดียวกันในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงความสัมพันธ์กันจากการเป็นคนรู้จักกัน จนใกล้ชิดและเป็นเพื่อนร่วมงานที่สนิทสนมกันไปในที่สุด ส่วนการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสอดแทรกตนเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรกระทำโดยการปฏิบัติตนเพื่อให้คนในชุมชนยอมรับ เช่น ไปร่วมงานต่าง ๆ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ใช้เวลาว่างเข้าสังคมกับคนในชุมชน แสดงความสามารถของตนเองให้คนในชุมชนมองเห็นและยอมรับด้วยการร่วมทำงานในสิ่งที่ชุมชนมอบหมายให้ เช่น การเป็นพิธีกรในงานต่าง ๆ การร้องเพลง หรือการร่วมในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ในชุมชน นอกจากนี้ ในส่วนของคณะครูก็ต้องแสดงความสามารถของคณะครูให้ประชาชนได้เห็น เพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับคณะครู และอีกประการหนึ่ง การที่โรงเรียนมีครูที่เป็นคนในท้องถิ่นก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนในชุมชนและคณะครูมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ในขณะเดียวกันผู้นำชุมชน ทั้งทางวัด คือ เจ้าอาวาส และผู้นำชุมชน เช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จะต้องเน้นและกำชับให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมมือกับทางโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์กับโรงเรียนดีขึ้น

3. การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม กลุ่มของผู้มีส่วนร่วมมีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคณะครู กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มวิทยากรภายนอก กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มคณะที่ปรึกษาของโรงเรียน และกลุ่มผู้สนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มแม้จะไม่มีบทบาทที่เด่นชัดในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็จะมีบทบาทร่วมในกลุ่มอื่นด้วย หรือบางครั้งก็มีบทบาทที่เด่นชัดในหลายกลุ่ม ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น กลุ่มผู้นำชุมชนจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเด่นชัดในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในหลายด้าน เช่น โดยบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เช่น ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา รองประธานคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น หรือกลุ่มคณะครูก็จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในหลายด้าน เช่น การมีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยตรง การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และการเป็นคณะกรรมการในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมร่วมกันของชุมชนและโรงเรียน เป็นต้น กลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมนี้จึงเป็นกลุ่มที่ไม่มีบทบาทตายตัว การกำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมแต่ละครั้งจึงขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ชุมชนและโรงเรียนร่วมกันจัด แต่อย่างไรก็ตาม เครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมนี้ก็ถูกกำหนดไว้

เหมือนกันว่า ในการดำเนินกิจกรรมใดใดในโรงเรียน โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากเครือข่ายของผู้มีส่วนร่วมกลุ่มใด เช่น ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมมักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่คนในชุมชนเชื่อถือ เช่น เจ้าอาวาส ผู้บริหารโรงเรียน ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษา และผู้นำชุมชน ส่วนในการจัดแข่งขันกีฬาประจำปีของประชาชนในชุมชน เครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมก็จะแตกต่างไปจากกลุ่มเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพราะต้องอาศัยบุคคลที่มีความสามารถทางด้านกีฬา มีวัยไม่สูงมากนัก และเกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น คณะครู กลุ่มหนุ่มสาว ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนที่สนใจกีฬา เป็นต้น

4. การสร้างกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนจากหลาย ๆ ฝ่ายในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม เพราะการที่มีผู้ร่วมคิดร่วมสร้างกิจกรรมร่วมกันหลายฝ่าย ตั้งแต่ขั้นตอนของการริเริ่มคิด ริเริ่มทำจะทำให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน เป็นหุ้นส่วนซึ่งจะทำให้มีความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่อไปของการดำเนินกิจกรรม

5. การต่อรองเพื่อการดำเนินกิจกรรม ขั้นตอนนี้มักจะสอดแทรกอยู่ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินงานของชุมชนและโรงเรียนทุกขั้นตอน ซึ่งมักจะเป็นไปในรูปของการร่วมกันอภิปรายเพื่อการวางแผนการดำเนินงาน หรือดำเนินกิจกรรม หรือบางครั้งก็เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเพื่อให้ทุกฝ่ายที่จะร่วมกันดำเนินงานเกิดความรู้สึกว่าความคิดเห็นของตนเองก็ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม หรือบางครั้งก็เป็นขั้นตอนของการพยายามที่จะให้ความคิดเห็นของตนเองถูกเลือกนำมาใช้ โดยเฉพาะในส่วนของรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ขั้นตอนนี้จะถูกนำมาใช้มากทั้งเพื่อการต่อรองในการขอรับการบริจาคหรือในการบริจาค และในการทำให้ผู้ที่ต้องการบริจาคสามารถต่อรองจำนวนเงินที่พอจะร่วมบริจาคได้โดยไม่รู้สึกว่าเดือดร้อนมากเกินไป หรือบางทีก็เป็นการสร้างความชอบธรรมในการดำเนินกิจกรรมต่อไปว่าได้มีการต่อรองเพื่อให้เกิดความยินยอมหรือคล้อยตามกัน ตามความต้องการที่แต่ละกลุ่มที่มาร่วมกิจกรรมจะเกิดการยอมรับร่วมกันได้

6. การร่วมกันดำเนินการ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงบทบาทของผู้ที่มีส่วนร่วมชัดเจนซึ่งบางครั้งแสดงถึงแบบแผนการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันดำเนินการด้วย โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมดำเนินการของกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะมีความแตกต่างกัน เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มคณะครู หรือกลุ่มที่ผู้บริจาคทรัพยากรหรือสิ่งของให้โรงเรียน จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมมาก คือ เป็นผู้ดำเนินกิจกรรม เป็นผู้ร่วมคิด ริเริ่มกิจกรรม ร่วมบริจาคทรัพยากรและสิ่งของมาก มักแสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจและมีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนพอสมควร ส่วนกลุ่มผู้ปกครอง

นักเรียน และประชาชนทั่วไป จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมน้อย มักจะเป็นกลุ่มที่มาร่วมงานหรือมาสนับสนุนงานตามที่ได้รับการเชิญชวนหรือการขอร้องจากผู้นำชุมชน และทางโรงเรียนมากกว่าจะริเริ่มงานหรือเสนอตัวเข้ามาร่วม ลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงมีลักษณะของการร่วมงาน ร่วมมือ ร่วมสนับสนุน ร่วมแสดงความคิดเห็นเล็กน้อย แต่ไม่มีอำนาจที่จะตัดสินใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือการดำเนินงานที่ถูกกำหนดมาแล้วจากกลุ่มผู้มีส่วนร่วมมาก ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นกลุ่มผู้มีส่วนร่วมมากที่สุดในชุมชน และมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน คือ กลุ่มที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานของโรงเรียน หรือมีบารมีในการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งได้แก่ เจ้าอาวาส ผู้บริหารโรงเรียน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะของการริเริ่มงาน คิดงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุน ร่วมงาน ร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ติดตามงาน ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างหนักแน่นจริงจัง และมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือการดำเนินงานบางอย่างได้ เป็นต้น

7. การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ หลังจากดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่มีส่วนร่วมกันดำเนินงานจะประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่อง ลักษณะของการประเมินผลที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ คือ การสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น จากผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่พบว่าเรื่องการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำมาใช้มากที่สุด คือ การประเมินจากจำนวนของผู้มาร่วมงานหรือให้การสนับสนุนในกิจกรรมที่ดำเนินการ

8. การร่วมกันรับผลจากการดำเนินการ ผลจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการในกิจกรรมและการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาของชุมชน ส่วนมากเป็นผลประโยชน์ทางด้านจิตใจมากกว่าจะเป็นสิ่งตอบแทนที่เป็นผลทางด้านวัตถุสิ่งของจากโรงเรียนและชุมชน ผลจากการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนนำมาใช้ในการแสดงความขอบคุณต่อคนในชุมชนจึงเป็นความรู้สึกทางด้านจิตใจ คือ การแสดงความคุ้นเคย การทักทาย การเยี่ยมเยียน หรือการรดน้ำดำหัว ในวันประเพณีสงกรานต์ การมอบเกียรติบัตร การยกย่องชมเชยด้วยการประกาศคุณความดี การตั้งชื่ออาคารเรียนตามชื่อของผู้บริจาครายใหญ่และการไปร่วมงานต่าง ๆ ในชุมชนของผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้เกิดเครือข่ายของผู้มีส่วนร่วมมากขึ้น และมีจำนวนผู้เต็มใจมามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมหรือการสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น

จากนานาทัศนะที่เกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ที่นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่าในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมนั้น ต้องให้ประชาชน

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกิจกรรม ติดตาม ประเมินผลโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์

3. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้น ต้องให้ชุมชนและสถาบันทางสังคมเข้ามามีบทบาทและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 38 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 20)

ให้คณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจ หน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งพิจารณาจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา ประสานองค์กรปกครองท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการกำกับดูแลหน่วยงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา

แผนการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 พ.ศ.2540 – พ.ศ.2544 ของกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า จากแนวโน้มของการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาต้องมุ่งประเด็นหลักในการจัดการศึกษา โดยยกระดับให้สูงขึ้นและกว้างขวางทั่วถึง และมีคุณภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพ ต้องมียุทธศาสตร์ในการพัฒนา คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 5 – 6) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้กำหนดนโยบาย ในข้อ 2 อันเกี่ยวกับการปฏิรูปการบริหารการศึกษา การจัดการศึกษา ที่มีเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการกระจายอำนาจให้มีความคล่องตัว สามารถจัดการศึกษาหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ภายใต้แนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน และเอกชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของครอบครัวให้เข้มแข็ง ด้วยมิติทางวัฒนธรรมส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในแต่ละระดับ รวมทั้งการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 11 – 12)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันได้ระบุให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

แต่โดยเหตุที่สภาพปัญหาของเศรษฐกิจและสังคมมีความสลับซับซ้อน ฉะนั้นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสร้างโอกาสให้คนในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้ (สมประสงค์ วิทยเกียรติและคณะ. 2543 : 8-9)

1. ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในทุกระดับมากขึ้น โดยการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ชุมชนสามารถกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นภายใต้การกำหนดโครงสร้าง และมาตรฐานทางคุณภาพของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ

2. ปรับปรุงหลักสูตร ตำรา และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน ควบคู่กับการปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจและรักท้องถิ่นของตน และการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมสากล เช่น ความรู้ในภาษาต่างประเทศ ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. สอดแทรกความรู้เรื่องครอบครัวศึกษาและเสริมสร้างทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างถูกต้องและสามารถถ่ายทอดความรู้ในวงกว้างได้

4. ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม เพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

5. จัดเครือข่ายระดับชาติด้านวิชาการที่มีการทำงานเป็นอิสระ โดยระดมความร่วมมือจากนักวิชาการและสถาบันต่าง ๆ ในการประสานแลกเปลี่ยนข้อมูล พัฒนาความรู้ และให้มีการเผยแพร่ผลงานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ

6. ส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวม

7. สนับสนุนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างองค์กรชุมชนด้วยกันในทุกรูปแบบ โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ และมีการรับรองวิทยฐานะของการเรียนรู้ดังกล่าว

8. ส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะวิทยาลัยประชาคมที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาและฝึกอาชีพแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายตามความสนใจและความถนัดโดยไม่จำกัดพื้นฐานความรู้

9. ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมทุกฝ่าย เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง

เครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียน

10. ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวของชุมชน ทั้งในเรื่องสิทธิ หน้าที่ บทบาทขององค์การชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์การให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการองค์การ การสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชนและการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

11. สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของชุมชน โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรวมตัวโดยสมัครใจในแต่ละพื้นที่มากกว่าการชี้นำจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน และการรวมตัวของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

สรุปได้ว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยร่วมกำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาโรงเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการกิจกรรมของโรงเรียน และกำหนดรูปแบบ วิธีการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 74) กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยการร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การร่วมดำเนินการโดยการสนับสนุนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการ ร่วมเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงติดตามผลการดำเนินงาน การตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน และร่วมรับผลของการจัดการศึกษาในชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการประกันโอกาสทางการศึกษาประกันคุณภาพการศึกษา ประกันประสิทธิภาพและประกันความปลอดภัยของนักเรียนและการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นนโยบายสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

5. ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กทุกคนในบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

7. เสนอแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษา

8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

10. ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน

11. แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร

12. ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543)

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและโรงเรียน เป็นรูปแบบของการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน ซึ่งทูลธรรม วรรณคำ (2543 : 170-172) ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามความคิดเห็นของครูและชุมชน ไว้ดังนี้

ด้านวิชาการ

1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายหรือกิจกรรมสำคัญของสถานศึกษา

2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมสนับสนุนให้สถานศึกษามีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน

3. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารงานวิชาการของสถานศึกษา

4. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อและการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา

ด้านบุคลากร

1. บุคลากรของสถานศึกษาควรเข้าร่วมทำกิจกรรมของชุมชน

2. ชุมชนควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

3. ชุมชนควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าและมั่นคงในอาชีพ

4. ชุมชนควรมีส่วนร่วมเสนอแนะและแก้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับบุคลากรของสถานศึกษา

ด้านงบประมาณ

1. ชุมชนควรได้ร่วมกำหนดแนวทางแสวงหาแหล่งเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาการเรียนการสอน และการพัฒนาชุมชนหรือสาธารณประโยชน์ของชุมชน

2. ชุมชนควรได้ร่วมกำหนดแผนการใช้เงินของสถานศึกษา และเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ

3. ชุมชนควรได้รับการจัดสรรเงิน เพื่อพัฒนาความรู้หรือพัฒนาอาชีพของชุมชน

4. ชุมชนควรร่วมจัดตั้งกองทุน เพื่อให้นักเรียนยืมเรียนและพัฒนาสถานศึกษา

ด้านอาคารสถานที่

1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการยืมใช้อาคารสถานที่ เพื่อกิจกรรมของชุมชนหรือพัฒนาความรู้และอาชีพของชุมชน

2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาคารสถานที่ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

3. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่

4. ชุมชนควรมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษา

ด้านกิจการนักเรียน

1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจการนักเรียนที่มุ่งให้เกิดคุณค่า และพัฒนาค่านิยมไปสู่ความยั่งยืน

2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการนักเรียนที่เน้นการสร้างเสริมประสบการณ์และทักษะชีวิต

3. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการแสวงหาและให้โอกาสปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยพัฒนากิจการนักเรียน

4. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจการนักเรียนที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี รักท้องถิ่น เสียสละและรับผิดชอบ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญของชาติ หรือวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่น ๆ

2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพึ่งพาอาศัยกัน และเป็นเครือข่ายในการพัฒนาร่วมกันกับสถานศึกษา

3. สถานศึกษาควรเป็นแหล่งสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และกระตุ้นให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการค้นหาปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้นักเรียนและบุคลากรของสถานศึกษา

สรุป การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบของการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงโดยการร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การร่วมดำเนินการโดยการสนับสนุนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการ ร่วมเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงติดตามผลการดำเนินงาน การตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน และร่วมรับผลของการจัดการศึกษาในชุมชน

5. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ

การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ที่มีความหมายในลักษณะของการพึ่งตนเองด้านการศึกษาเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณสามารถระดมทุนจากชุมชนและท้องถิ่น ใช้จัดการศึกษาตามความในมาตรา 58 (2) ว่า ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม และความจำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 29)

นอกจากจะระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินจากชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนแล้ว ในด้านการสนับสนุนระดมทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าทางการเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษาของชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความเป็นเจ้าของการศึกษาอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จาก มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 28)

สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการสนับสนุนโรงเรียน ซึ่ง ธีรภัทร์ เจริญดี (2542 : 32) ได้กล่าวว่าผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ 3 ประการ คือ

1. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของวัสดุ สิ่งของและกำลังทรัพย์ หมายถึง การที่ผู้ปกครองบริจาคสิ่งของ เครื่องใช้และทรัพย์สินให้กับโรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก เช่น การให้วัสดุเหลือใช้เพื่อให้ครูนำไปทำเป็นอุปกรณ์การสอน การให้ของเล่นและเครื่องเล่นสนาม เสื้อผ้า โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น รวมทั้งให้ทุนการศึกษาแก่เด็กยากจน หรือการให้ทุนทำอาหารกลางวันแก่เด็กยากจน

2. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของแรงงาน หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น การประกอบอาหารกลางวันให้แก่เด็ก การตกแต่งอาคารสถานที่สำหรับทำกิจกรรมพิเศษเนื่องในโอกาสสำคัญ การช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าสำหรับเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ และการช่วยควบคุมดูแลเด็กขณะออกไปทัศนศึกษา และการช่วยเหลือครูผลิตสื่อการเรียนการสอน

3. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครองอาจเข้าเป็นสมาชิกในคณะกรรมการชุดใดชุดหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำกับโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

3.1 แนวการจัดประสบการณ์ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีหน้าที่พิจารณา และทบทวนเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ การจัดการศึกษาของโรงเรียนรวมทั้งการใช้อุปกรณ์ของเล่นในแต่ละปี เพื่อนำมาสรุปข้อดี ข้อเสีย รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะหรือแนวความคิดในการพัฒนา และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในปีต่อไป แล้วนำข้อมูลเหล่านี้เสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

3.2 การจัดสรรงบประมาณ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณในหมวดต่าง ๆ ว่า ควรจะมีการตัดลด หรือเพิ่มเติมงบประมาณในหมวดใดหมวดหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของโรงเรียนในแต่ละปี

3.3 การจัดหาบุคลากร คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคคลสมัครเป็นผู้ช่วยครู รวมทั้งสามารถสนับสนุน หรือให้คำแนะนำกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้พิจารณาแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่คณะที่ปรึกษาเห็นว่ามีความสามรถ และมีความเหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ เป็นพิเศษ

สรุปได้ว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร คือ การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนของชุมชนโดยเข้ามาร่วมบริจาคทรัพย์สินและวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่น ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน และสามารถจัดโรงเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนได้ทุก ๆ ด้าน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ จะเป็นผลดีในแง่การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนที่แท้จริงเพราะชุมชนได้มีโอกาสเสนอปัญหาของชุมชนที่ต้องการให้โรงเรียนผลิตนักเรียนให้มุ่งแก้ปัญหาในท้องถิ่นได้ รวมทั้งกล่อมเกลาคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กเรียนรู้จากแบบอย่างความประพฤติของบุคคลในชุมชน ตลอดจนการอาชีพที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วราภรณ์ วงศ์ใหญ่ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกพบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในระดับมากและมีปัญหาน้อย ทั้งปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการ และผลผลิต

2. สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองและนอกเมือง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายข้อ

3. สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จไม่แตกต่างกัน ยกเว้นมีความแตกต่างในปัญหาด้าน 1) การได้มาซึ่งคณะกรรมการศึกษา 2) คณะกรรมการศึกษาขาดความรู้เกี่ยวกับการศึกษาใหม่ ๆ 3) คณะกรรมการศึกษาไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียน 4) คณะกรรมการศึกษาไม่สามารถพัฒนาสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน 5) การที่โรงเรียนให้บริการแก่ชุมชน และ 6) การนำผลการประเมินไปใช้

4. ปัญหาของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการศึกษา คือการไม่เข้าใจบทบาทของตน และไม่มีความรู้เรื่องปัญหาและนโยบายการศึกษาใหม่ ๆ จึงเสนอแนะให้มีการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา และให้ชุมชนเลือกคณะกรรมการศึกษาเอง

สมลักษณ์ ภูคำแสน (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า งานวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมมากในการจัดหาวิทยากรท้องถิ่น การจัดหาหนังสือเรียน หาทุนให้นักเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม งานอาคารสถานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดหาสถานที่ การจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ เพื่อการประชุม ด้านงานกิจการนักเรียนชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการรณรงค์การรับนักเรียน การจัดสวัสดิการ การให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน และการเข้าร่วมในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

สัมพันธ์ อุปลา (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียน ด้านอื่น ๆ ปัญหามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ชุมชนเข้าใจว่าภารกิจจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บุคลากรในโรงเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้การตัดสินใจ กำหนดนโยบายของโรงเรียน 2) คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ โรงเรียนต้องยอมรับความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนให้มากขึ้น

ธีรภัทร์ เจริญดี (2542 : บทคัดย่อ)) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 พบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนด้านงานวิชาการของโรงเรียน ด้านงานบริหารงานโรงเรียน ด้านการพัฒนานักเรียน และด้านการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนระดับมาก

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เงื่อนไขทางด้านบริบทของชุมชน คือ เงื่อนไขเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน และที่สำคัญคือ การกำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมกันดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ซึ่งจากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้แบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแบบแผนของการมีส่วนร่วมเป็นแบบเหลื่อมล้ำ (Inequity Participatory Pattern) ตามบทบาทการมีส่วนร่วม คุณสมบัติของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม และกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของคุณสมบัติเป็น 3 แบบแผนย่อยคือ แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (Full Participatory Pattern) แบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน (Partial Participatory Pattern) และแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participatory Pattern)

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษามาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ สภาพแวดล้อมของชุมชนและโรงเรียน ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนด้านปัญหา คือ ชุมชนเข้าใจว่าภารกิจการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

เบเคอรา (Becerra. 1974 : 5887-A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน พบว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษานั้น ผู้บริหารและผู้แทนชุมชนจะต้องร่วมมือและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาตามหน้าที่และบทบาทและนโยบายที่ได้ตกลงกันไว้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจและสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน

เวล่า (Vella. 1979 : 66-77-A) ได้ศึกษาการใช้ชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้. เพื่อหารูปแบบการจัดการศึกษาชุมชน ในประเทศโลกที่สาม พบว่า

1. การจัดการศึกษาชุมชนต้องถือเอาบุคคลเป็นศูนย์กลาง

2. วิธีการให้บุคคลรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดสำหรับให้ชุมชนรู้จักพึ่งตนเอง

3. โครงการการศึกษาที่จัดขึ้น จะต้องบูรณาการกับแผนพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ

4. ผู้รับผิดชอบในโครงการจะต้องมีความเข้าใจในสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

5. ทั้งเนื้อหาและกระบวนการของการศึกษาชุมชนต้องมีความสัมพันธ์กัน

6. การศึกษาชุมชนที่จัดขึ้นมิใช่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคลเท่านั้น แต่ยังต้องสามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตและประสบการณ์ของบุคคลด้วย

ชัควี (Chukwee. 1986 : 1126-A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้อำนาจกับการติดต่อสื่อสาร พบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เป็นไปในลักษณะของการกระจายอำนาจ จะช่วยให้เกิดความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา และเกิดความสำเร็จในงานของโรงเรียนได้ดีกว่า เพราะผู้ปกครองนักเรียนต้องการที่จะติดต่อสื่อสารโดยตรงกับผู้บริหารโรงเรียน

กัสแมน (Guzman. 1988 : 582-A) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาการเป็นผู้นำในรัฐโคโลราโด ซึ่งศึกษาถึงผลของการมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำ พบว่า 1) ผู้เข้าร่วมจะได้ประสบการณ์ ความเข้าใจ ความรู้ และทักษะในการแก้ปัญหา 2) มีทักษะในการสื่อสารและความขัดแย้งทางด้านการบริหารเพิ่มสูงขึ้น 3) เกิดการพัฒนาทางด้านการบริหาร 4) มีบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การที่ดี 5) บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การจะได้รับการพัฒนา 6) เกิดการเปลี่ยนแปลง 7) สมาชิกกำหนดแหล่งที่มาของการศึกษา 8) มีกระบวนการวางแผนร่วมกันเพื่อให้เกิดการศึกษา 9) มีกระบวนการปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างของคณะกรรมการ 10) มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน 11) สมาชิกมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 12) ความเป็นผู้นำไม่ได้ถูกกำหนดโดยบทบาททางการงาน 13) สมาชิกเป็นผู้กำหนดแนวทางในการพัฒนา 14) ผลรับไม่ได้เกิดจากบทบาททางหน้าที่การงานโดยไม่มีการวางแผน

แมริ (Marie. 1998) ได้ศึกษาค้นคว้าธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนและชุมชนของชาวนามิเบีย ซึ่งมีจุดประสงค์สนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ทางการศึกษาของชุมชน คือ มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ซึ่งได้ช่วยเพิ่มคุณภาพและความสัมพันธ์ทางการศึกษา ซึ่งก่อนชาวยุโรปเข้ามาติดต่อนามิเบีย (Namibia) ชุมชน

ได้เป็นตัวแทนทางการศึกษาโดยตรงและเป็นขั้นต้น คือ ฝึกให้คนหนุ่มสาวมีความรับผิดชอบช่วยเหลือกันในชุมชน ในช่วงปี 1800 การศึกษาแบบยุโรปได้เริ่มมีบทบาท บทบาททางการศึกษาในชุมชนจึงลดลง ปัจจุบันกระทรวงศึกษาและวัฒนธรรมของนามิเบีย (MBEC) ได้ร่วมมือกันกับผู้ลงทุนทางการศึกษาและการค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นว่า การร่วมมือระหว่างผู้ลงทุนทางการศึกษาจะสามารถทำให้จุดประสงค์ ทางการศึกษาประสบผลสำเร็จได้

การวิจัยในต่างประเทศ สรุปผลการวิจัยได้ว่า ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การวางแผนการจัดการศึกษา การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน การได้รับความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากชุมชน จะนำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน

7. บรรณนิทัศน์ (Annotation)

บรรณนิทัศน์ คือ ข้อเขียนซึ่งผู้เขียนแนะนำผู้อ่านโดยเขียนคำอธิบายถึงสาระสำคัญของหนังสือโดยย่อ เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักหนังสือเล่มนั้น ๆ โดยสังเขปว่ามีสาระที่น่าสนใจหรือมีคุณค่าควรแก่การอ่านมากน้อยเพียงใด ลักษณะของบรรณนิทัศน์ที่ดี ต้องใช้ถ้อยคำสั้น รัดกุม ได้ความตรงตามจุดหมาย ข้อความถูกต้องตามเนื้อหาสาระของหนังสือ สำนวนภาษาสละสลวยน่าอ่าน มีศิลปะในการเขียนให้เข้าใจเนื้อเรื่องนั้นได้ชัดเจนและเข้าใจในคุณค่าที่แท้จริงของหนังสือนั้นได้ดีพอสมควร การเขียนอาจเพิ่มเติมความคิดเห็น หรือข้อวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือที่อ่านไว้ตอนท้ายก็ได้ (รัญจวน อินทรกำแหง. ม.ป.ป. : 56)

บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ศึกษาได้จัดทำบรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – 2545 ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา 4 ด้าน คือ หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา และการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา และจัดแยกตามประเภทของบรรณนิทัศน์ คือ บรรณนิทัศน์หนังสือ จำนวน 21 เล่ม บรรณนิทัศน์บทความ จำนวน 33 เรื่อง และบรรณนิทัศน์งานวิจัย จำนวน 50 เรื่อง

การจัดทำบรรณนิทัศน์ครั้งนี้ ประโยชน์ที่ได้รับ คือ ได้ฐานข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – 2545 ตามขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษาทั้ง 4 ด้าน และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถ

ค้นหาได้จากบรรณนิทัศน์เล่มนี้ ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดทำดรรชนีผู้แต่ง ดรรชนีชื่อเรื่อง และดรรชนีหัวเรื่อง เรียงลำดับตามแบบพจนานุกรม เพื่อความสะดวกในการค้นหา ทำให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างรวดเร็ว

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาได้ค้นคว้ารวบรวมโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้คือ

1. วิธีการจัดทำบรรณนิทัศน์
2. การลำดับเนื้อหาบรรณนิทัศน์
3. การจัดทำดรรชนีบรรณนิทัศน์
4. การจัดทำบรรณานุกรม
5. วิธีการใช้บรรณนิทัศน์
6. ผลการศึกษาค้นคว้า

วิธีการจัดทำบรรณนิทัศน์

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา จำนวน 21 เล่ม บทความจากวารสาร เอกสารวิชาการ หนังสือพิมพ์ จำนวน 33 เรื่อง และงานวิจัย จำนวน 50 เรื่อง ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2545 เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาตามขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้

1.1 หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา

1.3 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา

1.4 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษา

2. เกณฑ์การพิจารณาเอกสารค้นคว้า โดยพิจารณาดังนี้

2.1 ศึกษาหนังสือและตำราทางวิชาการของหน่วยงานทางราชการ หรือสถาบันที่ได้รับการยอมรับ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น

- กรมวิชาการ
- กรมสามัญศึกษา
- กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.2 ศึกษาบทความจากวารสาร เอกสารทางวิชาการ และหนังสือพิมพ์ เช่น

- วารสารบริหารการศึกษา มศว
- วารสารข้าราชการครู
- วารสารวิชาการ
- หนังสือพิมพ์มติชน

2.3 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่ผู้เขียนมีประสบการณ์ มีความรู้ หรือเป็นคณะทำงานและที่ปรึกษาของหน่วยงานทางราชการเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาทิ ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ดร.ศิริกาญจน์ โกสุมภ์

2.4 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันการศึกษา เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มหาวิทยาลัยศิลปากร
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สรุปย่อเนื้อหาสำคัญของเรื่องจากหนังสือตำรา บทความ และงานวิจัย ดังนี้

3.1 หนังสือ	จำนวน	21	เล่ม
3.2 บทความ	จำนวน	33	เรื่อง
3.3 งานวิจัย	จำนวน	50	เรื่อง

การลำดับเนื้อหาบรรณนิทัศน์

จัดทำบรรณนิทัศน์เรียงตามปีพุทธศักราช ตั้งแต่ 2539 – 2545 และแยกตามประเภทบรรณนิทัศน์ตามเอกสารที่ศึกษา คือ

1. บรรณนิทัศน์หนังสือ อยู่ในบทที่ 4
2. บรรณนิทัศน์บทความ อยู่ในบทที่ 5
3. บรรณนิทัศน์งานวิจัย อยู่ในบทที่ 6

ตัวอย่างบรรณนิทัศน์หนังสือ

1 2 3 4 5

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และคณะ. (2544). *ชุมชนปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพ ฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด. 6

ชุมชนปฏิรูปการศึกษาเป็นหนังสือการ์ตูนส่งเสริมความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาอีกเล่มหนึ่ง ของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาเนื้อหาภายในเล่มเป็นเรื่องบทบาทและความสำคัญของชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาอันจะมีต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน เด็ก และเยาวชนในชุมชนของตนเอง โดยใช้ภาพการ์ตูนช่วยเล่าเรื่องเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของคนทั่วไป เพื่อให้ผู้อ่านทุกท่านมองเห็นบทบาทของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และร่วมกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

1 ชื่อผู้แต่ง

2 ปีที่พิมพ์

3 ชื่อหนังสือ

4 เมืองที่พิมพ์

5 สำนักพิมพ์

6 สรุปเนื้อเรื่อง

ตัวอย่างบรรณนิทัศน์บทความ

1 2 3

นงรัตน์ ศรีพรหม. (2544, มกราคม). "โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน," *ข้าราชการครู*. 21(2) : 21-24.

7 4 5 6

บทความเรื่องโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และกล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษาและได้นำเสนอภาพความเป็นมาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งมีปัญหาในด้านที่ชุมชนแปลกแยกออกจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมกันนั้นผู้เขียนได้เสนอแนวดำเนินการให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ การนำผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย และที่สำคัญที่สุดคือเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเข้าหาชุมชน ครูต้องเป็นผู้นำและเป็นเครือข่ายของชุมชน ร่วมมือกับชุมชนแสวงหาแนวทางและกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา สร้างความเป็นมิตรร่วมมือร่วมใจกับชุมชน อย่าให้ชุมชนมีความรู้สึกว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียนฝ่ายเดียว

1 ชื่อผู้เขียนบทความ

2 ปีที่พิมพ์ / เดือน

3 ชื่อบทความ

4 ชื่อวารสาร

5 ปีที่ (ฉบับที่)

6 หน้าที่อ้างอิง

7 สรุปเนื้อเรื่อง

ตัวอย่างบรรณนิทัศน์งานวิจัย

1 2 3
วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข. (2543). *บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
4 5 6 7 8

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา 2) เพื่อศึกษาปัญหาที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 119 คน จาก 119 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นการสอบถามตามแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารให้ความเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ และด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา 2) ปัญหาที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนมัธยมศึกษานั้น เกิดจากชุมชนไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองที่มีต่อการจัดการศึกษา เกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ และการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา 3) ข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียน คือให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนที่มีต่อส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความต้องการของตนเอง

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1 ชื่อผู้วิจัย
2 ปีที่พิมพ์
3 ชื่อเรื่อง
4 อักษรย่อทางปริญญา
5 สาขาหรือวิชาเอก
6 เมืองที่พิมพ์
7 ระบุว่าเป็นฉบับถ่ายเอกสาร
8 สรุปเนื้อเรื่อง

การจัดทำดรรชนีบรรณนิทัศน์

การจัดทำดรรชนีบรรณนิทัศน์หนังสือ บรรณนิทัศน์บทความ และบรรณนิทัศน์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ศึกษาได้จัดทำดรรชนีช่วยสืบค้นแก่ผู้ที่สนใจ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ดรรชนีผู้แต่ง ดรรชนีชื่อเรื่อง ดรรชนีหัวเรื่อง ดังนี้

1. ดรรชนีผู้แต่ง

การจัดทำดรรชนีผู้แต่ง เป็นการรวบรวมชื่อผู้แต่งของหนังสือ บทความ และงานวิจัยมาเรียบเรียงโดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ

1.1 เรียบเรียงรายชื่อผู้แต่งตามลำดับอักษรแบบพจนานุกรม

1.2 ใส่หมายเลขลำดับกำกับตามชื่อผู้แต่งนั้นปรากฏ

ตัวอย่างดรรชนีผู้แต่ง

ดรรชนีผู้แต่ง	บรรณนิทัศน์ลำดับ
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่	(15)
- ศิริกาญจน์ โกสุม	(80)

2. ดรรชนีชื่อเรื่อง

การจัดทำดรรชนีชื่อเรื่อง เป็นการรวบรวมชื่อเรื่องของหนังสือ บทความ และงานวิจัย มาเรียบเรียงโดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ

2.1 เรียบเรียงชื่อเรื่องตามลำดับตัวอักษรแบบพจนานุกรม

2.2 ใส่หมายเลขลำดับกำกับตามชื่อเรื่องนั้นปรากฏ

ตัวอย่างดรรชนีชื่อเรื่อง

ดรรชนีชื่อเรื่อง	บรรณนิทัศน์ลำดับ
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	(96)
- โรงเรียนกับชุมชนหัวใจการจัดการศึกษา	(05)

3. ดรรชนีหัวเรื่อง

ดรรชนีหัวเรื่องมีข้อแตกต่างจาก ดรรชนีชื่อผู้แต่ง และดรรชนีชื่อเรื่อง โดยผู้ศึกษาต้องอ่านข้อความหรือเนื้อหาจากเอกสารแต่ละประเภทให้เข้าใจโดยละเอียด แล้วสรุปเอกสารนั้นว่ากล่าวถึงเรื่องใดเป็นหลักสำคัญ แล้วสรุปเป็นหัวเรื่องของเอกสารนั้น ๆ โดยมีวิธีการดังนี้

3.1 อ่านสรุปเนื้อหาของหนังสือ บทความ และงานวิจัย ที่เกี่ยวกับการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 กำหนดหัวเรื่องให้ครอบคลุมกับเนื้อเรื่อง

3.3 เรียบเรียงหัวเรื่องตามลำดับอักษรแบบพจนานุกรม

3.4 ใส่หมายเลขลำดับกำกับ

ตัวอย่างดรรชนีหัวเรื่อง

ดรรชนีหัวเรื่อง	บรรณนิทัศน์ลำดับ
- การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	(03, 04, 06, 08, 13, 16)
- การมีส่วนร่วมในการบริหาร	(02, 07, 11, 12, 14, 17)

การจัดทำบรรณานุกรม

เขียนบรรณานุกรมตามหลักเกณฑ์คู่มือการเรียบเรียงปริญญานิพนธ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

1. บรรณานุกรมหนังสือ วิธีเขียนบรรณานุกรมหนังสือ คือ ชื่อ – สกุลผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์ : สานักพิมพ์.

ตัวอย่างบรรณานุกรมหนังสือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน.* กรุงเทพ ฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

2. บรรณานุกรม วารสาร และหนังสือพิมพ์

2.1 วิธีเขียนบรรณานุกรมวารสาร คือ ชื่อ – สกุลผู้เขียนบทความ. (ปี,เดือน). "ชื่อเรื่อง," ชื่อวารสาร. ปีที่(ฉบับที่) : หน้าที่อ้าง.

ตัวอย่างบรรณานุกรม วารสาร

สุดา ทัพสุวรรณ. (2545,พฤษภาคม-สิงหาคม). "บ้านกับโรงเรียน," *วารสารบริหารการศึกษา มศว.* 1(2) : 19-29.

2.2 วิธีเขียนบรรณานุกรมหนังสือพิมพ์ คือ "พาดหัวข่าวหรือหัวข้อข่าว," (ปี, วันที่เดือน). ชื่อหนังสือพิมพ์. หน้าที่อ้าง.

ตัวอย่างบรรณานุกรม หนังสือพิมพ์

"ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิรูปการเรียนรู้," (2545,29 สิงหาคม). *มติชน.* หน้า 21.

3. บรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ วิธีเขียนบรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ คือ ชื่อ – สกุลผู้จัดทำ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. หลังชื่อเรื่องให้เติมคำว่า ปริญญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ และอักษรย่อของปริญญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์. (สาขาวิชาเอก). สถานที่พิมพ์ : บัณฑิตวิทยาลัย ชื่อมหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ตัวอย่างบรรณานุกรมปริญญานิพนธ์ วิทยานิพนธ์

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วิธีการใช้บรรณนิทัศน์

ผู้จัดทำบรรณนิทัศน์ ได้จัดทำดรรชนีบรรณนิทัศน์ โดยจำแนกเป็น ดรรชนีผู้แต่ง ดรรชนีชื่อเรื่อง และดรรชนีหัวเรื่อง ซึ่งทั้งหมดได้เรียงตามลำดับตัวอักษร การใช้ที่สะดวกและรวดเร็วที่สุดคือค้นหาจากดรรชนีเหล่านี้ เช่น

1. หากผู้ศึกษาต้องการค้นหาชื่อผู้แต่งเรื่องใด ก็สามารถเปิดดูได้จากดรรชนีผู้แต่ง ซึ่งจะมีเลขลำดับที่ในวงเล็บท้ายชื่อผู้แต่งกำกับไว้

2. หากผู้ศึกษาต้องการค้นหาชื่อเรื่องใด ก็สามารถเปิดดูได้จากดรรชนีชื่อเรื่อง ซึ่งจะมีเลขลำดับที่ในวงเล็บท้ายชื่อเรื่องกำกับไว้

3. หากผู้ศึกษาต้องการค้นหาหัวเรื่องใด ก็สามารถเปิดดูได้จากดรรชนีหัวเรื่อง ซึ่งจะมีเลขลำดับที่ในวงเล็บท้ายหัวเรื่องกำกับไว้

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลที่ได้คือ บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกประเภทเป็น บรรณนิทัศน์หนังสือ จำนวน 21 เล่ม บรรณนิทัศน์บทความ จำนวน 33 เรื่อง และบรรณนิทัศน์งานวิจัย จำนวน 50 เรื่อง ซึ่งศึกษาตามขอบเขตเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

1. **หลักการแนวคิดเกี่ยวกับให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา**

หลักการสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา คือ การให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และกล่าวถึงการจัดการศึกษาของรัฐว่าต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน จากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 8 (2) ว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 9 (6) กำหนดให้การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จากข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทุกโรงเรียนต้องเพิ่มการสนับสนุนและหาแนวทางให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม และส่งเสริมการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมเป็นการเอื้อให้ทุกส่วนของสังคมได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้ชุมชนและโรงเรียนมีความเข้าใจกัน มีความผูกพันกัน มีความสามัคคีกัน ร่วมแรงร่วมใจกัน ช่วยเหลือเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ที่สำคัญคือ สร้างคุณลักษณะของโรงเรียน เพื่อสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาโรงเรียน การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการและกิจกรรมของโรงเรียน การประชุมเพื่อออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการโรงเรียน การร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน การร่วมเป็นกรรมการประเมินคุณภาพโรงเรียน การระดมความคิดเพื่อสร้างพลังความคิดสำหรับการพัฒนาการศึกษา สถานศึกษาต้องส่งเสริมชักจูง และบริการชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดกระบวนการ และวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนต้องมีส่วนร่วมจัดทำกำหนดรูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองตอบความต้องการของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็น จะทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา เพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน

3. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบของการที่ชุมชนเข้ามาร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม คือ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมพิจารณาปัญหา ร่วมตัดสินใจ ช่วยกันกำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำธรรมนูญโรงเรียน การร่วมดำเนินการสนับสนุนให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการ ร่วมเสนอแนะให้ข้อคิดเห็น ในการปรับปรุงติดตามผลการดำเนินงาน การตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน และร่วมรับผลของการจัดการศึกษาในชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการประกันโอกาสทางการศึกษา ประกันคุณภาพการศึกษา ประกันประสิทธิภาพ และประกันความปลอดภัยของนักเรียน ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความตระหนักในเรื่องการยึดชุมชนเป็นหลักในการบริหารการศึกษา โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และสามารถชักนำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนในทุกด้าน

4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อจัดการศึกษา

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อจัดการศึกษา คือ การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนของชุมชน โดยเข้ามาร่วมบริจาคทรัพย์สิน การสนับสนุนเงิน บริจาควัสดุ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง ให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การชักชวนให้ผู้อื่นสนับสนุนโรงเรียน การร่วมก่อตั้งทุนเพื่อการศึกษา การรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว การร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่น การนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิด

ประโยชน์ การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและโรงเรียน ซึ่งจะเป็นผลดีในแง่การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น และชุมชนได้ทุก ๆ ด้าน โรงเรียนต้องดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง แล้วชุมชนจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

บทที่ 4
บรรณนิทัศน์หนังสือ

บรรณนิทัศน์หนังสือเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 21 เล่ม เรียงตามลำดับตั้งแต่พุทธศักราช 2540 – 2545

1. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2540 ลำดับที่ 01 – 02
2. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2541 ลำดับที่ 03
3. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2542 ลำดับที่ 04 – 06
4. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2543 ลำดับที่ 07 – 14
5. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2544 ลำดับที่ 15 – 20
6. บรรณนิทัศน์หนังสือ ปีพุทธศักราช 2545 ลำดับที่ 21

01 สุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชนหน่วยที่ 1-7.* นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน เล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาตั้งแต่หน่วยที่ 1 – 7 ซึ่งหน่วยที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 2 บทบาทของโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 3 บทบาทของชุมชนต่อโรงเรียน หน่วยที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในประเทศไทย หน่วยที่ 5 แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 6 การพัฒนาชุมชนในประเทศไทย และหน่วยที่ 7 การพัฒนาชนบทโดยวิธีผสมผสาน

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน คือ การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของชุมชน เอกสารเล่มนี้ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชุมชน บทบาทโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นแนวคิดขั้นพื้นฐานสำหรับผู้บริหารที่จะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

02 สำนักงานประสานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (2540). *เอกสารประกอบการอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียน*. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

เอกสารประกอบการอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กระทรวงศึกษาธิการ เล่มนี้เนื้อหาประกอบด้วยหน่วยที่ 1 บทนำ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษา ในการที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป หน่วยที่ 2 ทักษะพื้นฐาน เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างทักษะพื้นฐานที่จะเกื้อหนุนให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี และหน่วยที่ 3 ทักษะการปฏิบัติการ เป็นการสร้างทักษะการปฏิบัติเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ในโรงเรียนที่ร่วมโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ โดยส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนและท้องถิ่นตามกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น และเพื่อให้คณะกรรมการโรงเรียนมีแนวทางในการดำเนินงานคณะกรรมการโรงเรียนได้อย่างมีระบบชัดเจน นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาได้ตามความเหมาะสมด้วยปณิธาน ความคาดหวังและความเชื่อมั่นว่าความตั้งใจในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องที่ไม่หยุดยั้งจะทำให้ระบบการทำงานไปสู่ความเป็นเลิศและมีประสิทธิภาพได้ ศักยภาพ ความรู้ ความสามารถตามกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

03 สำนักนายกรัฐมนตรี. (2541). *โรงเรียนของชุมชนคนกำแพงเพชร*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

หนังสือเรื่องโรงเรียนของชุมชนคนกำแพงเพชรเนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ ถอดความจากเทปบันทึกเสียงและภาพของรายการ "ลานบ้านลานเมือง" ซึ่งได้ออกอากาศไปแล้วทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 2 กรกฎาคม 2541 โดยมีหัวข้อในการสนทนาครั้งนี้คือ "โรงเรียนของชุมชนคนกำแพงเพชร" ในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ของการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ ผู้เข้าร่วมสนทนา คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียน และกรรมการโรงเรียน การสนทนาของผู้ร่วมรายการนี้ได้แสดงให้เห็นถึง ความรู้ ความคิด ความสามารถ และประสบการณ์ที่หลากหลายมุมมองจากนักการศึกษา นักการเมือง ประชาชน ผู้บริหารการศึกษาในระดับจังหวัด และสถานศึกษา

ซึ่งต่างให้ข้อมูลที่เป็นการยืนยันว่ามีความเป็นไปได้ที่ประชาชนจะเข้ามาจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลาน ตามหลักการที่จะคืนอำนาจในการจัดการศึกษาให้ชุมชน ตามที่กำหนดไว้ใน (ร่าง) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

04 พนิจดา วีระชาติ. (2542). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.* กรุงเทพ ฯ : โอเดียนสโตร์.

หนังสือเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้เขียนมุ่งเน้นให้รู้จักและเข้าใจในสังคมชุมชน ภาระหน้าที่ บทบาทสำคัญของสถาบันสังคมและชุมชนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ความสำคัญที่จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กัน เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารต่อชุมชน และบทบาทของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารและชุมชนรู้จักบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน

05 มาร์ค เบรย์. (2542). *การกระจายอำนาจทางการศึกษาบทบาทของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเงิน.* กรุงเทพ ฯ : บริษัท ที.พี. พริ้นท์ จำกัด.

หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานวิจัยของมาร์ค เบรย์ นักวิชาการของฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของธนาคารโลก ในความพยายามที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เนื้อหาจะเป็นการนำบทบาทของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเงิน รวมทั้งทรัพยากรทางด้านอื่น ๆ เช่น วัตถุดิบ แรงงาน ที่ดินของประเทศต่าง ๆ มาเสนอเพื่อให้ผู้อ่านเล็งเห็นถึงความสำคัญในบทบาทของชุมชนต่อการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดความสำเร็จ เพราะชุมชนจะสามารถบ่งชี้ขอบเขตความต้องการทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของตนเองได้ดีที่สุด เนื่องจากความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการจัดการของแต่ละประเทศ ก็จะใช้กลยุทธ์ในการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกันของชุมชนที่แตกต่างกันออกไป

06 ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2542). *สาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาท ของ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

หนังสือเรื่อง สาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นหนังสือที่รวบรวมเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการศึกษาของประเทศ ซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกฝ่ายในสังคม เป็นหัวใจของการบริหารและจัดการศึกษา โดยเฉพาะเครือข่ายของครอบครัวประกอบด้วย บิดา มารดา ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ผลงานวิจัยด้านครอบครัวที่ผ่านมา พบว่า ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบ้านและโรงเรียน นอกจากจะทำให้เกิดผลสำเร็จทางด้านการเรียนของเด็กแล้ว ยังช่วยให้เกิดพัฒนาด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ ซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าของชีวิตในอนาคตด้วย

07 กรมสามัญศึกษา. (2543). *รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานการวิจัยของกรมสามัญศึกษา ฝ่ายกองการสามัญศึกษา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาในส่วนของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เนื้อหาจะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีหลักการเน้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ การบริหารและการจัดการในฐานะเป็นกรรมการสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญจากการรองรับการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป การระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนและทรัพยากรอื่น ๆ มาเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบข้อสรุปเกี่ยวกับแง่คิดของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นแนวทางการจัดการศึกษา การบริหารจัดการ และการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษา โดยสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจวางนโยบายและจัดทำแผนการดำเนินงาน แผนกลยุทธ์ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในอนาคต

08 ทัศนา แสวงศักดิ์. (2543). *เอกสารประกอบการสอนวิชา EA 623 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน*. กรุงเทพ ฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกสารประกอบการสอนฉบับนี้ ผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามนโยบายหลักของรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 ความสำเร็จในเรื่องนี้จะเกิดจากผู้บริหารเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและให้ความสำคัญกับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องงานจึงจะสำเร็จ โรงเรียนต้องเป็นฝ่ายเริ่มต้น เป็นตัวอย่างที่ดี จนชุมชนเกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. เรียนรู้ชุมชน และปรับการดำเนินงานของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน
2. ดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจและต่อเนื่อง
3. เสริมสร้างความรัก ความศรัทธา ให้เกิดขึ้นกับชุมชน แล้วชุมชนจะให้ความร่วมมือที่ดี
4. ใช้กระบวนการสัมพันธ์ 2 ทาง คือ เป็นทั้งผู้ให้บริการชุมชน และรับบริการจากชุมชน
5. พยายามหาแนวร่วม โดยอาศัย เด็ก คนชรา พระสงฆ์ หรือนักบวช ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้นำชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยง

09 ภัทรนันท์ พัฒิยะ(แปล). (2543). *ความร่วมมือของชุมชน สถานประกอบการ และโรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษา กรณีศึกษาซิลิคอนแวลลีย์*. กรุงเทพ ฯ : หจก.ภาพพิมพ์.

หนังสือเรื่อง ความร่วมมือระหว่างชุมชน สถานประกอบการ และโรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษา ซิลิคอนแวลลีย์ เป็นหนังสือแปลเพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจนำไปศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจและระดมความร่วมมือในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเมืองซิลิคอนแวลลีย์ ซึ่งเป็นศูนย์กลาง

รวมอุตสาหกรรม และธุรกิจคอมพิวเตอร์ของสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา ที่เริ่มโดยประชาชนด้วยการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน สถานประกอบการ และโรงเรียนในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีกลไกและยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เป็นระบบ เมื่อประกอบกับความมุ่งมั่นของคณะผู้ดำเนินงานที่รับผิดชอบการปฏิรูปการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตในชุมชนท้องถิ่นของตนให้ดียิ่งขึ้น ทำให้การปฏิรูปการศึกษาในซิลิคอนแวลลีย์ ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

10 วิภัสรินทร์ ประพันธสิริ(แปล). (2543). *ความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนในการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาของสหรัฐ*. กรุงเทพ ฯ : หจก.ภาพพิมพ์.

หนังสือความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนในการปฏิรูปการศึกษาเล่มนี้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเอกชนในการจัดการศึกษา นับตั้งแต่พื้นฐานการเริ่มต้นความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างภาคธุรกิจกับการศึกษา การยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจตลอดจนชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากการมีส่วนร่วมดังกล่าว ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษาประกอบด้วยแนวทางหลัก 4 ประการ ที่นายจ้างสามารถดำเนินการปรับปรุงการศึกษาได้แก่

1. ริเริ่มและพัฒนาความร่วมมือกับโรงเรียน และลูกจ้างของตน
2. เป็นแกนนำความร่วมมือด้านการศึกษากับธุรกิจองค์กรชุมชน และโรงเรียน
3. ดำเนินงานตามนโยบาย และแผนงานของบริษัท ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่กำลังทำงาน และลูกจ้างคนอื่น ๆ ในด้านการศึกษา
4. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อช่วยเหลือโรงเรียน และกระบวนการสร้างความร่วมมือ ซึ่งรวมทั้งความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจ เช่น งานด้านการบัญชี การเงิน และการพัฒนาการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ

การดำเนินงานทั่วทั้งประเทศในเรื่องดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้ครอบครัว นายจ้าง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงได้พยายามกระตุ้นให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และสถานประกอบการ เพื่อเร่งรัดและสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนทั่วประเทศ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ครอบครัว ชุมชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

11 หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา*. ราชบุรี : โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา.

เอกสารรายงานการปฏิบัติงานของโรงเรียนวัดสันติการามวิทยาได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนและนักเรียน กำหนดยุทธศาสตร์ในการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม สะอาด น่าอยู่ จนทำให้ชุมชนมั่นใจ เชื่อถือ ศรัทธา เกิดความรักและผูกพัน ชุมชนช่วยบริจาคทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน จัดโครงการอาหารกลางวัน และร่วมแก้ปัญหายาเสพติด โรงเรียนจัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ได้รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน กลยุทธ์ที่โรงเรียนใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนให้แก่บุตรหลานในชุมชน หมั่นขอคำแนะนำและคำปรึกษาจากชุมชน

12 หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา*. กาญจนบุรี : โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม.

เอกสารรายงานการปฏิบัติงานของโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ในการพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ ร่วมให้ข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนการสอน และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของนักเรียนร่วมกัน ร่วมประชุมกับโรงเรียน โดยมีฝ่ายปกครองแต่ละระดับ สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่าร่วมจัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดนิทรรศการ สนับสนุนทุนฝึกอบรมครู ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการและสถานที่ศึกษาดูงานด้านปกครอง ชุมชนร่วมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ป้องกันแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร ค่ายเยาวชนสีขาว และค่ายธรรม นอกจากนี้ชุมชนยังสนับสนุนงานบริการของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปรับปรุงห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา อาคารแนะแนว และอาคารสหกรณ์ เป็นต้น แนวทางที่โรงเรียนสามารถดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจนประสบความสำเร็จ คือ ความตั้งใจจริงในการทำงานของครู – อาจารย์ ในโรงเรียนในการให้การศึกษาอบรมนักเรียนให้มีความรู้มีคุณธรรมด้วยความรัก ตั้งใจเอาใจใส่อย่างจริงจัง ประกอบกับผู้บริหารเป็นคนในท้องที่มีความตั้งใจทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์สูง ทำให้ชุมชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา

13 หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา*. พระนครศรีอยุธยา : โรงเรียนสาคลีวิทยา.

เอกสารรายงานการปฏิบัติงานของโรงเรียนสาคีวิทยา ได้นำเสนอข้อมูลที่โรงเรียนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนและพบปะชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ความสัมพันธ์สองทาง คือ โรงเรียนเข้ามาร่วมกิจกรรม และเชิญชวนให้ชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน มีการจัดศูนย์การเรียนชุมชนร่วมกันส่งเสริมงานอาชีพแบบครบวงจร ฟื้นฟูอาชีพไทย จัดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากภูมิปัญญาชาวบ้าน วิทยากรท้องถิ่น และสถาบันระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมาร่วมจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนและฝึกอบรมพัฒนาครู สำหรับการดำเนินโครงการที่สำคัญนั้น โรงเรียนเชิญผู้นำชุมชนมาร่วมประชุมชี้แจง อภิปรายผลการประเมินโครงการที่ผ่านมา แล้วนำผลมาปรับ และวางแผนกิจกรรมใหม่ กลุ่มนักเรียนร่วมสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลและรวมกลุ่มเพื่อเลือกทำงาน กิจกรรมตามความเหมาะสม ตลอดจนมีการประเมินและแจ้งผลให้ทราบร่วมกันทุกระยะ

14 หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา*. สระบุรี : โรงเรียนพุแควิทยา.

เอกสารรายงานการปฏิบัติงานของโรงเรียนพุแควิทยา ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระจนประสบผลสำเร็จ ซึ่งองค์กรเอกชนเข้ามาสนับสนุนโรงเรียนทั้งด้านเงินทุน อุปกรณ์ เป็นวิทยากรบรรยายและสาธิต การผลิตตลอดจนการจัดหาตลาดเพื่อจัดจำหน่าย นักเรียนและครู อาจารย์ได้รับความรู้และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สาเหตุที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างดีเนื่องจากโรงเรียนให้โอกาสชุมชนเข้ามาร่วมวางแผนจัดระบบการทำงานร่วมกัน ร่วมตัดสินใจตลอดจนมีการประเมินผลงาน แจ้งให้ชุมชนรับทราบ และเมื่อมีปัญหาก็จะร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยมีการจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศ ทั้งของโรงเรียนและชุมชนอย่างชัดเจน

15 เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และคณะ. (2544). *ชุมชนปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพ ฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

ชุมชนปฏิรูปการศึกษาเป็นหนังสือการ์ตูนส่งเสริมความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาอีกเล่มหนึ่ง ของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาเนื้อหาภายในเล่มเป็นเรื่องบทบาทและความสำคัญของชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาอันจะมีต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน เด็ก และเยาวชนในชุมชนของตนเอง โดยใช้ภาพการ์ตูนช่วยเล่าเรื่องเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของคนทั่วไป เพื่อให้ผู้อ่านทุกท่านมองเห็นบทบาทของตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และร่วมกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

16 วีระ กาญจนะรังสิตา. (2544). *เอกสารประกอบการศึกษาดูงานโรงเรียนกับชุมชน*. ปทุมธานี : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย.

เอกสารเล่มนี้ผู้จัดทำได้สรุปผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา 4 ภูมิภาค ซึ่งนำมาประมวลเข้าด้วยกันเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ จะเรียกว่าเป็นการจัดการศึกษาโดยท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงชาวบ้าน ชุมชน โรงเรียน ครู มีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งต่างฝ่ายต่างทำและร่วมมือกัน รูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา คือ การศึกษาสภาพและปัญหาของท้องถิ่น ชุมชน กิจกรรมที่มีในชุมชน สร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างความร่วมมือมีหลายรูปแบบในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ แล้วร่วมกันจัดกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และวิถีของชุมชน

17 ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2544). *สรุปการประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ณ โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์)*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

หนังสือเล่มนี้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน ของโรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) ซึ่งรวมตัวกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพ ทั้งด้านวิชาการ การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ได้มีการปฏิรูปตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยโรงเรียนได้ร่วมมือกับเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และชุมชน ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านคลองบัวยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่นักเรียน ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ ร่วมกันประเมิน และเน้นบทบาทความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นประการสำคัญ การปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านคลองบัวประสบผลสำเร็จได้ เกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน โดยใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม คือ 1. ร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน พัฒนาโรงเรียน ชุมชนให้สำเร็จไปสู่เป้าหมาย 2. จัดตั้งชมรมเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง จากหลากหลายอาชีพได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน และ 3. ส่งเสริมกิจกรรมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง

18 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน.* กรุงเทพ ฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

หนังสือรายงานการศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ได้เสนอหลักการสำคัญด้านการให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดและพัฒนาการศึกษาไว้หลากหลาย ซึ่งเป็นการเอื้อให้ทุกส่วนของสังคมได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในเรื่องดังกล่าว กิจกรรมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นการเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ให้มีบทบาทต่อการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษา โรงเรียนทุกแห่งจะต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนหรือการมีส่วนได้ส่วนเสียของผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของเด็กในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านศีลธรรม

19 สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

หนังสือเรื่องสังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา เป็นหนังสือที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายประโยชน์ของการปฏิรูปการศึกษาต่อ เด็ก เยาวชน ประชาชน สังคม และประเทศชาติ การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้มุ่งคืนการศึกษาให้กับประชาชน เป็นระบบที่มุ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรเอกชนหรือกลุ่มอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ และร่วมส่งเสริมในการดำเนินงานทางการศึกษาอย่างเต็มที่ โดยถือว่าการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปครั้งนี้ เป็นภาระหน้าที่สำหรับทุกคน ประชาชน ซึ่งหมายรวมไปถึง บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายทาง เช่น การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ การร่วมจัดการศึกษา การสนับสนุนการจัดการศึกษา การกำกับดูแล เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแนวปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ทำให้เกิดการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่น และตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะได้รับโอกาสให้สามารถมีงบประมาณและทรัพยากรของตนโดยเฉพาะอย่างเพียงพอ ที่จะจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม

20 อภิญญา เวชยชัย. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : วัฒนาพานิช.

หนังสือรายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการพัฒนาการศึกษา ได้นำเสนอแนวคิด รูปแบบ และบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่เหมาะสมกับสังคมไทย การศึกษาครั้งนี้ได้ทบทวนข้อมูลจากกรณีของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย ทำให้เห็นความหลากหลายและความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในแต่ละสังคม อันเป็นบทเรียนที่น่าสนใจต่อการนำไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมไทย นอกจากนั้นกระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ทำให้การศึกษา

เรื่องดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลพื้นฐาน ที่นำไปสู่ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมของครอบครัว ต่อการพัฒนาการศึกษาไทย และแนวทางเบื้องต้นต่อการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว

21 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ศูนย์การเรียนภูมิปัญญาไทยหัวใจปฏิรูปการเรียนรู้สู่ชุมชน*. กรุงเทพ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

หนังสือเล่มนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บุคคล องค์การทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา ได้เรียนรู้ เข้าใจ และเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมของการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดภูมิปัญญาต่าง ๆ รวมทั้งรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยในสังคมไทย ซึ่งเนื้อหาได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ซึ่งวัฒนธรรมเป็นความรู้ดั้งเดิม ที่เป็นความรู้สะสมจากการปฏิบัติจริง จนเป็นองค์ความรู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและถ่ายทอดสืบกันมา ภูมิปัญญาไทยเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญทางปัญญาที่คนไทยทุกคนควรรู้ ควรศึกษา ดังนั้นจึงต้องค้นหาวิธีการและแนวทางให้ภูมิปัญญาที่สำคัญนี้คงอยู่ และถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถนำภูมิปัญญาเหล่านี้มาแก้ไขปัญหาให้สอดคล้อง กับบริบทสังคม วัฒนธรรม ของกลุ่มชนนั้น ๆ อย่างแท้จริง ซึ่งการบริหารและการจัดการ ในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษา เป็นกลไกในการบริหารและการจัดการในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชน เอกชน และภาครัฐ ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา และยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และรวมทั้งร่วมรับประโยชน์

บทที่ 5
บรรณนิทัศน์บทความ

บรรณนิทัศน์บทความเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 33 เรื่อง เรียงตามลำดับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 – 2545

1. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2539 ลำดับที่ 22
2. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2540 ลำดับที่ 23
3. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2541 ลำดับที่ 24 - 28
4. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2542 ลำดับที่ 29 - 30
5. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2543 ลำดับที่ 31 - 37
6. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2544 ลำดับที่ 38 - 44
7. บรรณนิทัศน์บทความ ปีพุทธศักราช 2545 ลำดับที่ 45 - 54

22 ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์. (2539, เมษายน – มิถุนายน). "ความร่วมมือในการจัดการศึกษาความเชื่อมโยง ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก," *คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา ฯ สหประชาชาติ*. 28(2) : 10-21.

บทความเรื่องความร่วมมือในการจัดการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ได้กล่าวถึง สถาบันแห่งชาติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา (National Institute Education Rescarch – NIER) ประเทศญี่ปุ่นร่วมกับสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพ ฯ ได้จัดสัมมนาภายใต้โครงการ APEID ในหัวข้อเรื่อง การปรับปรุงการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนา 25 คน จากประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก คือ ออสเตรเลีย จีน อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี มาเลเซีย นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย ประเด็นสำคัญในการอภิปราย คือ บทบาทของครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ ทุกประเทศสนับสนุนสิทธิของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษา ดังที่ปรากฏให้เห็นในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และความสำคัญของอิทธิพลของพ่อแม่และบ้านที่มีต่อการเรียนรู้ของเด็ก การอภิปรายได้ส่งผลให้เกิดความสำนึกมากขึ้นในเรื่องความจำเป็นที่ต้องมีความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมสัมมนาได้เสนอยุทธศาสตร์ที่เป็นไปได้ เพื่อปรับปรุงการเชื่อมโยงระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งจะช่วยให้พ่อแม่มีความสามารถที่จะพัฒนาความร่วมมือกับโรงเรียน

23 พจณี อรรถโรจน์ภิญโญ. (2540, พฤษภาคม-สิงหาคม). "กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพะเยา," *เศรษฐกิจสังคม*. 34(1) : 43-50.

บทความเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพะเยา ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการจังหวัดพะเยาซึ่งได้ดำเนินการที่จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์จะให้เกิดการแปลงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 ไปสู่ภาคปฏิบัติโดยใช้กระบวนการร่วมกันทำงานของภาคีหลาย ๆ ภาคีในจังหวัด เพื่อบันทึกรูปแบบของขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนและสรุปบทเรียนเพื่อใช้ในการขยายผลต่อไป การมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพะเยาทำให้ประชาชนเกิดกระบวนการร่วมกันคิดกับผู้นำชุมชนในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตและรายได้ตนเอง และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กในครอบครัวผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านั้น ซึ่งภาครัฐจะต้องกระตุ้นให้กระบวนการนี้เกิดอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้นผู้เขียนได้เสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมติดตามประเมินผลและร่วมรับประโยชน์จากการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์เป็นสิ่งจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนและร่วมดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถที่จะพัฒนามาสู่ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อร่วมจัดการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายและที่สำคัญที่สุด คือ เด็กในชุมชนจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการจัดการศึกษาในชุมชนอย่างแท้จริง

24 บัญชา ธรรมไชย. (2541,มิถุนายน-กรกฎาคม). "โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถาบันหลักในการจัดการศึกษา," *ข้าราชการครู*. 18(5) : 49-51.

บทความเรื่องโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถาบันหลักในการจัดการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งต้องให้ความร่วมมือผนึกกำลังกันดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนที่เป็นบุตรหลานของตน โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดแนวปฏิบัติให้แก่ครอบครัวและเยาวชน เพื่อดำเนินงานตามบทบาทในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาทั้งด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เป็นแกนนำรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในระบบตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีการจัดประเมินผลการเรียนรู้ จัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานจัดการศึกษา และประสานงานกับครอบครัวและชุมชนให้เป็นระบบ ส่วนครอบครัวร่วมจัดการศึกษาทำหน้าที่และมีบทบาทในการกำกับดูแลบทเรียน ในการจัดหาประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ในการดำรงชีวิตในครอบครัว ติดตามผลและช่วยเหลือ

การจัดการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา สำหรับชุมชนร่วมจัดการศึกษาทำหน้าที่และมีบทบาทในการสนับสนุนปัจจัยนำเข้าที่ประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และปัจจัยอื่น ๆ เสนอแนวทางจัดการศึกษา แนวทางพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อเด็กและเยาวชน ดังนั้นวิธีการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา

25 สมพร เพชรสงค์. (2541, สิงหาคม - กันยายน). "กระบวนทัศน์ใหม่ของโรงเรียนสู่ชุมชน," *ข้าราชการครู*. 18(6) : 21-30.

บทความเรื่องกระบวนทัศน์ใหม่ของโรงเรียนสู่ชุมชน กล่าวถึง กระบวนทัศน์ใหม่ของโรงเรียน สู่ชุมชน คือ โรงเรียนมิติใหม่ต้องปรับเปลี่ยนตนเอง เตรียมและรับกับปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกด้าน โดยมีแนวทางพัฒนาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน ภายใต้ การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ข้าราชการครูต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ในการนำโรงเรียนสู่ชุมชน และนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน ตลอดทั้งแสวงหาความร่วมมือ จากองค์กรและประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามาร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน สามารถประกันคุณภาพนักเรียนได้ พร้อมกับรับการตรวจสอบจากประชาชนให้ถึงเป้าหมายที่โรงเรียนเป็นของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อประชาชน อย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้คนในชาติพึงมี คือครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สภาพแวดล้อมยั่งยืน

26 กมล ตราชู. (2541,กันยายน-ตุลาคม). "โรงเรียนกับชุมชนหัวใจการจัดการศึกษา," *การศึกษาท้องถิ่น*. 2(5) : 10-13.

บทความเรื่องโรงเรียนกับชุมชนหัวใจการจัดการศึกษา กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน เพื่อมุ่งสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและท้องถิ่น รับผิดชอบพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนด้วยความต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข, พร้อมกันนั้นผู้เขียนได้เสนอแนวการดำเนินการให้โรงเรียนกับชุมชนร่วมพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งเป็นคณะบุคคลอันเกิดจากการคัดเลือกบุคลากรในโรงเรียน และตัวแทน

ในชุมชนที่มีลักษณะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาและการพัฒนาชุมชน เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ รวมทั้งกำหนดทิศทางการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนปรับปรุงโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานทางการศึกษา " โรงเรียนจะต้องเป็นฝ่ายริเริ่ม เชื่อมโยงเข้าสู่โรงเรียนก่อน อันดับแรกผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนควรให้ความสำคัญ และคำนึงถึงวิธีการ หรือแนวทางที่จะส่งผลให้การประสานงาน ตลอดจนการติดต่อกับชุมชนดำเนิน ไปด้วยความราบรื่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

27 กัลยานี ปฏิมาพรเทพ. (2541, ตุลาคม). "หลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือจัดการศึกษาของชุมชน," *วารสารวิชาการ*. 1(10) : 29 – 33.

บทความเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือการจัดการศึกษาของชุมชน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยร่วมกันกับโรงเรียนวางกรอบแนวทางการบริหารการศึกษาเพื่อร่วมกำหนดธรรมนูญโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนในอุดมคติของชุมชน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาการศึกษาที่สุด เพราะมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตร ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาที่ดีที่สุด ควรจัดให้ตามสภาพความเป็นจริง และสอดคล้องกับสภาพชุมชนในท้องถิ่น โดยนำความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีตและความรู้สมัยใหม่ที่มีอยู่ทั่วโลกมาผสมผสานจัดการศึกษา" ซึ่งท้องถิ่นควรมีสิทธิจัดการศึกษาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณนิเทศติดตามผล ควบคุมกำกับการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับจัดทำเอกสารคู่มือ ดำเนินการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การให้ชุมชนจัดการศึกษาทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสามารถพึ่งตนเองได้

28 สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541,ธันวาคม). "การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ,"*วารสารวิชาการ*. 1(12) : 1-3.

บทความเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ สิ่งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับ /ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ มีส่วนร่วมวางแผน ดำเนินการและรับผล ในการรับผลและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในส่วนที่ดีและไม่ดีเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นประโยชน์เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป / สิ่งที่สำคัญที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ คือ การกระจายอำนาจการบริหาร /ดังนั้นจำเป็นต้องมีการกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผลการเรียนการสอนในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน 12 ปี ในรูปแบบของการกระจายอำนาจการบริหาร /ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติควรจัดทำในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำ ตั้งแต่วางระบบและสร้างระบบกำกับติดตามดูแล โดยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรม สำหรับการติดตามตรวจสอบประเมินผลนั้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ การติดตามควบคุมและการประเมิน ซึ่งมีทั้งระบบประเมินตนเองและประเมินจากภายนอก ทั้งนี้มุ่งการประเมินเพื่อการพัฒนาในหน่วยงานของตนเอง/

29 ชุมศักดิ์ อินทร์รักษณ์. (2542,กรกฎาคม-สิงหาคม). "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนอ่าวปัตตานี," *วารสารสงขลานครินทร์*. 5(2) : 110-117.

บทความเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนอ่าวปัตตานี กล่าวถึง สภาพโดยทั่วไปของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนรอบอ่าวปัตตานีมีปัญหาอยู่ในระดับมาก น้ำสำหรับบริโภคและแหล่งน้ำมีไม่เพียงพอ ที่ดินเสื่อมโทรม ที่อยู่อาศัยประชากรแออัดไม่ได้รับการพัฒนาสุขภาพอนามัย และที่จำเป็นที่สุดคือควรได้รับการอนุรักษ์และการจัดการที่เหมาะสม แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนต้องทำโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อมีปัญหาก็ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ให้ประชาชนได้รับรู้และตัดสินใจ ให้ชุมชนได้รู้จักจัดการกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อโรงเรียนจะได้จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการสร้างคุณภาพของประชากร จากการที่โรงเรียนมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง สามารถประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

รวมทั้งประชาชนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ชุมชนเจริญและพัฒนาทุกด้าน ทำให้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนน่าอยู่ ชายทะเลสะอาด ประชากรตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้โรงเรียนต้องเป็นแกนนำและแบบอย่างในการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประสานกับหน่วยงานอื่น เพื่อเข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนโดยจัดโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัย และการประกอบอาชีพ โครงการวันสำคัญของท้องถิ่นและให้ความสำคัญกับบทบาทของกรรมการการศึกษาโรงเรียน ช่วยวางแผนดำเนินงาน ให้คำปรึกษา ติดตามประเมินผล ส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน

30 Anzar, Uzma. (1999, Mar). "An Exploratory Study of Factors which have Contributed to the Sustainability of Community Participation in Education in Balochistan Pakistan," *Dissertation Abstracts International.* 59(09) : 3293.

บทความเรื่อง An Exploratory Study of Factors which have Contributed to the Sustainability of Community Participation in Education in Balochistan Pakistan. ได้กล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาชนบทในเขตบาโรคริสถาน ประเทศปากีสถาน ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการเน้นด้านการศึกษา ซึ่งถือเป็นการจัดระเบียบความรับผิดชอบของสังคมโดยรูปธรรม ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้หน่วยงาน NGO สนับสนุนด้านการอบรม จูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน จะทำให้การจัดการศึกษาสนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

31 กฤษฎา ด้วงเปรม. (2543,มกราคม). "โรงเรียนผาจั๊บโรงเรียนของชุมชน,"*สานปฏิรูป.* 2(22) : 24-26.

บทความเรื่องโรงเรียนผาจั๊บโรงเรียนของชุมชน ได้นำเสนอ แนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านผาจั๊บ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ซึ่งความสำเร็จในเรื่องนี้เกิดจากผู้บริหารเริ่มต้นพัฒนาโรงเรียนด้วยการสร้างความศรัทธาในตัวครูให้เกิดแก่ชาวบ้าน โดยร่วมกับครูอื่น ๆ ในโรงเรียนให้ชักชวนญาติพี่น้องและพรรคพวกเพื่อนฝูงมาช่วยกันบริจาคสิ่งของให้กับโรงเรียน เพื่อแสดงให้ชาวบ้านได้เห็นว่าแม้ครูจะไม่ใช่

คนในพื้นที่แต่ก็ยังทุ่มเทสิ่งที่ดีงามให้กับชุมชน จากนั้นได้หาแนวร่วมโดยเข้าหาผู้นำชุมชนที่เป็นแกนสำคัญของฝ่ายชุมชนในการนำชาวบ้านให้พัฒนาโรงเรียนต่อไป ยุทธศาสตร์ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ความคิดให้ชาวบ้านได้เข้าใจและรู้ว่าโรงเรียนคือชีวิต การดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ช่วยให้ชีวิตคนในชุมชนเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ปัจจุบันโรงเรียนเปิดสอนวิชาชีพเสริมให้แก่นักเรียน นั่นคือ การทอกี่กระตุก การทำผ้าตีนจก และการทำขนมจีน โดยการนำภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาเป็นผู้สอน จากที่ผ่านมาพบว่านักเรียนบางคนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และสร้างเป็นอาชีพเลี้ยงตนเองได้

32 กองบรรณาธิการ. (2543,กุมภาพันธ์) "กล่องข้าวแบบอย่างการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนและชุมชน,"*สานปฏิรูป*. 2(23) : 82-83.

บทความเรื่องกล่องข้าวแบบอย่างการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนกับชุมชน ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชนเมืองมายจังหวัดลำปาง ที่พยายามสืบทอดภูมิปัญญาการสานกล่องข้าว โดยการจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาแก่รุ่นลูกหลาน ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้การจัดกระบวนการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาในการผลิตกล่องข้าวประสบผลสำเร็จ คือ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างโรงเรียนและชาวบ้านในชุมชน ชาวบ้านที่มีความรู้ในภูมิปัญญานั้นร่วมถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนและชุมชนก็คือ บทบาทของครูที่เห็นคุณค่าและให้ความสนใจที่จะสืบทอดงานสานกล่องข้าวที่ชาวบ้านทำกันมาเป็นเวลานาน โดยเชิญชาวบ้านมาเป็นวิทยากรสอนวิธีทำกล่องข้าวให้แก่เด็กในโรงเรียน อีกทั้งโรงเรียนยังได้ช่วยเหลือชุมชนในการพัฒนางานให้มีคุณภาพมากขึ้นและหาตลาดให้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีพึ่งพาช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการศึกษาและเกิดองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน การดำรงชีวิตโดยการพึ่งตนเองและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นรากฐานนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

33 กองบรรณาธิการ. (2543,กรกฎาคม). "การศึกษากับชุมชน," *สานปฏิรูป*.

3(28) : 2-4.

บทความเรื่องการศึกษากับชุมชน นำเสนอ การศึกษากับวิถีชีวิตชุมชนเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นของชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริงปัจจัยที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การมีผู้นำในชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมุ่งมองที่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และเข้าใจคุณค่าของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน หากผู้นำชุมชนสามารถดึงทรัพยากรมาสนับสนุน และกระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาก็จะทำให้เกิดผลดี ปัจจัยที่จะสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนั้นความคุ้ยเคยส่วนตัวระหว่างครูและชาวบ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ ซึ่งจะส่งผลให้การติดต่อสื่อสารขอความร่วมมือกับชุมชนเป็นไปได้อย่างราบรื่น นอกจากประเด็นเรื่องการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแล้ว ชุมชนควรเพิ่มบทบาทของตนเองโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน หรือการให้ความช่วยเหลือสถานศึกษาจัดฝึกอบรมวิชาชีพในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาในสถานศึกษา จะทำให้ได้รับประโยชน์ร่วมกัน

34 กัมภณฑ์ จุนโท. (2543, ตุลาคม). "ปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจุดเริ่มต้นที่ผู้ปกครอง," *วารสารวิชาการ*. 3(10) : 35-40.

บทความเรื่องการปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจุดเริ่มต้นที่ผู้ปกครอง ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการศึกษา และการเรียนรู้ องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ คือ การเพิ่มบทบาทของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนการเพิ่มบทบาทของโรงเรียนต่อชุมชน การดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการศึกษา โดยใช้องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ คือ การเพิ่มบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน ในการรับรู้การจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้วยการคอยกำกับดูแลการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน ติดตามความก้าวหน้า และสนับสนุนกิจกรรมการเรียนของเด็ก การปฏิรูปโรงเรียน นอกจากมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการบริหารจัดการ การประเมินผล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว โรงเรียนและชุมชนต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จ

35 พจนี เทียมศักดิ์. (2543, ตุลาคม-พฤศจิกายน). "ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน," *ข้าราชการครู*. 21(1) : 14-17.

บทความเรื่องปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียนได้เสนอแนวคิดว่า การศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างมาก เมื่อประเทศไทยได้รับอิทธิพลในการนำหลักสูตรจากประเทศตะวันตกมาใช้ ส่งผลให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยเหลืออยู่น้อยมาก การจะสอนการศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน ไม่ใช่อยู่แต่สาระหลักสูตรแต่หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ที่โรงเรียนกับชุมชนจะต้องมีต่อกัน จึงจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนเองต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล และเชื่อมโยงการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนเข้ากับการมีชีวิตอยู่ในชุมชน ไม่มีความแปลกแยกจากกันและยังสามารถส่งเสริมซึ่งกันและกันได้ โรงเรียนในอนาคตควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งต้องจัดการเรียนรู้โดยการนำเอาองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นเข้าไปประกอบ เป็นฐานของการกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนราชการต้องเข้าไปให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ การสนับสนุนวิชาการ เมื่อดำเนินการแล้วจะต้องให้ประชาชนพึ่งตนเองต่อไปให้ได้ โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทุกขั้นตอน

36 กองบรรณาธิการ. (2543,ธันวาคม). "ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ระหว่างชุมชนและโรงเรียน," *สานปฏิรูป*. 3(33) : 72-73.

บทความเรื่องปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ระหว่างชุมชนและโรงเรียน ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ภูมิปัญญาจากชุมชนได้นั้น ไม่สามารถกระทำได้โดยเพียงการเขียนหลักสูตร แต่โรงเรียนและชุมชนจะต้องมีความใกล้ชิดไม่แยกจากกัน ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ขณะเดียวกันโรงเรียนเองก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้วย จึงจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและโรงเรียน ผู้บริหารและครูต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ

ชุมชน ชักจูงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนต้องอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการประชุมร่วมกัน แสดงท่าทีเป็นมิตรต่อผู้เข้ามามีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การเรียนรู้จากกันและกันด้านการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในชุมชน คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น เพราะแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ อาชีพขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และความเป็นอยู่ ความแตกต่างเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ความรู้ที่ควรแก่การสืบทอด เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น

37 นงรัตน์ ศรีพรหม. (2543 – 2544, ธันวาคม – มกราคม). "โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน," *ข้าราชการครู*. 21(2) : 21-24.

บทความเรื่องโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และกล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษาและได้นำเสนอภาพความเป็นมาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งมีปัญหาในด้านที่ชุมชนแปลกแยกออกจากการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมกันนั้นผู้เขียนได้เสนอแนวดำเนินการให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ การนำผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย และที่สำคัญที่สุดคือเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเข้าหาชุมชน ครูต้องเป็นผู้นำและเป็นเครือข่ายของชุมชน ร่วมมือกับชุมชนแสวงหาแนวทางและกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา สร้างความเป็นมิตรร่วมมือร่วมใจกับชุมชน อย่าให้ชุมชนมีความรู้สึกว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียนฝ่ายเดียว

38 สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2544,มกราคม). "ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในเรื่องเพศศึกษาในสหรัฐอเมริกา,"*วารสารวิชาการ*. 4(1) : 20-24.

บทบาทเรื่องความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครองในเรื่องเพศศึกษา ในสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงปัญหาในการสอนวิชาเพศศึกษา ซึ่งมีปัญหาค่อนข้างมากและทำความกังวลใจให้กับบุคคลหลายฝ่าย การสอนเพศศึกษา หมายถึง การสอนให้เข้าใจ วิธีการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย

อันควร เพศศึกษามิได้สอนให้รู้จักวิธีการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยเท่านั้น แต่จะรวมถึงหลักการทางศีลธรรม จริยธรรม และคำสอนทางศาสนาที่กล่าวถึงเพศสัมพันธ์ไว้ ตลอดทั้งความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาทางร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อดำเนินการจัดการศึกษา และร่วมกันป้องกันปัญหาก่อนที่เด็กจะเดินผิดทางเสียอนาคต ยุทธศาสตร์ที่โรงเรียนนำมาใช้ คือ โรงเรียนให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องอันตรายเกี่ยวกับโรคติดต่อจากการร่วมเพศ ผู้ปกครองนำความรู้ที่ได้รับไปให้คำแนะนำแก่ลูก นอกจากนั้นผู้ปกครองยังมีส่วนสนับสนุนโปรแกรมเพศศึกษาของโรงเรียน และโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วมอภิปรายปัญหาความปลอดภัย และการล่วงละเมิดทางเพศในปัจจุบัน ผู้ปกครองและโรงเรียนร่วมกันส่งเสริมให้เด็กเล่นกีฬา ดนตรี และทำงานอดิเรก การร่วมมือกับระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองทำให้เกิดผลดีแก่เด็กและชุมชน

39 ประพัฒพงศ์ เสนาฤทธิ์. (2544,พฤษภาคม). "ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น,"*การศึกษาไทย*. 2(11) : 37-38.

บทความเรื่อง ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น กล่าวถึง หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรใหม่ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาได้กำหนดให้ภาครัฐดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมในสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหลักสูตรเก่านั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับความต้องการ และลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน แต่หลักสูตรใหม่นั้นต้องยึดผู้เรียนเป็นหลัก หลักสูตรใหม่นั้นกรมวิชาการต้องการที่จะให้มีหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ ส่วนด้านการบริหารและจัดการหลักสูตรต่าง ๆ ให้มีการกระจายอำนาจ เพื่อให้โรงเรียนมีบทบาทในการกำหนดหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองว่าการเรียนของเด็กนั้นไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนอย่างเดียว แต่ผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการกำหนดหลักสูตรนั้น จะต้องมีกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีความรู้แขนงต่าง ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะได้ว่าหลักสูตรเหมาะสมกับเด็กนั้นจะต้องเป็นไปในทิศทางใด โรงเรียนจะต้องกำหนดแบบแผนในการพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายที่ต้องการ และมีการรายงานต่อประชาชนในชุมชนทุกปี เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาและให้ชุมชนเกิดความมั่นใจ และที่สำคัญตัวนักเรียนเองจะเกิดความเข้าใจและภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง และในฐานะที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนได้

40 กองบรรณาธิการ. (2544,สิงหาคม). "โรงเรียนและชุมชนร่วมจัดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น," *สานปฏิรูป*. 4(41) : 90-91.

บทความเรื่องโรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กล่าวถึง การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดการเรียนรู้เรื่องผลิตภัณฑ์เถาวัลย์แก่นักเรียน โดยครูโรงเรียนบ้านใหม่ ตำบลวังชิ้น อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ และชาวบ้านกลุ่มผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ มีโอกาสร่วมหารือกัน ต่อมาได้มีการจัดทำเป็นหลักสูตรงานผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ให้กับนักเรียนในโรงเรียน ได้รู้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของการทำผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้หาเถาวัลย์ เตรียมอุปกรณ์ สาน ทาแชลแล็ค กำหนดราคา และขาย โดยสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ จะผลัดกันครั้งละห้าคนเป็นครูสอนนักเรียน ณ ศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้านทุกวันศุกร์ ผลจากการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ ตั้งใจฝึกฝนและพัฒนาฝีมือ สามารถนำผลงานไปจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน ตลอดจนสาธิตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากผลิตภัณฑ์ และยังสามารถจำหน่ายผลงานของตนเองได้ สร้างความภาคภูมิใจให้นักเรียนและผู้สอน ความร่วมมือของโรงเรียนบ้านใหม่และชาวบ้านกลุ่มผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ตำบลวังชินในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรผลิตภัณฑ์จากเถาวัลย์แก่นักเรียนนับเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่รุ่นปู่ย่าที่สำคัญทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตและการดำรงชีพในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่โรงเรียนและชุมชนอื่น

41 สารัช บุญเรืองแสน. (2544,กันยายน). "เรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน," *วารสารวิชาการ*. 4(9) : 44-50.

บทความเรื่องเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน กล่าวถึง บทบาทของพ่อแม่ที่ช่วยในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของเด็ก การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาของเด็กนั้น มีความสำคัญอย่างมากกับระดับความสำเร็จของเด็กในโรงเรียนทุกระดับชั้น จึงจำเป็นที่พ่อแม่ต้องปรับบทบาทเข้ามาช่วยเหลือในการเรียนรู้ของเด็ก บทบาทของพ่อแม่ที่ช่วยในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของเด็ก พ่อแม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในสถาบันการศึกษาหลายรูปแบบ เช่น การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานโรงเรียน รับเชิญเป็นวิทยากร นำเสนองานในชั้นเรียน ติดต่อประสานงานกับสถาบันที่เกี่ยวข้องในการพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ ติดตามให้ความสนใจกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในโรงเรียนอยู่เสมอ และส่งเสริมให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นทุกครั้ง ทั้งบ้านและโรงเรียนควรร่วมมือกันในการที่จะ

ส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจและลงมือปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ พ่อแม่สามารถจัดรวมเอาวิทยาศาสตร์เข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้ ในขณะเดียวกันโรงเรียนควรพยายามเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์ข้างในและนอกชั้นเรียน การช่วยให้เด็กเกิดทักษะต่าง ๆ ในการทำความเข้าใจโลกนั้นจะทำให้เขาประสบความสำเร็จทางวิทยาศาสตร์ เกิดเจตคติที่ดีและเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์สามารถใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนคิดอยากประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ซึ่งการที่จะให้เด็กได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ทั้งบ้าน และโรงเรียนต้องร่วมมือกัน

42 ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2544,กันยายน). "การศึกษาของชุมชนบทพิสูจน์การพัฒนา," *การศึกษา นอกโรงเรียน*. 4(12) : 16-19.

บทความเรื่องการศึกษาของชุมชนบทพิสูจน์การพัฒนา ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดของผู้เขียนที่มีต่อการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์พร้อมกันทุกด้าน คือ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ ความสามารถพื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพ และเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาปัญญาและจิตสำนึกอันเป็นพื้นฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และสังคม การจัดการศึกษาจะไม่สำเร็จลงได้โดยใช้กลไกของการบริหารเพียงส่วนเดียว ความสำเร็จในเรื่องนี้จะเกิดจากการที่สถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งชุมชนมีบทบาทในความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของชุมชนในสองลักษณะ คือ ในส่วนการศึกษาของคนในชุมชนและในส่วนของสังคม

43 สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2544,ตุลาคม-พฤศจิกายน). "รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา," *ข้าราชการครู*. 22(1) : 10-13.

บทความเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา กล่าวถึง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นมี 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม การมีส่วนร่วมทางตรงคือการเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติงานรับผิดชอบเพราะเป็นหน้าที่โดยตรงได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน สำหรับการมีส่วนร่วมทางอ้อมจะเป็นลักษณะกรรมการหรือผู้แทน ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

ทุกระดับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและต่อหน่วยงานได้อย่างเต็มที่ การที่จะบริหารงานแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารมากน้อยเพียงใด เพราะการมีส่วนร่วมในการทำงานนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์แล้วยังเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเกิดความพึงพอใจในการทำงานด้วย ส่วนระดับของการมีส่วนร่วมจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานด้วย ความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้บริหาร

44 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544,ธันวาคม). "การบริหารโรงเรียนแบบให้สังคมมีส่วนร่วม," *รายงานปฏิรูปการศึกษา*. 3(48) : 6 – 7.

บทความเรื่องการบริหารโรงเรียนแบบให้สังคมมีส่วนร่วม กล่าวถึง โรงเรียนนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งโรงเรียนได้ดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาโดยได้ร่วมกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียน สมาคมศิษย์เก่า นักเรียน ผู้ปกครอง ประชุมวางแผนงานร่วมกัน เพื่อร่วมกันบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนมีการกระจายอำนาจภายใต้รูปแบบการบริหารที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดสรรงบประมาณ จัดแผนการเรียนตามความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน โดยสร้างทีมงานขึ้นมาดำเนินงาน พร้อมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การทำงานยึดหลักประชาธิปไตย โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลาและรายงานผลการดำเนินงานทุกครั้ง ด้านการจัดการศึกษาได้ร่วมกันส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนต่อและประกอบอาชีพในทางสุจริต เชิญภูมิปัญญาในชุมชนมาให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ การให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทำให้โรงเรียนและชุมชนมีความเข้าใจกัน และร่วมพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ

45 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545,มกราคม). "โรงเรียนบ้านนาวงจังหวัดพัทลุงเน้นบทบาทของชุมชนคือแหล่งเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้," *รายงานปฏิรูปการศึกษา*. 4(49) : 10 – 11.

บทความเรื่องโรงเรียนบ้านนาวงจังหวัดพัทลุง เน้นบทบาทของชุมชน คือ แหล่งเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้ กล่าวถึงความสำเร็จของโรงเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การเปิดโอกาสให้คนใน

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมใช้ชุมชนเป็นฐานสร้างแหล่งเรียนรู้สำคัญให้เด็ก การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม คือ ให้คณะครูและกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนเข้ามาร่วมกันกำหนดเป้าหมายหลักในการปฏิรูป พร้อมกำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยให้ครูทุกคนเข้าร่วมกันวางแผน ดำเนินงานและแก้ปัญหา รวมทั้งประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานตลอดเวลา มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นให้นักเรียนไปศึกษาสภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น เรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษาของเด็กได้ให้การสนับสนุนโรงเรียนและความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้

46 อ้อย พันธเดช. (2545,กุมภาพันธ์). "บ้านโรงเรียนสร้างวินัย,"*สานปฏิรูป*. 5(47) : 51-53.

บทความเรื่องบ้านโรงเรียนร่วมสร้างวินัย กล่าวถึง โรงเรียนพลับพลาศิริ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองริเริ่มโครงการสร้างวินัยในตนเองขึ้น เพื่อปลูกฝังวินัยให้ลูกศิษย์และบุตรหลานตั้งแต่ยังเยาว์วัย โครงการสร้างวินัยในตนเองที่โรงเรียนแห่งนี้เน้นการปลูกฝังวินัยในชีวิตประจำวันครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน การดำเนินการดังกล่าวเป็นการเชิญชวนพ่อแม่ผู้ปกครองร่วมมือกับโรงเรียนในการอบรมบุตรหลานด้วยตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีระบบตรวจสอบติดตาม การเข้าร่วมโครงการขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ปกครองแต่ละคน และขณะเดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการก็ต้องชักชวนลูกหลานให้ปฏิบัติตามกิจกรรมเพื่อสร้างวินัยโดยไม่มีการบังคับ ในการปฏิบัติทางโรงเรียนได้กำหนดตารางกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนปฏิบัติทุกวัน พ่อแม่ผู้ปกครองและครูจะช่วยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดคอยแนะนำและกระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติทุกวัน รวมทั้งเป็นผู้ประเมินผลเมื่อเด็กปฏิบัติได้แล้ว ผู้ใหญ่จะให้เด็กประเมินตนเองเป็นการฝึกความซื่อสัตย์ โดยผู้ใหญ่คอยดูแลอยู่ห่าง ๆ และสุ่มตรวจเป็นครั้งคราว โครงการสร้างวินัยในตนเองโดยปลูกฝังระเบียบวินัยในชีวิตประจำวันด้วยการสานต่อระหว่างบ้านและโรงเรียน ทำให้เด็กค่อย ๆ ซึมซับและเห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย รวมทั้งประเมินค่าได้ว่าสิ่งที่เลือกปฏิบัติมีผลดีต่อตนเองอย่างไร และเกิดจิตสำนึกที่ปฏิบัติอย่างจริงจังและสม่ำเสมอโดยไม่รู้สึกว่าถูกบังคับให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์

47 สุดา ทัพสุวรรณ. (2545,พฤษภาคม-สิงหาคม). "บ้านกับโรงเรียน,"*วารสารบริหารการศึกษา มศว.* 1(2) : 19-29.

บทความเรื่องบ้านกับโรงเรียน ผู้เขียนได้นำเสนอประสบการณ์ตรง ที่ผู้เขียนประสบมาในเรื่องการเป็นผู้ปกครองของนักเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับนั้นมีความแตกต่างกันมาก เนื้อหาเป็นการนำเรื่องการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของไทย แนวทางปฏิบัติที่โรงเรียนต้องเห็นความสำคัญของผู้ปกครอง ชุมชน และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องเห็นความสำคัญของชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกำหนดนโยบายการศึกษาของชุมชน บทบาทของครูผู้สอน บทบาทของทุกคนในโรงเรียนที่จะต้องมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมานำเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านเล็งเห็นความสำคัญระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน

48 "สามัญ ฯ อุตรดิตถ์รุกหลักสูตรท้องถิ่น," (2545,18 กรกฎาคม). *มติชน.* หน้า 21.

บทความเรื่องสามัญ ฯ อุตรดิตถ์รุกหลักสูตรท้องถิ่น กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยเชิญชวนให้ทุกฝ่าย ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรที่ต้องการอยากจะเรียนรู้ โดยยึดตามความถนัดของผู้เรียนเป็นหลัก และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ๆ โรงเรียนที่จัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน คือ โรงเรียนอุตรดิตถ์วิทยา ที่มีการสร้างหลักสูตรแบบยึดอาชีพของท้องถิ่นควบคู่กับการสร้างคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนซึ่งมีบทบาทสูงมาก และยังมีวิทยากรท้องถิ่นพระมหาสมพงษ์ สมจิตโต วัดป่าขนุนมาช่วยสร้างหลักสูตร สามารถนำไปใช้และมีการประเมินผลแล้ว การจัดทำหลักสูตรโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมนอกจากจะทำให้ท้องถิ่นมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ยังส่งผลให้สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นความร่วมมือกันจัดการศึกษาและสนองนโยบายการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นอย่างแท้จริง

49 สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์. (2545,กรกฎาคม). "แนวทางการจัดการศึกษาโดยภาคประชาชน," *ปฏิรูปการศึกษา*. 3(44) : 2-3.

บทความเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาคประชาชน ได้กล่าวถึง แนวทางในเรื่องของการจัดการศึกษาในปัจจุบันจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับชุมชน ต้องทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียนและชุมชน ซึ่งการจัดการศึกษาที่ทำให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ได้นั้นต้องสมบูรณ์ทั้งสติปัญญา อันจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติจริงจนเกิดความใฝ่รู้ที่จะหาความรู้ในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังต้องสามารถวิเคราะห์และนำไปประยุกต์ใช้ได้ จากแนวทางดังกล่าวชุมชนของหมู่บ้านสาคลี อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา จึงวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโดยใช้เศรษฐกิจกับชุมชนเป็นตัวเชื่อมโยงให้คนในชุมชนมารวมตัวกัน เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อที่จะช่วยกันระดมความคิดในการหาทางออกให้แก่ชุมชน ซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการเข้ามาร่วมส่งเสริมสนับสนุน โดยจัดกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ได้แก่ สัจจะออมทรัพย์ เกษตรธรรมชาติ ธุรกิจชุมชน การแพทย์แผนโบราณ ศิลปวัฒนธรรม การบริหารแบบมีส่วนร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้าน และวิทยุชุมชน ทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และขยายเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ใช้ชื่อชุมชนวัฒนธรรมคลองขนมจีน การจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นโดยภาคประชาชน ประสบความสำเร็จเพราะคนในชุมชนร่วมมือกัน และที่สำคัญคือชุมชนได้ฝึกให้นักเรียนในโรงเรียนได้เรียนวิชาชีวิต ซึ่งมีเนื้อหาสาระความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติและค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์จริง บนรากฐานของวัฒนธรรมชุมชน เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และไม่หลงลืมความเป็นตัวตนที่แท้จริง

50 "ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิรูปการเรียนรู้," (2545,29 สิงหาคม). *มติชน*. หน้า 21.

บทความเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับโรงเรียนราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางกระทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยการดำเนินการให้นักเรียนเรียนรู้และประดิษฐ์นาฬิกาเข่งปลาทู ใช้เวลาในวิชางานช่าง งานพัฒนาอาชีพเยาวชนในโรงเรียน สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา จนประสบความสำเร็จ ซึ่งวิทยากรในท้องถิ่นได้เข้ามาสนับสนุนโรงเรียน นำภูมิความรู้ที่มีถ่ายทอดสู่ลูกหลานทำให้นักเรียนมีอาชีพ มีรายได้ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา เป็นผลงานที่ภาคภูมิใจของชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการ

สถานศึกษาที่ช่วยกันส่งเสริมลูกหลานของตนเอง

51 ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ. (2545,สิงหาคม). "การจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา," *วารสารวิชาการ*. 5(8) : 21-24.

บทความเรื่องการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าต่างฝ่ายต่างให้ และจัดการศึกษาต่อบุคคลและสังคมอย่างคู่ขนานกัน กระบวนการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ได้ระบุไว้ว่ากระบวนการจัดการศึกษาต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน ดังนั้นโรงเรียนและชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องช่วยกันระดมทรัพยากรมาช่วยกันจัดการศึกษา โรงเรียนต้องเป็นฝ่ายเข้าไปหาชุมชน ในระยะเริ่มต้นโรงเรียนจะต้องเป็นฝ่ายริเริ่มสร้างและสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ให้การศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ป้อนให้กับสังคม เป็นผู้นำในการเลือกสรรภูมิปัญญาและวิชาการ แล้วนำไปพัฒนาชุมชน ยุทธศาสตร์ที่โรงเรียนจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ การจัดโครงการต่าง ๆ มากมาย เช่น โครงการจัดการศึกษาในหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง โครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งโครงการในลักษณะดังกล่าว จะต้องมีการวางแผนและปฏิบัติในวงจรเชิงคุณภาพซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถานศึกษา

52 บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2545,กันยายน). "ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา,"*วารสารวิชาการ*. 5(9) : 54-57.

บทความเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา กล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา และเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประเด็นในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ แนวทางในการจัดการศึกษาในโรงเรียน การบริหารร่วมในการจัดการศึกษาและการระดมทรัพยากร ผลการประเมินด้านแนวทางการจัดการศึกษาและการบริหารร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาพบว่าอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการระดม

ทรัพยากรท้องถิ่นที่สถานศึกษาดำเนินการร่วมกับประชาชนมาโดยตลอด แต่ทั้งสองด้านข้างต้นนั้นยังมีผลการดำเนินการไม่เป็นที่พอใจ เนื่องจากกฎหมายเพิ่งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งชุมชนเองก็ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองที่จะเข้าร่วมในการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันสถานศึกษาเองก็ยังไม่ได้สร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการร่วมกับสถานศึกษาจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความพร้อมความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องร่วมกับชุมชน บุคลากรทุกฝ่าย ร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นทีมงานเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างกัน เพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเข้าชุมชนและดึงชุมชนเข้าหาโรงเรียน ให้สามารถร่วมกันในการวางแผนการศึกษา ซึ่งมีเทคนิคมากมาย เช่น การใช้เทคนิค AIS , RAR การทำ SWOT เป็นต้น

53 อินทิรา หิรัญสาย. (2545,ตุลาคม). "ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการศึกษา," *วารสารวิชาการ*. 5(10) : 18-22.

บทความเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กล่าวถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และได้นำเสนอภาพของคนไทยในประเทศด้านการดำรงชีวิตในยุคความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ หันเหวิถีชีวิตและการดำรงชีพไปสู่แนวทางบริโภคนิยม ละทิ้งภูมิลำเนาเดิมของตนเพื่อมุ่งแสวงหาอาชีพในเมืองใหญ่ที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกและความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ภาวะการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหานานัปการ เพื่อความอยู่รอดของสังคมไทยทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงได้ร่วมใจกันหาแนวทางปฏิบัติโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อปฏิรูปการศึกษา ภูมิปัญญาเกิดและพัฒนาขึ้นจากกระบวนการที่คนและชุมชนในท้องถิ่นสั่งสมและพัฒนาเป็นองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนในกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ แนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปจัดการเรียนการสอน ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพและสังคมท้องถิ่น และให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน แสวงหาข้อมูลความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบุคลากรหลากหลายอาชีพ ที่มีความสามารถให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน การจัดการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาต้องนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาสู่โรงเรียน เพื่อช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การพึ่งตนเองอีกทั้งยังเป็นการสร้างความรักความผูกพันในท้องถิ่น การละทิ้งถิ่นฐานเดิมจะลดน้อยลง

54 กองบรรณาธิการ. (2545,ตุลาคม). "ปัจจัยความสำเร็จของคณะกรรมการสถานศึกษา,"
สารปฏิรูป. 5(55) : 73-74.

บทความเรื่องความสำเร็จของคณะกรรมการสถานศึกษา ได้นำเสนอ สภาพปัญหาในการทำงานและปัญหาของคณะกรรมการสถานศึกษาในปัจจุบัน ตลอดจนนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและจัดการศึกษา เนื้อหากล่าวถึงสภาพปัญหาในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองว่าจะสามารถทำงานช่วยเหลือโรงเรียนได้มากน้อยเพียงใด ในการเข้าร่วมประชุมไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษายังเข้าใจว่าการมีรายได้น้อยของตนเองนั้น ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา คุณลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรมของครูผู้สอนและผลงานของสถานศึกษา

บทที่ 6
บรรณนิทัศน์งานวิจัย

บรรณนิทัศน์งานวิจัยเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 50 เรื่อง จากสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. มหาวิทยาลัยมหิดล
5. มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
10. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
11. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
12. มหาวิทยาลัยนเรศวร

การจัดเรียงบรรณนิทัศน์งานวิจัยเกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 50 เรื่อง จัดเรียงลำดับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 – 2544 ดังนี้

1. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2540 ลำดับที่ 55 - 62
2. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2541 ลำดับที่ 63 - 71
3. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2542 ลำดับที่ 72 - 83
4. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2543 ลำดับที่ 84 - 96
5. บรรณนิทัศน์งานวิจัย ปีพุทธศักราช 2544 ลำดับที่ 97 - 104

55 โฉมฉาย พรมปัญญา. (2540). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการประถมศึกษาระดับอำเภอ และจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และการบรรลุผลของระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาระบบการศึกษาของระดับอำเภอ และระดับจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2539 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ระบบ จากนั้นส่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นถึงกลุ่มตัวอย่างระดับจังหวัด จำนวน 45 คน ระดับอำเภอ จำนวน 250 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการประถมศึกษาระดับจังหวัดและระดับอำเภอ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน มีปัญหาในการดำเนินการน้อย ยกเว้นในระดับจังหวัดมีปัญหาการดำเนินการในระดับปานกลาง ในด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการประถมศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การแต่งตั้งโยกย้าย และการใช้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด ส่วนระดับอำเภอ มีปัญหาในการใช้ผลประเมินเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ ในระดับปานกลางเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ ควรกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนให้ชัดเจน ให้มีการกระจายอำนาจและการจัดการประชุม อบรม สัมมนาให้ความรู้ด้านการศึกษาแก่ผู้นำชุมชนอย่างต่อเนื่อง ระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการประถมศึกษา บรรลุวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 7 ข้อ

56 ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับโรงเรียนประถมศึกษา โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษามาจากโรงเรียนประถมศึกษาและชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ

1.1 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมเป็นแกนหลัก และสภาวะที่ช่วงเศรษฐกิจดี 2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองท้องถิ่นกระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน และ 3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทย

1.2 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของความเป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลานความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สถานภาพของคนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม

1.3 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารรุ่นก่อนสร้างสมศรัทธาไว้ ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหารทำงานกับกรรมการศึกษาได้ดี ผู้บริหารและครูให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถดี ผู้บริหารและครูประพฤติตนดี ครูรักผูกพันและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน โรงเรียนมีครูเก่าแก่หรือศิษย์เก่าอยู่ในโรงเรียน ครูสนใจเด็กและสอนดี และคณะครูมีการสามัคคี 2) ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้ไปขอความร่วมมือจากชุมชน สร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ให้ความเอื้อเฟื้อแก่ชุมชน และสร้างความมั่นคงให้กับชุมชน 3) ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงานที่ดี มีความน่าเชื่อถือเรื่องการเงิน และมีการพัฒนาที่ดี 4) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของ

โรงเรียน ความเป็นโรงเรียนของชุมชน ชื่อของโรงเรียน และการที่โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างประโยชน์แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ

2.1 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมที่ทำให้ชุมชนไม่มีเวลาว่าง สภาวะในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตและระบบมาตรฐานสินค้า 2) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองในท้องถิ่นก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน และระบบการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มีเวลาว่าง การขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนและความขัดสนส่วนบุคคล

2.3 กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูรุ่นปัจจุบันขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน บุคลากรในฝ่ายบริหารไม่ให้ความสำคัญกับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่โรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ และไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน ครูมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมต่อชาวบ้าน ประพฤติตัวไม่เหมาะสม และกีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) วิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง โรงเรียนทำให้ประชาชนเดือดร้อน ยกเลิกสิทธิพิเศษของผู้มีอุปการะต่อโรงเรียน แต่งตั้งผู้ที่มาทำงานกับชุมชนไม่เหมาะสม ไม่ตอบแทนชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม 3) ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความโดดเด่นด้านวิชาการของโรงเรียนลดลง และไม่มีผลงานที่ประสบความสำเร็จเสนอให้ชุมชนชื่นชอบ 4) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ข่าวทางลบของโรงเรียน ความสัมพันธ์กับวัดไม่ดี การขาดบุคลากรที่จะเชื่อมโยงกับชุมชน และการขาดทีมงานที่ดี

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารได้รับความรู้ในศาสตร์สาขาบริหารการศึกษา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

57 พัทธยา เนตรธรานนท์. (2540). *การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้พื้นที่ของวัด*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาส ที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้พื้นที่ของวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด โดยผู้ศึกษาทำการศึกษาในเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลได้หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t – test) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้พื้นที่ของวัด จำนวน 121 คน และเจ้าอาวาส จำนวน 121 รูป พร้อมทั้งได้ทำการศึกษาในเชิงคุณสมบัติโดยการสัมภาษณ์แบบลุ่มลึกและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มกรณีศึกษาที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 คน และเจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้คือ

1. ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัดด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาส มองเห็นประโยชน์และความเป็นไปได้ที่จะให้พระสงฆ์กลับเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น แต่ความร่วมมือยังคงจำกัดอยู่เฉพาะวิชาจริยศึกษาและกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับศาสนา

2. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดด้านการเงิน ด้านอาคารสถานที่ ด้านครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน พบว่า ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดด้านการเงิน ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสมีการระดมทรัพยากรร่วมกัน เช่น การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดด้านอาคารสถานที่ พบว่า ลักษณะการใช้ทรัพยากรที่ดินร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับวัด เป็นไปในสองทาง คือ โรงเรียนกับวัดมีความขัดแย้งในด้านการใช้ที่ดินร่วมกันอันเนื่องมาจากความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสสวนทางกัน ทางที่สอง คือ โรงเรียนกับวัดมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงกันโดยผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสเอื้อประโยชน์ในการใช้ที่ดินร่วมกัน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดด้านครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสมองเห็นความสำคัญของวัด

ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของโรงเรียนสำหรับสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนกรุงเทพมหานครได้จัดสรรให้แก่โรงเรียนอย่างเพียงพอแล้ว

3. ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับวัดด้านการจัดสรรและพัฒนาบุคลากร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสมองเห็นประโยชน์ของการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนและวัดพร้อมที่จะร่วมมือกัน

4. จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด มีความแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เพียงด้านเดียว คือ ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา นำไปประกอบพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้พื้นที่ของวัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนและวัด

58 ลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2540). *สภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและวิธีประเมินผล). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงเรียน เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ปัญหาในการเลี้ยงโคนมและความต้องการของชุมชน ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มี 5 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหาร 7 คน 2) ครูผู้สอน 17 คน 3) นักเรียน 253 คน 4) ศึกษานิเทศก์ 1 คน 5) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม 58 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการหาค่าร้อยละ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโพธาราม ไม่เคยมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม เนื่องจากโรงเรียนขาดบุคลากร ขาดอาคารสถานที่ที่จะเลี้ยงโคนม ไม่มีงบประมาณจะสนับสนุนในการเลี้ยงโคนม

และผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับสูง ๆ 2) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม โดยผู้บริหารและครูผู้สอน ให้เหตุผลว่า นักเรียนจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปช่วยบิดามารดา ผู้ปกครอง ในการเลี้ยงโคนมและนักเรียนอาจจะนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ส่วนนักเรียนให้เหตุผลว่า เป็นการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม และเพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพเสริม 3) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง การผสมเทียมไม่ติด และโรคเต้านมอักเสบ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้เพิ่มเติมในเนื้อหาเรื่องการผสมเทียม และหาสาเหตุการป้องกันรักษาโรค นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการ ให้โรงเรียนประถมศึกษาจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ให้แก่บุตรหลาน ที่กำลังเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงรียนและชุมชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการจัดหลักสตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ในโรงเรียนประถมศึกษา

59 วาด หนูมา. (2540). *การศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิผลต่อคุณภาพการศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีโรงเรียนดีเด่นรางวัลพระราชทานในจังหวัดชัยนาทและอุทัยธานี.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิผลต่อคุณภาพการศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีในหลายพื้นที่ โดยศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยนาทและอุทัยธานี โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างละ 1 โรง โดยผู้วิจัยไปฝังตัวอยู่แห่งละ 4 - 5 เดือน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และอาศัยทฤษฎีระบบ เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ตัวแปร

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษามีประสิทธิผลต่อคุณภาพการศึกษา พบว่า ทั้งสองกรณีมีชุมชนแวดล้อมโรงเรียนเป็นชุมชนดั้งเดิมทั้งสองแห่ง และส่วนใหญ่มีรายได้น้อย แต่ชุมชนก็ยังแบ่งเวลาเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลที่ดี มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนอยู่ในระดับดีและสูงกว่าระดับที่น่าพอใจของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ คุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องมีเวลาสัมพันธ์และเอื้ออาทรต่อชุมชน ความตั้งใจจริงในการพัฒนาโรงเรียนและความซื่อสัตย์ที่ชุมชนได้เห็นจึงทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีภาวะผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ การพูด เสียสละ ซื่อสัตย์ การเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และมีความสามารถเอาชนะจิตใจของชุมชนและครูได้ 2) กระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษานั้น ผู้บริหารและครูต้องแสดงความตั้งใจในการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนให้ชุมชนได้เห็น โดยผู้บริหารและครูต้องเข้าทำประโยชน์แก่ชุมชน คือ เยี่ยมเยียนชุมชน เยี่ยมนักเรียนที่ที่ปัญหาเจ็บป่วย และต้องช่วยงานบุญต่าง ๆ และกิจกรรมของชุมชนตลอดจนประสานงานให้หน่วยงานอื่น ๆ มาทำประโยชน์แก่ชุมชนด้วย แล้วดึงชุมชนให้เข้าสู่โรงเรียน โดยโรงเรียนต้องสร้างศูนย์รวมใจของชุมชนขึ้นในโรงเรียน และสร้างกิจกรรมที่ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนได้สนับสนุนให้ชุมชนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน อาทิ การตรวจตราความประพฤติและสนใจต่อการเรียนของนักเรียนและมีการนำศรัทธาทางศาสนามาชักจูงให้มีการบริจาคเงิน สิ่งของ และแรงงานในการพัฒนาโรงเรียน และการพัฒนายั่งยืนจะเกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติเป็นระยะเวลานานจนทำให้ชุมชนรู้สึกว่าโรงเรียนและครูเป็นสมบัติของเขา เขามีส่วนร่วมคิด วางแผน ดำเนินการ รับผิดชอบ ประเมินผล และรับประโยชน์ ทั้งนี้งานการเงินต้องโปร่งใสตรวจสอบได้ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบอยู่เสมอ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถ นำผลของการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ปรับปรุง วางแผน และใช้พัฒนาสถานศึกษาโดยให้ความสำคัญกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง จนเกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพการศึกษา

60 สมลักษณ์ ภูคำแสน. (2540). *การศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) สำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหา 2) ศึกษาบทบาทที่ควรจะเป็นของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 73 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ข้อมูล

เชิงปริมาณวิเคราะห์หาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์หาความสอดคล้องในเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดนโยบาย การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานผล และการบริหารงบประมาณ ส่วนการจัดองค์การ การแบ่งสายงาน และการบริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง งานวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในเรื่องการจัดหาวิทยากรท้องถิ่น การจัดหาหนังสือเรียน การหาทุนให้นักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับงานด้านอาคารสถานที่ ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการหาสถานที่ การจัดสร้างโรงเรียน การใช้อาคารสถานที่เพื่อการประชุม การประกอบพิธีกรรม และการช่วยบำรุงรักษาอยู่ในระดับมาก มีเฉพาะเรื่องการควบคุมและประเมินการใช้อาคารเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง งานด้านกิจการนักเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการรณรงค์การรับนักเรียนใกล้บ้าน การจัดสวัสดิการ การให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม ดนตรี กีฬา การแนะแนวศึกษาต่อ การสอดส่องดูแลความประพฤตินักเรียน และการเข้าร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดงานประจำปี งานประเพณีต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา มีสภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงไม่สามารถเข้าร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ 2) บทบาทที่ควรจะเป็นของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษาที่เห็นว่าโรงเรียนและชุมชน จะต้องร่วมมือกันในทุก ๆ ด้าน ไม่ใช่ปล่อยให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ดำเนินการจึงจะทำให้การศึกษาของไทยบรรลุจุดมุ่งหมาย และนำไปสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบกรอบและแนวทางของบทบาทที่ควรจะเป็นของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน สำหรับผู้บริหารโรงเรียน จะได้แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

61 สุจิตรา สายัณห์ศิริ. (2540). *สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและชุมชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม สาเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ความต้องการของผู้ที่อยู่ในสถานศึกษา และชุมชนต่อการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา และปัญหาการเลี้ยงโคนมของชุมชน ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร 9 คน อาจารย์ผู้สอน 10 คน ศึกษานิเทศก์ 2 คน นักเรียน 322 คน เกษตรผู้เลี้ยงโคนม 58 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) มีโรงเรียนที่เคยจัดการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม 2 โรงเรียน แต่ปัจจุบันไม่ได้จัดเนื่องจากการเลี้ยงโคนมมีค่าใช้จ่ายสูง ขาดบุคลากรดูแลประจำ นักเรียนไม่สนใจ อาจารย์ผู้สอนขาดความพร้อมและความชำนาญ ไม่มีสถานที่ที่จะใช้เลี้ยงโคนม การฝึกรีดนมก่อให้เกิดปัญหาโคนมมีอาการเต้านมอักเสบ การส่งนักเรียนไปฝึกงานเจ้าของประกอบการจะไม่อนุญาตให้ฝึกรีดนม และปัจจุบันโรงเรียนไม่มีแผนเรียนทางด้านเกษตร 2) โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม มี 2 โรงเรียนมีเหตุผลว่า ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบประจำและขาดผู้สอนที่มีความชำนาญใช้งบประมาณสูง ชุมชนที่ใกล้โรงเรียนผู้ปกครองไม่ได้ประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม นักเรียนไม่สนใจ โรงเรียนมีปัญหาในด้านสถานที่ 3) ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนส่วนมากต้องการให้มีการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่นั้นไม่ต้องการให้จัด 4) เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการผสมไม่ติดและโคนมเป็นโรคเต้านมอักเสบเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความรู้เพิ่มเติมในเรื่องวิธีการผสมเทียม สาเหตุและอาการบ่งชี้ของการเกิดโรคของโคนม การจัดการฟาร์ม และเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมแก่บุตรหลาน

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งรูปแบบในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม

62 เสมอ นาสอน. (2540). *การบริหารโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโครงการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล กลุ่มประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้นำชุมชนจาก 50 โรงเรียน จำนวน 200 คน ในปีการศึกษา 2539 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ และการบรรยายสรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ พบว่า โรงเรียนและชุมชนส่วนใหญ่ มีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ แต่โรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่มีความจริงจังในการปฏิบัติตามโครงการ เพราะคิดว่าในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความชัดเจนนั้นเป็นเรื่องยุ่งยาก และโครงการนี้ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายอย่างจริงจัง ด้านการวางแผนโครงการส่วนผู้นำชุมชนนั้น ได้เข้ามาร่วมในการวางแผนโครงการในลักษณะการเข้าร่วมรับทราบโครงการ โดยโรงเรียนจะขอความร่วมมือจากชุมชน ให้การสนับสนุนด้าน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานมากกว่าที่จะให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ด้านการดำเนินการตามแผน พบว่า มีปัญหาด้านไม่มีงบประมาณสนับสนุน และบุคลากรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และไม่มีทักษะที่ดีพอ ในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ในด้านวิชาชีพอิสระให้แก่นักเรียน นอกจากนั้นการดำเนินการไม่มีความต่อเนื่องใน การนิเทศติดตามประเมินผล ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการประเมินผล พบว่า โรงเรียนยังไม่ให้โอกาสแก่ชุมชนได้เข้ามาร่วมในการสรุปประเมินผลโครงการอย่างแท้จริง แม้แต่บุคลากรส่วนใหญ่ในโรงเรียนก็ยังไม่มีส่วนร่วมในการสรุปประเมินผล และนักเรียนที่ได้เรียนรู้วิชาอาชีพอิสระ จากโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชนยังไม่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีทักษะเพียงพอที่จะนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันตามอัตภาพได้ จึงทำให้การบริหารโครงการในภาพรวมแล้ว ยังไม่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบสภาพการบริหารโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชน ได้ข้อมูลเกี่ยวกับด้านปัจจัย อุปสรรค และได้แนวทางการพัฒนาโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชน ในการขยายและเผยแพร่แก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

63 ทรงพล ทรงจำ. (2541). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษากรณีโรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลคือ สมาชิกของชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา อันเป็นเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยกลุ่มแกนนำในชุมชนจำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนน้อย จึงไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนเองก็ไม่มีแผนหรือโครงการที่จะสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในงานวิชาการด้วยสมมติฐานที่ว่างานวิชาการเป็นเรื่องซับซ้อนยุ่งยากเกินกว่าที่ชุมชนจะเข้ามีส่วนร่วมได้ ดังนั้นลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นเพียงการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในสิ่งที่โรงเรียนขอมาเท่านั้นมากกว่า การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมบริหารงาน และความร่วมมือที่พอจะมีอยู่เป็นเพียงการให้การสนับสนุน ด้านวัตถุและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการเป็นส่วนใหญ่ หรืออีกนัยหนึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนส่วนใหญ่จะถูกชี้นำจากโรงเรียน ชุมชนเพียงรอปฏิบัติตามในสิ่งที่โรงเรียนร้องขอ ในสิ่งที่โรงเรียนขาดแคลนและจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนเท่านั้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการดำเนินการ และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการของโรงเรียนด้านนโยบาย และการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

64 นิภา วรรณารักษ์. (2541). *การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปสถานศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมการที่เป็นตัวแทนของชุมชนในการดำเนินงานดังกล่าว กลุ่มประชากร คือคณะกรรมการโรงเรียนในโรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาในปีงบประมาณ 2539 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง จำนวน 57 คณะ ใน 57 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน ครูที่เป็นกรรมการโรงเรียน จำนวน 114 คน และตัวแทนของชุมชนที่เป็นกรรมการโรงเรียน จำนวน 342 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 513 คน การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกระทำโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและอำเภอ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด หัวหน้าฝ่ายแผนงาน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์อำเภอ เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการวิเคราะห์

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของกรรมการโรงเรียน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความรู้และความเข้าใจในระดับปานกลาง ส่วนตัวแทนของชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย โดยที่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน หมายความถึงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาที่ไป ปรัชญา แนวคิดที่อยู่เบื้องหลัง ความจำเป็น ความสำคัญ บทบาทและหน้าที่ ตลอดจนหลักการ และวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนตามที่บัญญัติไว้ในระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539 2) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ของกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมการที่เป็นตัวแทนของชุมชน พบว่ากรรมการที่เป็นตัวแทนของชุมชน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนไม่มากเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเรื่องสำคัญ ๆ ที่เป็นหัวใจของบทบาทและภารกิจขององค์คณะบุคคลในลักษณะนี้ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวก็คล้ายคลึงกับข้อค้นพบเดิม ๆ ที่เคยมีเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์คณะบุคคล

รูปแบบเดิมที่ สปช. เคยดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 3) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนตลอดจนปรัชญาแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการมีคณะกรรมการโรงเรียน ขาดงบประมาณ ขาดการนิเทศแนะนำ กำกับติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง 4) ข้อเสนอแนะ นอกจากข้อเสนอแนะทางด้านเทคนิคทั่ว ๆ ไป (คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ) ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรจะได้รับการพัฒนาเพื่อจะทำให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติภารกิจที่ได้รับการมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้นแล้ว สิ่งที่ต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างเร่งด่วน และก่อนสิ่งอื่นใดก็คือคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความชัดเจนในหลักการมีส่วนร่วมของการบริหารการจัดการศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าปราศจากความชัดเจน ความซาบซึ้ง และความเชื่อมั่นในเรื่องเหล่านี้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในคณะกรรมการโรงเรียน จะไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่น เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และดึงเอาศักยภาพในตัวของกรรมการโรงเรียนฝ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายที่เป็นตัวแทนของชุมชนให้ออกมาในรูปของการทุ่มเท เสียสละให้กับการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนอย่างแท้จริงได้เท่าที่ควร

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทาวในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

65 ปรีชา ไชยโย. (2541). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาตามทัศนะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลกับโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จำนวน 87 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา ด้านการวางแผน สมาชิกเห็นด้วยในระดับมากในการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมให้ความเห็นชอบแผน เป็นกรรมการร่วมวางแผน เสนอแนวคิดเห็นต่อผู้บริหาร สนับสนุนทรัพยากร กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ด้านการจัดองค์การ สมาชิกเห็นด้วยในระดับมากในการมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน ด้านการนำองค์การ สมาชิกเห็นด้วยในระดับมากในการมีส่วนร่วมในการนำองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเพื่อความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ด้านการควบคุม สมาชิกเห็นด้วยในระดับมากในการมีส่วนร่วมในการควบคุมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมรับทราบและเสนอแนวทางแก้ปัญหาโรงเรียน

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการให้ความร่วมมือ และการดำเนินการให้องค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา เพื่อตอบสนองแนวคิดในการให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับให้ผู้อื่นได้ศึกษาและวิจัย เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน องค์กรท้องถิ่น และเอกชน

66 ปรีชา พันธ์สีดา. (2541). *การศึกษาความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับความต้องการการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน/ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยคณะกรรมการโรงเรียนในส่วนที่เป็นข้าราชการครู จำนวน 125 คน และคณะกรรมการโรงเรียนที่ไม่ใช่ข้าราชการครู จำนวน 241 คน รวมทั้งหมด 366 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC+ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย 1) คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นข้าราชการครูและไม่ใช่ข้าราชการครูมีความต้องการการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการอยู่

ในระดับ มากที่สุด 2) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการโรงเรียนใน 5 อันดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ จัดการเรียนการสอนโดยผ่านสื่อหลายรูปแบบ ให้คณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้ประสานให้ชุมชนได้เข้าใจในการเรียนการสอนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มทักษะให้มาก และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนตามลำดับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้ชุมชนให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น และการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

67 มนูญ จันทร์ซ้าย. (2541). *ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนกรมสามัญที่มีชาติพันธุ์ไทยส่วย ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระแซงวิทยา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา และการแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนกระแซงวิทยา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตามขอบข่ายเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยม 6 ด้าน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักการภารโรง คณะกรรมการนักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ศึกษานิเทศก์ และกรรมการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ผู้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา โรงเรียนกระแซงวิทยา ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนที่มีชาติพันธุ์ไทยส่วย ได้ดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญศึกษาครบ 6 ด้าน คือ การวางแผนงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชน การมีส่วนร่วมการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดเด่นของการดำเนินงาน คือ โรงเรียนได้ประชุมผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้านเพื่อกำหนดแผน

การปฏิบัติงาน รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และศึกษาวิถีทางการดำเนินชีวิตของชุมชน ให้ชุมชนร่วมกำหนดอุดมการณ์ของโรงเรียนโดยเน้นการส่งเสริมคุณธรรมและด้านกีฬา จัดหาพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ มาบริการชุมชน ให้บริการด้านอาคารสถานที่ ส่งเสริมการให้ความรู้เผยแพร่อาชีพท้องถิ่น นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน ก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน และคณะกรรมการศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียน เชิญผู้ปกครองชุมชน และคณะกรรมการศึกษา ร่วมประเมิน วิเคราะห์ และตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ปัญหาสำคัญที่พบคือ การประสานงานกับชุมชนยังไม่ทั่วถึงไม่เป็นปัจจุบัน นักเรียนมีความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์และติดต่อประสานงานยังไม่ทั่วถึง ยังขาดความร่วมมือจากชุมชนบางส่วน ไม่มีแบบประเมินและผลการประเมินไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุม ซึ่งโรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยจัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อเนื่อง จัดทำปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรม สร้างความตระหนักให้กับนักเรียนโดยยกย่องชมเชยผู้กระทำความดี จัดนิทรรศการต่าง ๆ เผยแพร่ผลงานอย่างสม่ำเสมอ รณรงค์ให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น ให้สมาคมและกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับฤดูกาล และโรงเรียนใช้วิธีการประเมินโครงการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องและดูจากผลงานที่ทำในรูปของคณะกรรมการจากทุกส่วน

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนกระแซงวิทยา ได้ประสบปัญหาหลายประการโดยเฉพาะด้านการสร้างความเข้าใจกับชุมชน แต่ได้ใช้การประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยอาศัยผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าอาวาสเป็นแกนหลักในการชี้นำเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี และส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน และหากได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจัง น่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและนำมาซึ่งความก้าวหน้าของโรงเรียนและชุมชนต่อไป

68 เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมุ่งประเด็นไปที่เรื่องและระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่ส่งเสริมกับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการ

มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างได้แก่กรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 150 คน (พ.ศ. 2541) การวิจัยนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกรรมการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เรื่องและระดับการมีส่วนร่วมโดยในบางตอนของแบบสอบถามจะมีคำถามปลายเปิดให้กรรมการศึกษาได้กรอก

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม สามารถนำประโยชน์ไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียน เพื่อให้คณะกรรมการการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัติ กฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

69 สกุล หล้าปาวงศ์. (2541). *ชุมชนกับการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียน ตลอดจนเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการศึกษาฯกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าอาวาสวัดประจำหมู่บ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมโครงการศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2538 จำนวน 107 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น เป็นแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการบรรยายประกอบตาราง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ โดยทั่วไปแล้วชุมชนมีการรับรู้ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานตามโครงการนี้เป็นอย่างดี และเห็นว่าการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียนมีความเหมาะสมมากสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพราะว่าสามารถแก้ไขปัญหาครูไม่เพียงพอได้ ทำให้ครูครบชั้นเรียน และโรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนอย่างเพียงพอ และในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ชุมชนเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ทางราชการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียน มากที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนด้านการเงิน รองลงมาได้แก่

การสนับสนุนด้านแรงงาน การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ ส่วนการแสดงความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน การกำหนดนโยบายและการวางแผนการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือการเป็นวิทยากรท้องถิ่น ผลการศึกษาดังกล่าวไม่แตกต่างไปจากผลของการจัดการประถมศึกษา ตั้งแต่อดีตจนถึงยุคของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน หรือคณะกรรมการโรงเรียนในปัจจุบัน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาก็ยังคงอยู่ในลักษณะเช่นเดิม คือ ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผนการจัดการศึกษา กำหนดความต้องการของหลักสูตรสำหรับบุตรหลาน รวมถึงการควบคุมและการตรวจสอบผลการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนว่าเป็นไปตามที่ชุมชนต้องการหรือไม่ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าการมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่มีความจำเป็น โรงเรียนยังมีความต้องการการสนับสนุนด้านเหล่านี้อยู่ แต่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่ โดยชุมชนสามารถกำหนดนโยบายของโรงเรียน วางแผนการจัดการศึกษา กำหนดเนื้อหาของหลักสูตร ควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียน และตรวจสอบผลจัดการศึกษาของโรงเรียนว่า ได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพียงบางส่วนเท่านั้น ก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเองยังขาดความเชื่อมั่นในแนวคิดและหลักการ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการศึกษาขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของชุมชน จึงเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมเพียงเฉพาะที่ต้องการให้ร่วมเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาที่ผ่านมาจึงไม่อาจสนองตอบความต้องการและสภาพที่แท้จริงของชุมชนแต่ละท้องถิ่นได้ตามปรัชญา และหลักการจัดการศึกษา ถ้าหากอุปสรรคสำคัญเช่นว่านี้ยังดำรงอยู่ โดยมิได้รับการแก้ไขปรับเปลี่ยนอย่างแท้จริง และอย่างจริงจังแล้ว การประถมศึกษาในรูปแบบที่ศึกษาครั้งนี้ และในรูปแบบอื่น ๆ ก็คงจะธำรงไว้ซึ่งความแปลกแยกระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอีกต่อไป

ผลการศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์โรงเรียน หรือรูปแบบอื่น ๆ ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออื่น ๆ ในประเทศที่จัดการศึกษาในลักษณะนี้ต่อไป

70 สวัสดิ์ วงศ์วัจนสุนทร. (2541). *การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางที่เป็นไปได้ในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาคือคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 138 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ด้วยวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เชิญมาเป็นคณะกรรมการและคณะกรรมการส่วนใหญ่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมาก่อน ซึ่งจุดอ่อนของการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนคือคณะกรรมการไม่มีส่วนร่วมในการแต่งตั้ง สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการนั้นคณะกรรมการส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมวิเคราะห์นโยบายและเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน ร่วมกำหนดแผนปรับปรุงการบริหารและการจัดการกับแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ในแผน ร่วมกิจกรรมรายงานผลสำเร็จของการดำเนินงานและแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียน ให้การสนับสนุนการเงินและร่วมเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน และมีความเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการมีความเหมาะสม การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนมีปัญหา ในด้านคณะกรรมการไม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ มาปฏิบัติหน้าที่ไม่ครบ ไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน และขาดความเข้าใจในภาระหน้าที่ สำหรับแนวทางที่เป็นไปได้ในการจัดตั้งคณะกรรมการ ควรเลือกผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และมีเวลาพอ มาเป็นคณะกรรมการ ส่วนแนวทางในการดำเนินงานควรประชุมผู้ปกครองบ่อย ๆ จัดทำเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน แล้วนำเสนอต่อผู้ปกครอง และจัดการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของโรงเรียน

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้เกิดประโยชน์ทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหาร ในรูปคณะกรรมการโรงเรียนให้สอดคล้องกับแนวดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้เหมาะสม และทันต่อเหตุการณ์ได้ ซึ่งจะทำให้การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยคณะกรรมการโรงเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

71 สัมพันธ์ อุปลา. (2541). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง และของคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 35 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนมากกว่างานอื่น ๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ชุมชนเข้าใจว่าภารกิจการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ บุคลากรในโรงเรียนควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้การตัดสินใจกำหนดนโยบายของโรงเรียน 2) คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญ คือ เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ โรงเรียนต้องยอมรับในความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนให้มาก

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ทราบข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา แก้ไขปัญหาและอุปสรรค สำหรับผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปพิจารณากำหนดนโยบายวางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

72 Marie, Harris Alison. (1998). *School-Community Relationships : A Namibian Case Study*. Canada : Alberta University.

แมริ ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนและชุมชนของชาวนามิเบีย ซึ่งมีจุดประสงค์สนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ทางการศึกษาของชุมชน คือ มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ซึ่งได้ช่วยเพิ่มคุณภาพและความสัมพันธ์ทางการศึกษา ซึ่งก่อนชาวยุโรปเข้ามาติดต่อนามิเบีย (Namibia) ชุมชนได้เป็นตัวแทนทางการศึกษาโดยตรงและเป็นขั้นต้น คือ ฝึกให้คนหนุ่มสาวมีความรับผิดชอบช่วยเหลือกันในชุมชน ในช่วงปี 1800 การศึกษาแบบยุโรปได้เริ่มมีบทบาท บทบาททางการศึกษาในชุมชนจึงลดลง ปัจจุบันกระทรวงศึกษาและวัฒนธรรมของนามิเบีย (MBEC) ได้ร่วมมือกันกับผู้ลงทุนทางการศึกษาและการค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นว่า การร่วมมือระหว่างผู้ลงทุนทางการศึกษาจะสามารถทำให้จุดประสงค์ ทางการศึกษาประสบผลสำเร็จได้

การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา จะนำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียนและชุมชน

73 ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติและความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 100 คน ผู้ปกครองนักเรียน 300 คน ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านงานวิชาการของโรงเรียน 2) ด้านงานบริหารของโรงเรียน 3) ด้านการพัฒนานักเรียน 4) ด้านการติดต่อสื่อสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านวิชาการของโรงเรียน ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับมาก 2) ด้านงานบริหารของโรงเรียน ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับ

ปานกลางและมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับมาก 3) ด้านการพัฒนานักเรียน ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับปานกลางและมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับมาก 4) ด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับปานกลางและมีความคาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนระดับมาก

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางให้แก่สถานศึกษาและผู้ปกครองในการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงการมีส่วนร่วมในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนและสถานศึกษา

74 นิคม สุวรรณทา. (2542). *ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และฐานะตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 780 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มหลายขั้นตอน และวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการทดสอบด้วยวิธีการ เชฟเฟ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC+

ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทุกงานตามภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยงานวิชาการที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ แนะนำให้ครูสอนเพิ่มพิเศษแก่นักเรียนนอกเวลาเรียนปกติ ต่ำที่สุด คือ เป็นกรรมการอนุมัติผลการเรียนจบหลักสูตร งานกิจการนักเรียน ที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ แนะนำการแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ต่ำสุด คือ ต้องการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการอนุมัติแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน งานบุคลากร ที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ ร่วมสอดส่องดูแลเกี่ยวกับจรรยามารยาทและความประพฤติของครู ต่ำที่สุด คือ ร่วมเป็นวิทยากร

ปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่ งานธุรการ ที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ ร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินที่ชุมชนได้บริจาคให้โรงเรียน ต่ำที่สุด คือ ต้องการมีส่วนร่วมบริจาคทรัพย์ส่วนตัวให้แก่โรงเรียน งานอาคารสถานที่ ที่ต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ แนะนำการปรับปรุงบริเวณโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่สวยงามร่มรื่น ต่ำที่สุดคือ ต้องการมีส่วนร่วมแนะนำการวางแผนการจัดสร้าง การใช้ประโยชน์และการรื้อถอนอาคารเรียน งานความสัมพันธ์กับชุมชนที่ต้องการมีส่วนร่วมสูงที่สุด คือ ช่วยเสนอปัญหาและความต้องการของโรงเรียนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ต่ำที่สุดคือ แนะนำการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์โรงเรียน (2) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้และฐานะตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ยกเว้น งานกิจการนักเรียน พบว่า ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน การวางแผนงาน โครงการหรือแผนปฏิบัติการประจำปี ในรูปแบบและวิธีการที่จะให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

75 นิตยา บุตรศรี. (2542). *การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 โรง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่นำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านการประกอบอาชีพ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในลักษณะการปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชา การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริม โดยดำเนินการในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษา และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษา การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชานั้น ครูผู้สอนดำเนินการโดยนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านจากประสบการณ์เดิมของตน มากำหนดรายละเอียดของเนื้อหาวิชาและดำเนินการสอนเองในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนใช้วิธีมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาหรือรวบรวมความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาอภิปราย และสรุปร่วมกันในชั้นเรียน การให้นักเรียนศึกษากับผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน สำหรับกิจกรรมเสริม ครูผู้สอนดำเนินการโดยนำนักเรียนไปเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น ในการบริหารและบริการหลักสูตรนั้น ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้นำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการประกอบอาชีพ โดยการศึกษาความรู้จากผู้รู้ และนำผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินการในด้านการจัดเตรียมสถานที่ การจัดบริการวัสดุหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมบุคลากร ส่วนในการสอนนั้นครูผู้สอนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งส่วนใหญ่ได้นำเนื้อหาที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาถ่ายทอด โดยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติ ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ ครูผู้สอนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีในท้องถิ่น และครูผู้สอนมีงานในหน้าที่มากจึงไม่มีเวลาหรือไม่คิดที่จะนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และผู้ที่โรงเรียนเชิญมาถ่ายทอดความรู้ไม่มีทักษะในด้านวิธีการสอน จึงเป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความรู้

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศได้ใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้บังเกิดผล และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

76 พรทิพา จุลสุคนธ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดคีรีนาครัตนาราม ตำบลชอนสารเดช อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาชนบทศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดคีรีนาครัตนาราม ตำบลชอนสารเดช อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงาน ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และความรู้ความเข้าใจของบุคลากรต่อการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ 2. การเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการเชื่อมประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3. ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงประวัติศาสตร์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ความสัมพันธ์ในทางเครือญาติระหว่าง ผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน และโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้ ได้นำไปสู่แนวทางปรับปรุงบทบาทของโรงเรียนกับชุมชนในการมีส่วนร่วม และดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งจะต้องหาวิธีการอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นประการสำคัญ

77 พีรพัฒน์ วัชรินทรางกูร. (2542). *บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริง (3) เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครอง (4) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงระหว่างอาจารย์ที่เป็นกรรมการสมาคมกับอาจารย์ที่ไม่ได้เป็นกรรมการสมาคม (5) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงระหว่างผู้ปกครองที่เป็นกรรมการสมาคมกับผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นกรรมการสมาคม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียน 150 คน อาจารย์ที่เป็นกรรมการสมาคม 150 คน อาจารย์ที่ไม่เป็นกรรมการสมาคม 98 คน ผู้ปกครอง ที่ไม่เป็นกรรมการสมาคม 155 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่น 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ สถิติที่ใช้ คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว และการเปรียบเทียบพหุคูณตามวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยมีดังนี้ (1) ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงสูงกว่าอาจารย์และผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองคาดหวังบทบาทของสมาคมสูงกว่าบทบาทที่สมาคมปฏิบัติจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) กลุ่มอาจารย์ที่เป็นกรรมการและไม่เป็นกรรมการมีความคิดเห็นไม่ต่างกันทั้งบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริง (5) กลุ่มผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ คาดหวังบทบาทของสมาคมและเห็นว่ามีการปฏิบัติจริงสูงกว่าผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้ นำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับบทบาทของสมาคมผู้ปกครอง และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้การบริหารงานของสมาคมผู้ปกครองและครูให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

78 ลาวัลย์ วงค์ขันแก้ว. (2542). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านแม่หลู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลอง จังหวัดแพร่.* วิทยานิพนธ์ศษ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านแม่หลู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลอง จังหวัดแพร่ และศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแม่หลู้ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลอง จังหวัดแพร่ จำนวน 60 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์โดยหาความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เป็นรายข้อและรายด้าน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน ปรากฏว่า ผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมประจำภาคเรียน และเห็นว่าควรช่วยเหลือในการให้ความรู้แก่นักเรียนถ้ามีโอกาส แหล่งความรู้ที่จะให้นักเรียนเข้าไปศึกษา ได้แก่ สวนผลไม้ สวนผัก สวนสมุนไพร แปลงเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาชีพและการแนะแนวศึกษาต่อ ต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนพิเศษแก่เด็ก อยากมีส่วนช่วยเหลือโรงเรียนหารายได้ นอกจากนี้ยังต้องการให้โรงเรียนให้บริการและให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น ด้านอาชีพที่ทำรายได้ดี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนถึงการใช้บริการยืมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ของทางโรงเรียน สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องประกอบอาชีพ รองลงมาคือ ฐานะทางบ้านยากจน ส่วนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมน้อย คือ การบริจาคอาหารกลางวัน การมีส่วนร่วมในการบริหารการเงิน งบประมาณของโรงเรียนการมีส่วนร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียนและการให้ข้อเสนอแนะในกิจกรรมต่าง ๆ ของครู 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนของนักเรียน ผู้ปกครองต้องการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเสริมความประพฤติของเด็กที่ประพฤติดี อยากมีส่วนดูแลช่วยเหลือเด็กในการทำการบ้าน โดยให้โรงเรียนแนะนำการสอนการบ้านหรือจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนการบ้านให้เด็ก ผู้ปกครองอยากมีส่วนร่วมในการดูแลความประพฤติของนักเรียนตามระเบียบของโรงเรียน และต้องการให้อิสระในการคิดที่อยู่ในขอบเขต

ผลการวิจัยครั้งนี้ โรงเรียนสามารถกำหนดรูปแบบ และแนวทางที่เอื้อต่อการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การวางแผนพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน

79 ลำเพย เย็นมนัส. (2542). *บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 287 คน ปีการศึกษา 2541 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบและประเมินค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และ F- test

ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 6 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือ 1) กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 3) ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานการเงิน และงบประมาณของโรงเรียน 4) รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นภาครัฐและเอกชนเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6) แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย ถ้าพิจารณางานที่ปฏิบัติสูงสุดแต่ละด้านดังกล่าวคือ ให้การสนับสนุนในการจัดทำแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน รับทราบผลการดำเนินงานและให้คำเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงครั้งต่อไป รับทราบความก้าวหน้าและให้ข้อคิดเห็นในการดำเนินงานตามแผนงานอาคารสถานที่ของโรงเรียน สนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น และพิจารณาแต่งตั้ง

ที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนต่อบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียนแตกต่างกัน โดยที่คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ปฏิบัติงานสูงกว่าคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง

ผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาปรับปรุงบทบาทให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา

80 ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การศึกษาเพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากปรากฏการณ์ในชุมชน ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากฐานราก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาโดยวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก การจัดกลุ่มสนทนา การสังเกตและการจดบันทึก จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน คณะครู กรรมการโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแปลความหมายข้อมูล แล้วสร้างมโนทัศน์ขึ้นแล้ว จัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป The Ethnograph ศึกษาความสัมพันธ์ทางปรากฏการณ์ โดยอาศัยความไวทางทฤษฎี การวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อสร้างข้อเสนอ และสร้างทฤษฎีจากฐานราก

ผลการวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เงื่อนไขทางด้านบริบทของชุมชนคือเงื่อนไขที่เกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนและเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน และที่สำคัญคือ การกำหนด

เป้าหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนตรงกัน ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครู และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมกันดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ 8)การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ซึ่งจากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว ทำให้แบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นแบบเหลื่อมล้ำ ตามบทบาทการมีส่วนร่วมคุณสมบัติของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมและกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของคุณสมบัติ เป็น 3 แบบแผนย่อย คือ แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ แบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน และแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน เพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเงื่อนไขของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมในชุมชน และนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ที่มีผลต่อการกำหนดความหมายและกำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

81 สมยศ เผือดจันทึก. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพและโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และความคิดเห็นของชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนม กลุ่มประชากร คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ทำหน้าที่เป็นฟาร์มสาธิต จำนวน 7 คน นักวิชาการ วิทยากรท้องถิ่น 11 คน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น จำนวน 31 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 41 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ใช่

ฟาร์มสาธิต จำนวน 40 คน และผู้ปกครองนักเรียน 58 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 188 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนม โดยการให้สัมภาษณ์นักเรียน การเป็นวิทยากรในชั้นเรียน การทำหน้าที่เป็นฟาร์มสาธิต การให้บริการศึกษาดูงานในองค์กรท้องถิ่น ได้แก่ศูนย์วิจัยผสมเทียมราชบุรี โรงพยาบาลสัตว์หนองโพ และสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) และการร่วมเสียสละ เงิน แรงงาน วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ถังใส่นม การทำหุ่นฟางโคนม และเอกสารประกอบการเรียนการสอน เป็นต้น 2) ชุมชนไม่มีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนเพราะจะมีการนัดหมายกันล่วงหน้า และ 3) ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจ ดีใจ และเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบบทบาทและความต้องการของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ จะเป็นผลดีในแง่การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนที่แท้จริง

82 สุเมธี จันทร์หอม. (2542). *บทบาทของวัดในการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่โรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว*. รายงานการวิจัยโครงการเงินทุนอุดหนุนประจำปีงบประมาณ 2541-2542 ระดับท้องถิ่น. สระแก้ว : เขตการศึกษา 12. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้มีจุดม่งหมายเพื่อการศึกษา บทบาทของวัดในการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่โรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของวัดในการจัดการศึกษา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อบทบาทของวัดในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาบทบาทของวัดในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยทำการศึกษาจากวัดของพระพุทธศาสนาจำนวน 192 วัด เพื่อทราบปริมาณบุคลากร วัสดุ และเงินที่วัดสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 3 ปี คือ พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2541 รวมทั้งได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 247 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในบทบาทของวัดที่สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า วัดในจังหวัดสระแก้วได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณร และเยาวชนใน 3 รูปแบบ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศูนย์อบรมเด็ก และศูนย์ศึกษาพระศาสนาวันอาทิตย์ ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการสนับสนุนการศึกษาที่วัดให้แก่โรงเรียน

ด้านบทบาทของวัดในการสนับสนุนบุคลากรให้แก่โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทของวัดในการสนับสนุนวัสดุและการสนับสนุนด้านการเงินให้แก่โรงเรียนอยู่ในระดับน้อย การสนับสนุนด้านการศึกษา วัดเข้าร่วมประชุมในการพัฒนางานของโรงเรียนจำนวน 814 ครั้ง ช่วยสอนนักเรียนในวิชาพุทธศาสนา มีชั่วโมงสอนใน 1 ภาคเรียน จำนวน 17, 944 ชั่วโมง การสนับสนุนด้านวัสดุ วัดมอบที่ดินให้โรงเรียนในการก่อสร้างอาคารเรียน จัดหาเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ วิทยุเทป มอบให้โรงเรียนและจัดหาเครื่องเล่นให้โรงเรียน

ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูล เพื่อประกอบการวางแผน การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการระดมทรัพยากร และการประสานความร่วมมือให้ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ

83 อำนวยพร ทรัพย์คง. (2542). *บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในจังหวัดปราจีนบุรี ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้าน การประชาสัมพันธ์ ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ด้านการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการ จำแนกตามตัวแปร อายุ วุฒิ การศึกษา สถานภาพของกรรมการ และขนาดของโรงเรียน ตลอดจนรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา เรื่องความสัมพันธ์กับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา ในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 336 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t – test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test)

ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปการศึกษามีบทบาทเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าโรงเรียนกับชุมชน คือ

โรงเรียนควรร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมหรือส่งครูอาจารย์เข้าอบรม วิชาชีพพิเศษสาขาต่าง ๆ ไว้ถ่ายทอดแก่ชุมชน และโรงเรียนควรนำเสนอข่าวสารข้อมูลและรายงานการศึกษาแก่ชุมชน

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปบริหารงานด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการให้คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนในชุมชน เข้ามาร่วมมือกับทางโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์กับโรงเรียนดีขึ้นและเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียน

84 เข็มเพชร แก่นสา. (2543). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน (2) ศึกษาวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) ศึกษาอุปสรรคและปัญหาในการมีส่วนร่วมของชุมชน (4) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสุ่มหลายขั้นตอน จำนวน 150 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้แทนชุมชนที่มีเพศ การศึกษา และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้แทนชุมชนที่มีอายุและสถานภาพในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ที่เป็นผู้ปกครองท้องถิ่นและเป็นกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

3. วิธีการที่ผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนมากเป็นการให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ สำหรับการประเมินผลและการอนุมัติมีเพียงส่วนน้อย

4. อุปสรรคและปัญหาในการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาคือ ไม่ค่อยมีเวลา โรงเรียนไม่แจ้งให้ทราบ และไม่ได้เป็นกรรมการโรงเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง ระดับ วิธีการ และอุปสรรคปัญหาในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนในการนำข้อมูลไปใช้วางแผนพัฒนาโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

85 นริศ อินทรกำแหง. (2543). *การศึกษาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติงานด้านโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ จังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการ ลักษณะความต้องการความไม่ต้องการและเหตุผลที่ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน จำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับงานด้านโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และด้านการประเมินผลการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการศึกษา พบว่า 1) คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 ของทั้ง 6 งาน ดังนี้ ร่วมเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติด้านกีฬา ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน การให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ร่วมเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการจัดหาทุนการศึกษาจากหน่วยงาน ธนาคารบริษัทต่าง ๆ แก่นักเรียนยากจน การประเมินความร่วมมือของผู้ปกครองในการสนับสนุนกิจกรรมโรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียน ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการประชุมวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ร่วมการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการสร้าง

และเผยแพร่เกียรติประวัติด้านกีฬา ร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพที่จำเป็นในท้องถิ่น ร่วมการประชุมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ร่วมเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กร เพื่อสนับสนุนโรงเรียน ร่วมการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการของชุมชนในการรับบริการจากโรงเรียน 2) คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 ของทั้ง 6 งาน ดังนี้ การกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากรเพื่อวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนด้านศิลปะดนตรี การกำหนดมาตรการการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน การร่วมมือกับหน่วยราชการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนด้านทรัพย์สิน การสำรวจความต้องการของชุมชนในการรับบริการจากโรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนไม่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากร เพื่อวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดทำป้ายประกาศเอกสารเผยแพร่อุดมการณ์ของโรงเรียน การกำหนดมาตรการการใช้วัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน การร่วมมือกับหน่วยราชการในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนด้านทรัพย์สิน การประเมินความร่วมมือของผู้ปกครองในการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนโดยทั้งคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารโรงเรียนให้เหตุผลที่ไม่ต้องการอันดับที่ 1 สอดคล้องกันทุกรายข้อ คือ เป็นงานที่โรงเรียนควรดำเนินการเอง

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นข้อสนเทศสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้ปรับปรุงการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

86 ปทุม ปิยากูล. (2543). *การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านทราบผลการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมและปัญหาด้านการประสานงาน

3. สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือทั้งโรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรปรับปรุงเกี่ยวกับด้านประสานงาน และด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ชัดเจน

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับผู้บริหารเพื่อนำไปพิจารณากำหนดนโยบายวางแผน และทำให้ทราบข้อเสนอแนะขององค์การบริหารส่วนตำบลในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนา แก้ไขอุปสรรค ระหว่างโรงเรียนกับองค์การบริหารส่วนตำบล

87 ประสาน ท่าข้าม. (2543). *ความต้องการการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา (2) เปรียบเทียบความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา (3) เรียงลำดับความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 122 แห่ง ประกอบด้วย ประธานสภา ประธานคณะกรรมการบริหาร และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างละ 122 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบบสอบถามแบบมาตรประเมินค่า และแบบสอบถามจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมและทุกลักษณะภารกิจการจัดการศึกษาในระดับร่วมคิด (2) องค์การบริหาร

ส่วนตำบลมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน (3) องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภาพรวมในแต่ละประเภท ดังนี้ ประเภทโรงเรียนเลือกระดับก่อนประถมศึกษา เป็นลำดับแรก ส่วนภารกิจการจัดการศึกษา เลือกงานบริหารทั่วไปเป็นลำดับแรก

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหน่วยงานจัดการศึกษา เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในท้องถิ่น ปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

88 พงษ์อนันต์ ธรรมศิริ. (2543). *ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2542 จำนวน 154 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 2 ตอน สอบถามใน 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีจำนวน 57 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.41 ถึง 0.91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า 1) ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพมีปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน

อยู่ในระดับปานกลางและด้านการประเมินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีเพศต่างกัน หรือมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาครั้งนี้ นำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันบริหารงานของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและชุมชนอย่างเต็มที่

89 พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ. (2543). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา*. รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะสำคัญและบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือคณะกรรมการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนึ่ง จังหวัดยะลา จำนวน 25 ราย โดยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึกนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณาควบคู่บริบท

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า คณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายที่มีอายุโดยเฉลี่ย 45 ปี ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี สำหรับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่มีความเข้าใจดีว่าชุมชนต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนจึงจะทำให้โรงเรียนมีความก้าวหน้าได้ ส่วนในด้านการคำนึงถึงประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษาของโรงเรียนส่วนมากมุ่งประเด็นมาที่ กิจกรรมส่งเสริมด้านจริยธรรมให้นักเรียนปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับผู้บริหารโรงเรียนนั้นควรเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือศรัทธา มีความเป็นกันเองและเข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ในด้านการสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่นนั้นโรงเรียนต้องติดต่อและชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนก่อน ผู้นำท้องถิ่นจึงจะมีการเอาใจใส่

ติดตามผล และช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมแสดงความคิดเห็น และสำหรับความต้องการที่จะให้องค์กรในชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ช่วยเหลือในการจัดการศึกษานั้น คือต้องการให้ชุมชนสนับสนุนด้านงบประมาณ แรงงาน วัสดุ เสียสละเวลา มีความสามัคคีกันร่วมมือกับทางโรงเรียนในทุกเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ คือปัญหาเชิงบริหารจัดการที่ดี การไม่ยอมรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับยุคสมัย การขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขาดการมีวิญญาณของผู้เสียสละทั้งครู และคณะกรรมการโรงเรียน สำหรับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินครูในโรงเรียนด้วย โรงเรียน บ้าน และชุมชน ควรร่วมมือกันจัดการศึกษา บำรุงขวัญบุคลากรทุกคนทุกระดับ สร้างความเข้าใจเชื่อถือศรัทธาต่อสถาบันการศึกษา สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้คณะกรรมการโรงเรียนทุกคนควรให้ความร่วมมือกันอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

90 พิสิษฐ์ เดชวงศ์ญา. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 8*. รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน กรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ศิษย์เก่าโรงเรียน และประชาชนในเขตการบริการโรงเรียน จำนวน 8 จังหวัด ๆ ละ 15 โรงเรียน ๆ ละ 7 คน รวมทั้งสิ้น 840 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในปัจจุบัน ทั้งด้านตัดสินใจ ด้านปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์ และด้านประเมินผลในระดับปานกลาง แต่ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทุกด้านในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมสูงสุด คือในปัจจุบันด้านผลประโยชน์

ในระดับปานกลาง ได้แก่กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน การให้บริการอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์แก่ชุมชนและโรงเรียนร่วมกับชุมชนพัฒนาหมู่บ้านในเขตบริการ แต่ต้องการมีส่วนร่วมของทุกด้านในอนาคตในระดับมาก โดยต้องการมีส่วนร่วมสูงสุดในด้านผลประโยชน์ในระดับมาก คือกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมนันทนาการและกีฬาของชุมชน และการให้บริการอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์แก่ชุมชนเช่นกัน ส่วนการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดและต้องการมีส่วนร่วมก็ต่ำสุดเช่นกัน คือด้านปฏิบัติการได้แก่ การกำหนดแผนการเรียนที่หลากหลายทุกชั้นเรียน การทำสื่อทุกชั้นเรียน ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านตัดสินใจและด้านประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน แต่ประชาชนมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมากในอนาคต

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนเป็นแนวทางขยายผลเผยแพร่แก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

91 วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข. (2543). *บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา 2) เพื่อศึกษาปัญหาที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 119 คน จาก 119 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นการสอบถามตามแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารให้ความเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ และด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา 2) ปัญหาที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนมัธยมศึกษานั้นเกิดจากชุมชนไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองที่มีต่อการจัดการศึกษา เกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ และการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา 3) ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

โรงเรียน คือให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของชุมชนที่มีต่อส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความต้องการของตนเอง

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

92 วีระวัฒน์ ศรีโนนยางค์. (2543). *ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ของคณะกรรมการโรงเรียนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน จำนวน 270 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 51 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 ถึง 0.62 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าคณะกรรมการโรงเรียนโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการกำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นโรงเรียนและข้าราชการครูเห็นว่า มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการรับทราบความก้าวหน้า การดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า มีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการกำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เป็นข้อสนเทศ สำหรับคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

98 สังพร ศรีเมือง. (2543). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 375 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่ามีความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

การวิจัยปรากฏผลดังนี้ (1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต่างกัน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ที่มีขนาดต่างกันต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่างกัน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

94 สวัสดิ์ ณ พัทลุง. (2543). *การมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539 ศึกษากรณีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียน ตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539 ศึกษากรณีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล โดยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน โดยศึกษาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรรมการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล ปีการศึกษา 2542 ในประเด็นต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการและงบประมาณประจำปีของโรงเรียน 3) การมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรืออนุเคราะห์กรรมการเพื่อดำเนินงานบริหารโรงเรียนตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย 4) การมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนด้านการเงิน และงบประมาณการแสวงหาและให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาการนักเรียนทุกด้าน 5) การมีส่วนร่วมในการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียน และให้มีการใช้บริการจากโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการชุมชนร่วมกันพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น 6) การมีส่วนร่วมรับทราบความก้าวหน้าและติดตามการดำเนินงานตามแผนงานโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูลตามบทบาทและหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539 อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การเป็นผู้นำและไม่เป็นผู้นำในท้องถิ่น ตลอดจนขนาดของโรงเรียน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา

95 สาคร คุณชื่น. (2543). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 3) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ประชากร คือ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน จำนวน 30 คน ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน จำนวน 30 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน จำนวน 30 คน รวมทั้งหมด จำนวน 90 คน จาก 15 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหานำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของคณะกรรมการโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน มีความรู้ มีความเข้าใจ ความสามารถในการเสนอความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนเป็นอย่างดี สำหรับผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน มีความรู้ มีความเข้าใจ ความสามารถในการเสนอความคิดริเริ่มในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการพัฒนาการศึกษาน้อย ส่วนมากปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนทั่วไป เช่นการแจ้งข่าวสาร การร่วมกิจกรรมวันสำคัญของโรงเรียน ร่วมดูแลความประพฤติของนักเรียน และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านการเงิน 2) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนา การจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านการวางแผน ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนจากอดีต-ปัจจุบัน การศึกษาสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น และการลำดับความสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ส่วนผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผน มีเพียงแนวความคิดที่จะมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงาน

พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน มีส่วนร่วมการดำเนินงานทุกขั้นตอน คือการตัดสินใจ และแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการสำรวจชุมชน และการสนับสนุนให้ความร่วมมือในการนำนักเรียนไปศึกษาตามแหล่งประกอบอาชีพของปราชญ์ท้องถิ่น สำหรับผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน มีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจ การแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุน การให้ความร่วมมือ ในการนำภูมิปัญญาท้องถินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ด้านการนิเทศติดตามผลประเมินพัฒนา พบว่าผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียนมีการชี้แนะ การช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในระดับปานกลาง สำหรับผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน มีส่วนร่วมในการชี้แนะ การช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในระดับน้อย 3) สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูในโรงเรียน พบปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมพัฒนาการจัดการเรียนการสอน คือขาดงบประมาณ ปราชญ์ท้องถิ่นมีน้อย โรงเรียนขาดความพร้อมในด้านเวลาเรียน บุคลากร อาคารสถานที่ และขาดการตระหนักถึงความสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สำหรับผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน พบปัญหาการมีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน คือปราชญ์ท้องถิ่นมีน้อย โรงเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนน้อย และไม่เปิดโอกาสให้กรรมการโรงเรียนจากประชาชนมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อเป็นการวางแผนในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

96 สุทธิรักษ์ บิณฑกานท์. (2543). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษานอกระบบ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการเรียนแบบดั้งเดิมในชุมชนชนบท ลักษณะการมีส่วนร่วมและปัจจัย เงื่อนไขที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและโรงเรียน ข้อมูลบางส่วนได้จากการศึกษาของโรงเรียนทั้งสองรวมทั้งวิเคราะห์สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนประกอบอีกทางหนึ่งด้วย ข้อมูลดังกล่าวได้นำมาวิเคราะห์ ตีความสร้างข้อสรุป และนำเสนอโดยวิธีการบรรยายให้สัมพันธ์กัน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอนคือ 1. ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลทางอ้อม 2. ขั้นตอนประชุมเพื่อดำเนินการ ชุมชนมีส่วนร่วมประชุมโดยส่งตัวแทนในฐานะกรรมการการศึกษาของนักเรียน 3. ขั้นตอนสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล มีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูล 4. ขั้นตอนการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา มีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูล 5. ขั้นตอนกำหนดความเหมาะสมของผู้รับบริการ ชุมชนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้ข้อมูล 6. ขั้นสร้างรายละเอียดต่าง ๆ ของเนื้อหา ชุมชนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ให้และสร้างรายละเอียดของเนื้อหา 7. ขั้นตอนวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของเนื้อหา มีส่วนร่วมโดยเข้าประชุมวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะ 8. ขั้นตอนการนำเนื้อหาไปใช้ มีส่วนร่วมโดยเป็นวิทยากรในขั้นตอนนี้ ส่วนปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่าทุกปัจจัย เงื่อนไขที่ศึกษาพบว่ามีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งสิ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานความต้องการของชุมชนในเรื่องการจัดการศึกษาและได้รู้ถึงวิธีการที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดจนได้แนวทางในการจัดการศึกษาตามสภาพความต้องการของชุมชน

97 จรัสศรี ขุนทวี. (2544). *สภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ในสหวิทยาเขตกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา สภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ในสหวิทยาเขตกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของบุคลากร

จำนวน 396 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนในสหวิทยาเขตกมลาไสยซึ่งได้จากการสุ่มแบบเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 52 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชน จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 แบบสอบถามความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชน จำนวน 26 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรโดยรวมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนในสหวิทยาเขตกมลาไสย โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับบางครั้ง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนในสหวิทยาเขตกมลาไสย โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับบางครั้ง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและเป็นรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนในสหวิทยาเขตกมลาไสย โดยรวมและเป็นรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับบางครั้ง และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้านอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการอีก 2 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านการให้บริการชุมชน และด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อสนเทศสำหรับผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนตรงตามความต้องการของชุมชน และเป็นข้อสนเทศสำหรับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

98 เจริญศักดิ์ ครองพล. (2544). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตนคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

งานวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความพร้อมด้านเจตคติ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ

คณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 37 ตำบล จาก 6 อำเภอ ในเขตจังหวัดนนทบุรี จำนวน 153 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลของการวิจัยพบว่า ความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย และผลของการวิจัยยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำการวิจัยไว้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการวิจัยถึงสาเหตุของความแตกต่างทางด้านความพร้อมในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาว่าสิ่งใดหรือปัจจัยใดที่ทำให้เกิดความแตกต่างดังกล่าว

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ได้มีการเตรียมการพัฒนาบุคลากรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเพื่อให้บุคลากรได้มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารสถานศึกษาของท้องถิ่น

99 ทิพทยา สุวรรณภูมิ. (2544). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียนกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,770 คน ที่สุ่มจากคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดจำนวน 354 คน ด้วยวิธีแบบสัดส่วนและแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยจัดให้มีการประชุมครูและคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้คณะกรรมการรับทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนของ

โรงเรียนและมีการมอบหมายให้ครู อาจารย์ ที่มีความเหมาะสมรับผิดชอบในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยให้ครูและผู้นำชุมชนได้พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน คณะกรรมการช่วยจัดหางบประมาณสนับสนุนโรงเรียน ส่วนโรงเรียนบริการชุมชนด้วยการจัดสถานที่อำนวยความสะดวกในการให้บริการผู้มาติดต่อ และยืมอุปกรณ์เครื่องใช้ โรงเรียนเผยแพร่ข่าวสารด้วยวิธีการให้นักเรียนนำข่าวสารไปแจ้งผู้ปกครอง ส่งเสริมอาชีพโดยส่งเสริมอาชีพให้แก่นักเรียน เพื่อนำไปเผยแพร่แก่ครอบครัว ร่วมมือกับกลุ่มบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานราชการ โดยการจัดโครงการรณรงค์ โครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น ต่อต้านยาเสพติด โรคเอดส์ การรักษาความสะอาด ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ กรรมการโรงเรียนมีงานประจำ ไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครองและประชาชนเข้าใจว่าการดำเนินงานภายในโรงเรียนเป็นเรื่องของทางราชการเท่านั้น และสภาพเศรษฐกิจในชุมชนไม่เอื้อต่อการบริจาคเพื่อจัดตั้งชมรม สมาคม มูลนิธิ

ผลการวิจัยครั้งนี้ นำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้สามารถร่วมกันบริหารงานของโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและชุมชนอย่างเต็มที่

100 เพลินตา กะลัมพากร. (2544). *การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพย์ติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพย์ติดของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามอาชีพ วุฒิการศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย จำนวนร้อยละ 50 ของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟและค่าที

ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพย์ติดต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา ที่มีที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพย์ติดไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพย์ติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

101 วันชัย รอดฉาย. (2544). *ศักยภาพชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิผล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองน้ำดำ จังหวัดกำแพงเพชร.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย และกระบวนการที่มีประสิทธิผลของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านหนองน้ำดำ จังหวัดกำแพงเพชร ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษาอยู่ในพื้นที่ประมาณ 12 เดือน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ตามแนวคิดทฤษฎีระบบและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เสนอผลการวิจัยโดยพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1. ศักยภาพชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา คือ สภาพการคมนาคมขนส่งในชุมชน สามารถติดต่อกับชุมชนอื่นได้รวดเร็ว ทำให้ประชาชนมีเวลาช่วยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาได้ ทั้งที่ยากจนแต่อาชีพรองของประชาชนสามารถทำรายได้เสริมให้กับประชาชนตลอดปี ไม่ต้องอพยพแรงงานไปที่อื่น ทำให้มีเวลาช่วยพัฒนาและช่วยเหลือด้านการเงินโรงเรียน และความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนที่มีลักษณะเคารพผู้อาวุโส และรักกันฉันท์ญาติมิตรเพราะการทำให้สังคมมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนด้วยการพยายามให้บุตรหลานได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษา ในระดับสูงขึ้น ประกอบกับศักยภาพทางด้านภาวะผู้นำและกลุ่มผู้นำ เป็นศักยภาพที่สำคัญทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา เพราะคุณลักษณะของผู้นำที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรม เป็นผู้เสียสละ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พยายามที่จะส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อ

เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน และเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงพาคณะกรรมการเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาตามระบอบ และวิธีการประชาธิปไตย 2. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน คือ การมีส่วนร่วมทั้งระบบตั้งแต่การรับข้อมูลข่าวสาร วางแผนดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนรับผลประโยชน์ โดยมีโรงเรียนร่วมสนับสนุนในส่วนของงานธุรการและสถานที่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การบอกเล่ากันโดยตรง และวิธีการปรึกษาหารือกันในกลุ่มย่อย เช่น การประชุมแบบระดมสมองแบบเปิด โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือสนใจมาประชุมได้เข้าประชุม และแสดงการคิดเห็นอย่างเต็มที่ ตามแบบประชาธิปไตย แล้วนำเอาวิธีการที่คิดว่าน่าจะดำเนินการได้มาเป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูอาจารย์สามารถนำผลของการวิจัยไปประยุกต์ ปรับปรุง เพื่อใช้ในการวางแผนและส่งเสริมการศึกษา โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จ

102 วันเพ็ญ อำนาจ. (2544). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการกำหนดเนื้อหางานพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร.* รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ไว้เป็นประเด็นสำคัญ คือ เพื่อทราบว่าในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น คณะกรรมการโรงเรียนต้องให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหางานอะไร เมื่อทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหานั้นแล้วคณะกรรมการมีส่วนร่วมอะไรบ้าง และนักเรียนได้ผลกระทบอย่างไร มีประเด็นที่คณะกรรมการโรงเรียนเห็นว่ามีปัญหาในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก โรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในสภาพลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพ สังคมและอาชีพของท้องถิ่น จำนวน 3 โรงเรียน คือโรงเรียนบ้านเขาเลี้ยว บ้านวังช้าง และบ้านถ้ำธง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการโรงเรียนแต่ละโรง โดยวิธีการจัดประชุมปฏิบัติการ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมพร้อมกับสังเกตพฤติกรรม จัดสนทนากลุ่มย่อยโดยกำหนดขอบเขตของคำถามไว้ล่วงหน้าจำนวน 6 ชุด

ผลการวิจัย พบว่าคณะกรรมการโรงเรียนแต่ละโรงกำหนดให้นักเรียนเรียนงานพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น โรงเรียนบ้านเขาเลี้ยว คืองานปลูกผัก

ปลอดสารพิษ (ผักกางมุ้ง) โรงเรียนบ้านวังช้าง คืองานประดิษฐ์ดอกไม้จากรังไหม โรงเรียนบ้านถ้ำธง คืองานการสร้างอวนเข็น ในระหว่างการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เนื้อหาที่คณะกรรมการโรงเรียนแต่ละโรงกำหนดขึ้นนั้น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนทุกโรงมีส่วนร่วมทั้งในด้านการร่วมกันติดตามผลการเรียน การเรียนการสอน การร่วมแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนางานต่อเนื่องในอนาคตอย่างน่าพอใจเป็นอย่างมาก และแสดงความคิดเห็นว่าผลกระทบที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนคือการมีนิสัยรักการทำงาน การมีโอกาสช่วยครอบครัวในด้านแรงงาน และการได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพในอนาคต สำหรับประเด็นที่คณะกรรมการโรงเรียนเห็นว่าตนเองมีปัญหา ในกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดงานพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ขั้นตอนการร่วมศึกษาโครงสร้างของเนื้อหางานที่กำหนดให้นักเรียนได้เรียนและการสังเกตการสอนของครู

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การให้คณะกรรมการโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหางานพื้นฐานที่สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น ได้ส่งผลให้คณะกรรมการโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อโรงเรียนเปลี่ยนไปจากความรู้สึกเดิม ๆ ที่เคยมองเห็นเพียงว่าคณะกรรมการโรงเรียนคือผู้ที่ต้องบริจาคทรัพย์สินให้โรงเรียนเป็นกลุ่มบุคคลแรก และยังสามารถประเมินได้ว่าการให้คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมดังกล่าว ได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของแนวความคิด เจ้าของโครงการสอนในโรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อความภาคภูมิใจและสัมพันธภาพที่ดียิ่งระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

103 วุฒิวรรณ คงคามาศ. (2544). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.บ.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทและปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 410 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากในการจัดการศึกษาใน 4 งาน กล่าวคือ งานวิชาการ ได้แก่ การร่วมวางแผนงานวิชาการ

โรงเรียนในรูปคณะกรรมการโรงเรียน การร่วมจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน การนำชุมชนและโรงเรียนร่วมกันตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการเรียน และมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี งานบุคลากร ได้แก่ การนำบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน การนำบุคคลในชุมชนมาเป็นผู้สอนในวิชาที่ขาดแคลนครู งานกิจการนักเรียน ได้แก่ การนำศูนย์อนามัยในชุมชนเข้ามาตรวจสุขภาพและฉีดวัคซีนให้แก่นักเรียน ครูและพนักงาน การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ปกป้องและหาวิธีป้องกันเพื่อดูแลนักเรียนให้พ้นจากสารเสพย์ติดและภัยสังคม การร่วมช่วยเหลือกิจกรรมนักเรียน งานอาคารสถานที่ ได้แก่ การเข้ามาใช้ประโยชน์ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียน และการร่วมปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นแก่โรงเรียน ส่วนปัญหาที่พบได้แก่การร่วมพิจารณาเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชน การร่วมแก้ปัญหาการเรียนการสอน การร่วมจัดหาสื่อการเรียนการสอนและมาแนะนำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ การร่วมพิจารณาครูดีเด่นประจำปีการศึกษาของโรงเรียน การร่วมค้นหาผู้มีความสามารถในท้องถิ่นมาให้การศึกษาในโรงเรียนตามความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น การร่วมรณรงค์หาทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน การเชิญผู้ปกครองกับคณะครูร่วมวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตร การร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ และปัญหาการเข้ามาใช้ประโยชน์ด้านอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ของโรงเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน นำไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผน เพื่อนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

104 สุทัศน์ วัฒนสุทธิ. (2544). *สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกใน 6 ด้าน คือ 1) กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 3) ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน 4) รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน 5) ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรืออนุกรรมการเพื่อ

ดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ กรรมการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2543 ที่ได้รับแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 รวมทั้งสิ้น 6,900 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กรรมการโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 630 คน ซึ่งจำนวน 255 คน มาจากคณะกรรมการโรงเรียนดีเด่น จำนวน 375 คน มาจากคณะกรรมการโรงเรียนทั่วไป ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยอาศัยประเภทของโรงเรียนกำหนดโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประเภทความสำเร็จในการจัดการศึกษาตามเกณฑ์ มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ตัวแปรตามได้แก่สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และทดสอบค่าที (t –test)

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระดับมาก 2. สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. จากการสัมภาษณ์กรรมการโรงเรียน จำนวน 300 คน ปรากฏว่าจำนวน 235 คน เห็นว่ากรรมการมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในการประชุม จำนวน 30 คน เห็นว่าบรรยากาศของการประชุมเป็นไปตามแนวทางประชาธิปไตย จำนวน 24 คน เห็นว่ากรรมการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตามความเป็นจริง และจำนวน 11 คน เห็นว่ากรรมการยังขาดความเข้าใจในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทาง ในการบริหารโรงเรียนในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน และสามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปปรับปรุงพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ดรรชนี

ดรรชนีผู้แต่ง

หนังสือ (21 เล่ม)

- กรมสามัญศึกษา (07)
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (15)
- ทัศนา แสวงศักดิ (08)
- พนิจดา วีระชาติ (04)
- ภัทรนันท์ พัฒิยะ (09)
- มาร์ค เบรย์ (05)
- วิภัสรินทร์ ประพันธสิริ (10)
- วีระ กาญจนะรังสิตา (16)
- ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน (06, 17)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (18, 21)
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (19)
- สำนักงานประสานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (02)
- สำนักนายกรัฐมนตรี (03)
- สุโขทัยธรรมาธิราช (01)
- หน่วยศึกษานิเทศก์ (11, 12, 13, 14)
- อภิญญา เวชยชัย (20)

บทความ (33 เรื่อง)

- กมล ตราชู (26)
- กฤษฎา ด้วงเปรม (31)
- กองบรรณาธิการ (32, 33, 36, 40, 54)
- กัมภณฑ์ จุนโท (34)
- กัลยานี ปฏิมาพรเทพ (27)
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ (42)
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษณ์ (29)
- ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์ (22)
- นงรัตน์ ศรีพรหม (37)

ดรรชนีผู้แต่ง (ต่อ)

- บัญชา ธรรมไชย (24)
- บุญเลี้ยง ทุมทอง (52)
- ประพัฒพงศ์ เสนาฤทธิ์ (39)
- พจณี อรรถโรจน์ภิญโญ (23)
- พจนี เทียมศักดิ์ (35)
- ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ (51)
- ภูมิปัญญา (50)
- สมพร เพชรสงค์ (25)
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (28)
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (43)
- สามัญ ฯ อุดรดิตถ์รุกหลักสูตรท้องถิ่น (48)
- สารัช บุญเรืองแสน (41)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (44, 45)
- สุดา ทัพสุวรรณ (47)
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา (38)
- สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ (49)
- อินทิรา หิรัญสาย (53)
- อ้อย พันธเดช (46)
- Anzar, Uzma. (30)

งานวิจัย (50 เรื่อง)

- เข็มเพชร แก่นสา (84)
- เจริญศักดิ์ ครองพล (98)
- จรัสศรี ขุนทวี (97)
- โฉมฉาย พรมปัญญา (55)
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (56)
- ทรงพล ทรงจำ (63)
- ทิพทยา สุวรรณภูมิ (99)

ดรรชนีผู้แต่ง (ต่อ)

- ธีรภัทร์ เจริญดี (73)
- นริศ อินทรกำแหง (85)
- นิคม สุวรรณทา (74)
- นิตยา บุตรศรี (75)
- นิภา วรรณณารักษ์ (64)
- ปทุม ปิยากูล (86)
- ประสาน ท่าข้าม (87)
- ปรีชา ไชยโย (65)
- ปรีชา พันธ์สีดา (66)
- พงษ์อนันต์ ธรรมศิริ (88)
- พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ (89)
- พรทิพา จุลสุคนธ์ (76)
- พัทธยา เนตรธรานนท์ (57)
- พิสิษฐ์ เดชวงศ์ญา (90)
- พีรพัฒน์ วัชรินทรางกูร (77)
- เพลินตา กะลัมพากร (100)
- มนูญ จันทร์ซ้าย (67)
- เมตต์ เมตต์การุณ์จิต (68)
- ลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ (58)
- ลาวัลย์ วงค์ขันแก้ว (78)
- ลำเพย เย็นมนัส (79)
- วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข (91)
- วาด หนูมา (59)
- วันชัย รอดฉาย (101)
- วันเพ็ญ อำนาจ (102)
- วีระวัฒน์ ศรีโนนยางค์ (92)
- วุฒิวรรณ คงคามาศ (103)
- ศิริกาญจน์ โกสุม (80)

ดรรชนีผู้แต่ง (ต่อ)

- สมยศ เผือดจันทึก (81)
- สมลักษณ์ ภูคำแสน (60)
- สังพร ศรีเมือง (93)
- สัมพันธ์ อุปลา (71)
- สาคร คุณชื่น (95)
- สกุล หล้าปาวงศ์ (69)
- สวัสดิ์ ณ พัทลุง (94)
- สวัสดิ์ วงศ์วัจนสุนทร (70)
- สุจิตรา สายัณห์ศิริ (61)
- สุทธิรักษ์ บิณฑกานท์ (96)
- สุทัศน์ วัฒนสุทธิ (104)
- สุเมธี จันทร์หอม (82)
- เสมอ นาสอน (62)
- อำนวยพร ทรัพย์คง (83)
- Marie, Harris Alison. (72)

ดรรชนีชื่อเรื่อง

หนังสือ (21 เล่ม)

- การกระจายอำนาจทางการศึกษาบทบาทของชุมชนในการสนับสนุน
  ด้านการเงิน (05)
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (04)
- ความร่วมมือของชุมชน สถานประกอบการ และโรงเรียน ในการ ปฏิรูปการศึกษา กรณี
  ศึกษาซิลิคอนแวลลีย์ (09)
- ความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนในการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาของสหรัฐ (10)
- ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน (18)
- ชุมชนปฏิรูปการศึกษา (15)
- รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
  มัธยมศึกษา (07)
- รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา (20)
- รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องศูนย์การเรียนภูมิปัญญาไทยหัวใจปฏิรูปการเรียนรู้
  สู่ชุมชน (21)
- โรงเรียนของชุมชนคนกำแพงเพชร (03)
- สรุปการประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
  ณ โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) (17)
- สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา (19)
- สาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาท ของ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน
  ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (06)
- เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชนหน่วยที่ 1-7 (01)
- เอกสารประกอบการศึกษาดูงานโรงเรียนกับชุมชน (16)
- เอกสารประกอบการสอนวิชา EA 623 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน (08)
- เอกสารประกอบการอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียน (02)
- เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชน
  ต่อการจัดการศึกษา (11 , 12 , 13 , 14)

ดรรชนีชื่อเรื่อง (ต่อ)

บทความ (33 เรื่อง)

- กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพะเยา (23)
- กระบวนทัศน์ใหม่ของโรงเรียนสู่ชุมชน (25)
- กล่องข้าวแบบอย่างการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนและชุมชน (32)
- การจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน และให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (51)
- การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการกระจายอำนาจทางการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญ (28)
- การบริหารโรงเรียนแบบให้สังคมมีส่วนร่วม (44)
- การศึกษากับชุมชน (33)
- การศึกษาของชุมชนบทพิสูจน์การพัฒนา (42)
- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนชาวปัตตานี (29)
- ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น (39)
- ความร่วมมือในการจัดการศึกษา ความเชื่อมโยง ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (22)
- ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในเรื่องเพศศึกษาในสหรัฐอเมริกา (38)
- ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา (52)
- แนวทางการจัดการศึกษาโดยภาคประชาชน (49)
- บ้านกับโรงเรียน (47)
- บ้านโรงเรียนสร้างวินัย (46)
- ปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจุดเริ่มต้นที่ผู้ปกครอง (34)
- ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน (35)
- ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ระหว่างชุมชนและโรงเรียน (36)
- ปัจจัยความสำเร็จของคณะกรรมการสถานศึกษา (54)
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (53)
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ (50)

ดรรชนีชื่อเรื่อง (ต่อ)

- รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา (43)
- เรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน (41)
- โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน (37)
- โรงเรียนกับชุมชนหัวใจการจัดการศึกษา (26)
- โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถาบันหลักในการจัดการศึกษา (24)
- โรงเรียนบ้านนาวงจังหวัดพัทลุงเน้นบทบาทของชุมชนคือ
  แหล่งเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้ (45)
- โรงเรียนผาจั๊บโรงเรียนของชุมชน (31)
- โรงเรียนและชุมชนร่วมจัดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (40)
- สามัญ ฯ อุตรดิตถ์รุกหลักสูตรท้องถิ่น (48)
- หลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือจัดการศึกษาของชุมชน (27)
- An Exploratory Study of Factors which have Contributed to the Sustainability of Community Participation in Education in Balochistan Pakistan. (30)

งานวิจัย (50 เรื่อง)

- การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปสถานศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง (64)
- การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ (70)
- การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี (75)
- การบริหารโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ (62)
- การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร (56)
- การมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539 ศึกษากรณีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล (94)

ดรรชนีชื่อเรื่อง (ต่อ)

- การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา (89)
- การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการกำหนดเนื้อหางานพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร (102)
- การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร (95)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา (96)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดศีรีนาครัตนาราม ตำบลชอนสารเดช อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี (65)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพและโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (81)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษากรณีโรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (63)
- การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา (68)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (84)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการประถมศึกษาระดับอำเภอและจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก (55)
- การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (80)
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 8 (90)

ดรรชนีชื่อเรื่อง (ต่อ)

- การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (93)
- การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี (100)
- การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาชนบท จังหวัดขอนแก่น (39)
- การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 (40)
- การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (53)
- การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้พื้นที่ของวัด (57)
- การศึกษาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติงานด้านโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดขอนแก่น (85)
- การศึกษาความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี (66)
- การศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (60)
- การศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิผลต่อคุณภาพการศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีโรงเรียนดีเด่นรางวัลพระราชทานในจังหวัดชัยนาทและอุทัยธานี (59)
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร (99)

ดรรชนีชื่อเรื่อง (ต่อ)

- ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านแม่หลู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลอง จังหวัดแพร่ (78)
- ความต้องการการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ (87)
- ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา (74)
- ชุมชนกับการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ (69)
- บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี (83)
- บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (79)
- บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร (91)
- บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร (103)
- บทบาทของวัดในการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่โรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว (82)
- บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 (77)
- ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตนคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนนทบุรี (98)
- ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ (88)
- รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาตามทัศนะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง (65)

ดรรชนีชื่อเรื่อง (ต่อ)

- ศักยภาพชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิผล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองน้ำดำ จังหวัดกำแพงเพชร (101)
- ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนกรมสามัญที่มีชาติพันธุ์ไทยส่วย ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระแซงวิทยา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ (67)
- ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น (92)
- สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (104)
- สภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนใน การดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ในสหวิทยาเขตกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ (97)
- สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี (58)
- สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและชุมชน ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี (61)
- School-Community Relationships : A Namibian Case Study. (72)

ดรรชนีหัวเรื่อง

หนังสือ (21 เล่ม)

- การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (03, 04, 06, 08, 13, 16)
- การมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา (02, 07, 11, 12, 14, 17)
- การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร (05, 09, 10, 21)
- หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (01, 15, 18, 19, 20)

บทความ (33 เรื่อง)

- การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (19, 24, 26, 30, 38, 41, 43, 45, 46, 48, 52)
- การมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา (44, 51, 54)
- การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร (23, 27, 29, 31, 32, 33, 40, 49, 50, 53)
- หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (22, 25, 28, 34, 35, 36, 37, 42, 47)

งานวิจัย (50 เรื่อง)

- การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (55, 59, 60, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 80, 82, 86, 87, 89, 90, 91, 93, 96,101, 102)
- การมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา (56, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 70, 79, 83, 84, 88, 92, 94, 97, 98, 99, 100, 103, 104)
- การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร (58, 61, 75, 81, 95)
- หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (57, 78, 85)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล ตราชู. (2541,กันยายน-ตุลาคม). "โรงเรียนกับชุมชนหัวใจการจัดการศึกษา," *การศึกษาท้องถิ่น*. 2(5) : 10-13.

กมล สุดประเสริฐ. (2544). *รูปแบ่บการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ*. กรุงเทพ ฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

กรมสามัญศึกษา. (2543). *รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

----------. (2543). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543*. ถ่ายเอกสาร.

----------. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กฤษฎา ด้วงเปรม. (2543,มกราคม). "โรงเรียนผาจับโรงเรียนของชุมชน,"*สานปฏิรูป*. 2(22) : 24-26.

กองบรรณาธิการ. (2543,กุมภาพันธ์) "กล่องข้าวแบบอย่างการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของโรงเรียนและชุมชน,"*สานปฏิรูป*. 2(23) : 82-83.

----------. (2543,กรกฎาคม). "การศึกษากับชุมชน," *สานปฏิรูป*. 3(28) : 2-4.

----------. (2543,ธันวาคม). "ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน," *สานปฏิรูป*. 3(33) : 72-73.

----------. (2544,สิงหาคม). "โรงเรียนและชุมชนร่วมจัดการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น," *สานปฏิรูป*. 4(41) : 90-91.

----------. (2545,ตุลาคม). "ปัจจัยความสำเร็จของคณะกรรมการสถานศึกษา," *สานปฏิรูป*. 5(55) : 73-74.

กัมภณฑ์ จุนโท. (2543, ตุลาคม). "ปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจุดเริ่มต้นที่ผู้ปกครอง," *วารสารวิชาการ*. 3(10) : 35-40.

กัลยานี ปฏิมาพรเทพ. (2541, ตุลาคม). "หลักสูตรท้องถิ่นเครื่องมือจัดการศึกษาของชุมชน," *วารสารวิชาการ*. 1(10) : 29 – 33.

เข็มเพชร แก่นสา. (2543). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์. (2539). *การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในทศวรรษหน้าข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาไทย*. กรุงเทพ ฯ : เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาการศึกษาธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ราชฎร์บูรณะ วันศุกร์ที่ 26 มกราคม พ.ศ.2539.

คณะศึกษาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. (2539). *ความฝันของแผ่นดิน*. กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก.

เจริญศักดิ์ ครองพล. (2544). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตนคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนนทบุรี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จรัสศรี ขุนทวี. (2544). *สภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนใน การดำเนินงานด้านโรงเรียนกับชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 ในสหวิทยาเขตกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

จิรพันธ์ ไตรทิพย์จรัส. (2542, กรกฎาคม). "ปฏิรูปสถานศึกษาทางเลือกในการพัฒนาชุมชนชนบทไทย," *ปฏิรูปการศึกษา*. 1(7) : 5.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2541). *การปฏิรูปการศึกษาทางออกเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น*. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร. (สังคมวิทยา). กรุงเทพ ฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. ถ่ายเอกสาร.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และคณะ. (2544). *ชุมชนปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพ ฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

โฉมฉาย พรมปัญญา. (2540). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการประถมศึกษาระดับอำเภอและจังหวัดของจังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2544,กันยายน). "การศึกษาของชุมชนบทพิสูจน์การพัฒนา," *การศึกษานอกโรงเรียน*. 4(12) : 16-19.

ชำนาญ ปาณาวงษ์. (2544). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร การศึกษาพหุกรณี.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยและพัฒนาการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษณ์. (2542,กรกฎาคม-สิงหาคม). "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนอ่าวปัตตานี," *วารสารสงขลานครินทร์.* 5(2) : 110-117.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ทรงพล ทรงจำ. (2541). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ทัศนา แสวงศักดิ์. (2539). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาอาชีพระยะสั้น ช่างอุตสาหกรรม กรมอาชีวศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

---------. (2543). . *เอกสารประกอบการสอนวิชา EA 623 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน.* กรุงเทพ ฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิพทยา สุวรรณฎูมิ. (2544). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามการรับรู้ของคณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์. (2539, เมษายน – มิถุนายน). "ความร่วมมือในการจัดการศึกษา ความเชื่อมโยง ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก," *คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา ฯ สหประชาชาติ.* 28(2) : 10-21.

ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นงรัตน์ ศรีพรหม. (2543 – 2544, ธันวาคม – มกราคม). "โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน," *ข้าราชการครู*. 21(2) : 21-24.

นริศ อินทรกำแหง. (2543). *การศึกษาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติงานด้านโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

นิกูล ประทีปพิชัย และ สุนันทา มูลจันทร์. (2544). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี*. รายงานการวิจัยจาก คณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

นิคม สุวรรณทา. (2542). *ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

นิตยา บุตรศรี. (2542). *การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

นิภา วรรณารักษ์. (2541). *การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปสถานศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

บรรจง ชมภูวงศ์(แปล). (2539). "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง : นักการศึกษาไม่อาจทำได้โดยลำพัง," *ศูนย์วิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำ*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บัญชา ธรรมไชย. (2541,มิถุนายน-กรกฎาคม). "โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถาบันหลักในการจัดการศึกษา," *ข้าราชการครู*. 18(5) : 49-51.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2545,กันยายน). "ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา,"*วารสารวิชาการ*. 5(9) : 54-57.

ปทุม ปิยากูล. (2543). *การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ประพัฒพงศ์ เสนาฤทธิ์. (2544,พฤษภาคม). "ครู ผู้ปกครองชุมชนร่วมกันกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น," *การศึกษาไทย.* 2(11) : 37-38.

ประเวศ วะสี. (2539). *ปฏิรูปการศึกษาการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา.* กรุงเทพ ฯ : อัมรินทร์พรินติ้งและพับลิชชิ่ง.

----------. (2539). *ปฏิรูปการศึกษาไทยยกเครื่องทางปัญญา.* กรุงเทพ ฯ : หมอชาวบ้าน.

----------. (2541). *ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อ เศรษฐกิจพอเพียง ศีลธรรมและสุขภาพ.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

ประสาน ท่าข้าม. (2543). *ความต้องการการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

ปรีชา ไชยโย. (2541). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาตามทัศนะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ปรีชา พันธ์สีดา. (2541). *การศึกษาความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ปัญญา แก้วกียูร. (2541, ตุลาคม). "ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ," *ปฏิรูปการศึกษา.* 1(3) : 12.

พงษ์อนันต์ ธรรมศิริ. (2543). *ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2541). *การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน บทความเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

พจณี อรรถโรจน์ภิญโญ. (2540, พฤษภาคม-สิงหาคม). "กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดพะเยา," *เศรษฐกิจสังคม*. 34(1) : 43-50.

พจนี เทียมศักดิ์. (2543, ตุลาคม – พฤศจิกายน). "ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ในชุมชน และโรงเรียน," *ข้าราชการครู*. 21(1) : 14-17.

พนิจดา วีระชาติ. (2542). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. กรุงเทพ ฯ : โอเดียนสโตร์.

พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ. (2543). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา*. รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

พรทิพา จุลสุคนธ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดศีรีนาครัตนาราม ตำบลชอนสารเดช อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาชนบทศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

พัทธยา เนตรธรานนท์. (2540). *การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ใช้พื้นที่ของวัด*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

พิสิษฐ์ เดชวงศ์ญา. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 8*. รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

พีรพัฒน์ วัชรินทรางกูร. (2542). *บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

เพลินตา กะลัมพากร. (2544). *การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ. (2545,สิงหาคม). "การจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา," *วารสารวิชาการ.* 5(8) : 21-24.

ภัทรนันท์ พัฒิยะ(แปล). (2543). *ความร่วมมือของชุมชน สถานประกอบการ และโรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษา กรณีศึกษาซิลิคอนแวลลีย์.* กรุงเทพ ฯ : หจก.ภาพพิมพ์.

"ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การปฏิรูปการเรียนรู้," (2545,29 สิงหาคม). *มติชน.* หน้า 21.

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2540). *การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในการสอนดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

มนัส พลายชุ่ม. (2540). *ความพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มนูญ จันทร์ช้าย. (2541). *ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนกรมสามัญที่มีชาติพันธุ์ไทยส่วย ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระแซงวิทยา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

มาร์ค เบรย์. (2542). *การกระจายอำนาจทางการศึกษาบทบาทของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเงิน.* กรุงเทพ ฯ : บริษัท ที.พี. พริ้นท์ จำกัด.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

รัญจวน อินทรกำแหง. (ม.ป.ป.). *การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น.* กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน.* กรุงเทพ ฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ลัดดาวัลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2540). *สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและวิธีประเมินผล). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ลาวัลย์ วงค์ขันแก้ว. (2542). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านแม่หลู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลอง จังหวัดแพร่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ลำเพย เย็นมนัส. (2542). *บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วรรณณี ภาณุวัฒน์สุข. (2543). *บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วาด หนูมา. (2540). *การศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิผลต่อคุณภาพการศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีโรงเรียนดีเด่นรางวัลพระราชทานในจังหวัดชัยนาทและอุทัยธานี.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

วันชัย รอดฉาย. (2544). *ศักยภาพชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิผล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองน้ำดำ จังหวัดกำแพงเพชร.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

วันเพ็ญ อำนาจ. (2544). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการกำหนดเนื้อหางานพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องกจรของท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร.* รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.

วิชิต นันทสุวรรณ และ จำนง แรกพินิจ. (2541). *รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2541 ประเด็นบทบาทของชุมชนกับการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิภัสรินทร์ ประพันธสิริ(แปล). (2543). *ความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนในการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาของสหรัฐ.* กรุงเทพ ฯ : หจก.ภาพพิมพ์.

วิเศษ ชิณวงศ์. (2544, มกราคม). "การศึกษาขั้นพื้นฐาน," *วารสารวิชาการ.* 4(3) : 5-10.

วีระ กาญจนะรังสิตา. (2544). *เอกสารประกอบการศึกษาดูงานโรงเรียนกับชุมชน.* ปทุมธานี : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย.

วีระวัฒน์ ศรีโนนยางค์. (2543). *ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

วุฒิวรรณ คงคามาศ. (2544). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน. (2542). *สาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศูนย์ส่งเสริมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2544). *สรุปการประชุมเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง เด็ก และเยาวชน เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ณ โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์)*. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สมประสงค์ วิทยเกียรติ และคณะ. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา*. คณะกรรมการการวิจัยการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สมพร เพชรสงค์. (2541, สิงหาคม - กันยายน). "กระบวนทัศน์ใหม่ของโรงเรียนสู่ชุมชน," *ข้าราชการครู*. 18(6) : 21-30.

สมยศ เผือดจันทึก. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพและโรงเรียนวัดดอนกระบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สมลักษณ์ ภูคำแสน. (2540). *การศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541,ธันวาคม). "การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ,"*วารสารวิชาการ.* 1(12) : 1-3.

สังพร ศรีเมือง. (2543). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

สัมพันธ์ อุปลา. (2541). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาชนบท จังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2544,ตุลาคม-พฤศจิกายน). "รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา," *ข้าราชการครู.* 22(1) : 10-13.

สาคร คุณชื่น. (2543). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

"สามัญ ฯ อุตรดิตถ์รุกหลักสูตรท้องถิ่น," (2545,18 กรกฎาคม). *มติชน.* หน้า 21.

สารัช บุญเรืองแสน. (2544,กันยายน). "เรียนรู้วิทยาศาสตร์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน," *วารสารวิชาการ.* 4(9) : 44-50.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). *การบริหารโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : สำนักงานโครงการพิเศษ.

-------. (2540). *การนิเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

---------. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544).* กรุงเทพ ฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544).* กรุงเทพ ฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *เอกสารเผยแพร่สาระสำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพ ฯ : ถ่ายเอกสาร.

--------. (2544). *ความร่วมมือระหว่างบ้าน และโรงเรียน.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

--------. (2544). *รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ.* กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

---------. (2544,ธันวาคม). "การบริหารโรงเรียนแบบให้สังคมมีส่วนร่วม," *รายงานปฏิรูปการศึกษา.* 3(48) : 6 – 7.

---------. (2545,มกราคม). "โรงเรียนบ้านนาวงจังหวัดพัทลุงเน้นบทบาทของชุมชนคือแหล่งเรียนรู้สำคัญของการเรียนรู้," *รายงานปฏิรูปการศึกษา.* 4(49) : 10 – 11.

---------. (2545). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องศูนย์การเรียนภูมิปัญญาไทยหัวใจปฏิรูปการเรียนรู้สู่ชุมชน.* กรุงเทพ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *สังคมได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

สำนักงานประสานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (2540). *เอกสารประกอบการอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียน.* กรุงเทพ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.* กรุงเทพ ฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

---------. (2542). *เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย : แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.* กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2541). *โรงเรียนของชุมชนคนกำแพงเพชร.* กรุงเทพ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สกุล หล้าปาวงศ์. (2541). *ชุมชนกับการจัดการศึกษาแบบศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สวัสดิ์ ณ พัทลุง. (2543). *การมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2539 ศึกษากรณีสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สวัสดิ์ วงศ์วัจนสุนทร. (2541). *การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สิปปนนท์ เกตุทัต. (2539). *การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า ข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาไทย*. ถ่ายเอกสาร.

สุโขทัยธรรมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2540). *เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชนหน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุจิตรา สายัณห์ศิริ. (2540). *สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและชุมชนในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดกรมสามัญศึกษา กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุดา ทัพสุวรรณ. (2545,พฤษภาคม-สิงหาคม). "บ้านกับโรงเรียน," *วารสารบริหารการศึกษา มศว.* 1(2) : 19-29.

สุทธิรักษ์ บิณฑกานท์. (2543). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษานอกระบบ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สุทัศน์ วัฒนสุทธิ. (2544). *สภาพการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนของกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

สุเมธี จันทร์หอม. (2542). *บทบาทของวัดในการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่โรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว*. รายงานการวิจัยโครงการเงินทุนอุดหนุนประจำปีงบประมาณ 2541-2542 ระดับท้องถิ่น. สระแก้ว : เขตการศึกษา 12. ถ่ายเอกสาร.

สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์. (2545,กรกฎาคม). "แนวทางการจัดการศึกษาโดยภาคประชาชน," *ปฏิรูปการศึกษา*. 3(44) : 2-3.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2544,มกราคม). "ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในเรื่องเพศศึกษาในสหรัฐอเมริกา,"*วารสารวิชาการ*. 4(1) : 20-24.

เสน่ห์ จามริก. (2541, พฤษภาคม). "ผ่าทางตันวิกฤติการศึกษาต้องสร้างกระบวนการทางสังคม," *สานปฏิรูป*. 1(5) : 8-10.

เสมอ นาสอน. (2540). *การบริหารโครงการโรงเรียนเพื่อชีวิตและชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

---------. (2539). *เอกสารประกอบการสอนทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2543). *เอกสารรายงานการ ปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา.* ราชบุรี : โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา.

---------. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา.* กาญจนบุรี : โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม.

---------. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา.* พระนครศรีอยุธยา : โรงเรียนสาคลีวิทยา.

---------. (2543). *เอกสารรายงานการปฏิบัติงานการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา.* สระบุรี : โรงเรียนพุแควิทยา.

อภิญญา เวชยชัย. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา.* กรุงเทพ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อ้อย พันธเตช. (2545,กุมภาพันธ์). "บ้านโรงเรียนสร้างวินัย,"*สานปฏิรูป.* 5(47) : 51-53.

อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพ ฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

อำนวยพร ทรัพย์คง. (2542). *บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อินทิรา หิรัญสาย. (2545,ตุลาคม). "ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการศึกษา," *วารสารวิชาการ.* 5(10) : 18-22.

Anzar, Uzma. (1999, Mar). "An Exploratory Study of Factors which have Contributed to the Sustainability of Community Participation in Education in Balochistan Pakistan," *Dissertation Abstracts International.* 59(09) : 3293.

Becerra, Vega G. (1974, November). "Role Perception of Administrators and Community Repersentation in Participatory Decision Making," *Dissertation Abstracts International.* 34 : 6887-A.

Chukwee, Susama Azuka. (1986). "The Effect of Power and Communication on Decentralization and Centralization of School Management in Imo State, Nigeria," *Dissertation Abstracts International.* 47(04) : 1126-A.

Cunningham, William G. & Cordoiro, Paula A. (2000). *Education Administration A Problem. Based Approach.* Boston : Allynand Ba com.

Guzman, Nadyne. (1988, September). "The Effects of Participation in a collaborative Planning Team on Leadership Development," *Dissertation Abstracts International.* 50(3) : 582-A.

Marie, Harris Alison. (1998). *School-Community Relationships : A Namibian Case Study.* Canada : Alberta University.

Rogers, Everett M. and Shoemaker, Floyed F. (1971). *Communication and Innovation ; A Cross Cultural Approach.* New York : The Free Press.

Vella, Jam Kathryn. (1979). "Community Education for Self-Reliant Development," *Dissertation Abstracts International.* 40(1) : 26-775.

Walsh, Mike. (1999). *Building a Successful School.* London : Kogan Page.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางลักขณา พรมมินทร์
เกิดวันที่	12 มกราคม พ.ศ. 2502
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	78/3 หมู่ 6 ตำบลหินตัง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก รหัสไปรษณีย์ 26000
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดท่าด่าน สปอ.เมืองนครนายก สปจ.นครนายก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2514	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนกองบินโคกกะเทียม
พ.ศ. 2517	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูจันทรเกษม
พ.ศ. 2521	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกภาษาไทย วิทยาลัยครูจันทรเกษม
พ.ศ. 2529	ศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย สาขามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร